

# BULLETIN<sup>2011</sup> 2

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

## 20 LET NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

1991



2011



ROČNÍK XVII

20 LET

## SAZBA A REPRODUKCE

Provádíme veškerou **sazbu a zlom** publikací a časopisů, plakátů, letáků, pozvánek, vizitek a dalšího merkanitů. Dále zajišťujeme výrobu **titulových DP souborů**, podkladů dodaných napříkroč v textovém editoru **WORD**, programem **COREL Draw**, **Adobe Photoshop**, **Illustrator** nebo podkladů doobrázých v Postscriptovém souboru.

Podle potřeby provádíme také **skenování obrazových předloh do formátu A3 a dia předloh do formátu 25 x 20 cm**.

Pro své zákazníky také nabízíme **zajištění grafických návrhů** obalů, přebalů, plakátů, pozvánek, oznámení, vizitek, včetně **grafické úpravy** brožur a ostatních tiskovin.

## TISK

Tiskové desky zhotovujeme pomocí technologie **CTP** (computer to plate), tedy bez použití filmů, přímo z tiskových souborů v elektronické podobě (**PDF** nebo **Postscriptových** souborů). Provozujeme vlastní tiskárny, které zajišťují pro zákazníky provedení postředi obsahovou a barevnou kvalitou správně nastavených tiskových dat.

**Tiskárna svým zákazníkům nabízí výrobu zakázek pomocí následujících tiskových technik:**

**1. Knihitisk** – tuto techniku lze zpracovávat jednobarevné a dvoubarevné zakázky od formátu 10,5 x 14,8 cm do formátu 21 x 30 cm o plošné hmotnosti potiskovaného materiálu 50–300 g/m<sup>2</sup> + obálky, tašky papírové.

**2. Ofset** – a) archový ofsetový tisk do formátu papíru 70 x 100 cm při plošné hmotnosti potiskovaného materiálu 50–300 g/m<sup>2</sup>  
b) letáční ofsetový tisk při 100 g/m<sup>2</sup> – bez miznosti potisku namíchaného či jinak povrchově upraveného papíru.

Dále nabízíme pro naše zákazníky **nízkonákladový černobílý i barevný digitální tisk** ve formátu A3, A4 a A5 včetně připadného sešití zakázky šikobkami, aniž chování, tisk, který využíváme také **perforaci, rýhování a čisování** (např. šaržetky, listy, polikladní bloky apod.).

## DOKONČUJÍCÍ ZPRACOVÁNÍ

a) **výrobu vazby V1** (sešitové měkké vazby, šité drátem)

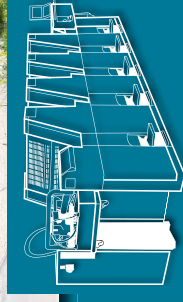
b) **vazby V2** (tapičné měkké vazby)  
Nabízíme i výrobu **ostatních druhů knižních vazeb** např.:  
**V3** (blokové měkké vazby), **V8** (celoplošné vazby), **V9** (tuhé vazby z plastů)

Pro naše zákazníky zajišťujeme v rámci dokončujícího zpracování výrobu například vazby do spřády (ve formátu A5, A4), **řezání, výsek propagačních dešek, rýhování, falcování, perforaci a zrcení**. **Dále nabízíme také výrobu plátených dešek s chlápky, dešek na personální spisy, vazbu a potisk dešek zlaceným písmem, pevnou vazbu kompletních ročníků například Sbírek zákonů, diplomových prací atd.**

Na přání zákazníka zajišťujeme i **výrobu razítek:**

- ❖ klasická obdélníková (do šíře 10 cm) i kulatá razítka
- ❖ gumová razítka do strojíku a odamého zákazníkem (např. Trodat)
- ❖ razítka pro různé loga, znaky a podpisy

Pro připadné zájmy máme připraveny k **přímému prodeji** také některé **univerzitní tiskopisy především pro vedení písemné agendy organizací a podniků** (např. jednací protokoly, doručovací knihy pošty, knihy, sjezdecké terče atd.)



## TISKÁRNA MINISTERSTVA VNITRA

Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o.,  
Bartůňkova 4/1159

149 01 Praha 4

Tel.: 974 887 315, 348, 318, fax: 974 887 395

E-mail: [zakazky@tmv.cz](mailto:zakazky@tmv.cz)

[www.tmv.cz](http://www.tmv.cz)



Tiskárna Ministerstva vnitra je vybavena ofsetovou a knižnickovou technologií, která je především zaměřena na merkanitní výrobu hospodářsko-úředních tiskovin. Je schopna zajišťovat i výrobu časopisů a publikací ve vazbě šité drátem a ve vazbě lepené. Tuhé vazby zajišťujeme kooperací s jinými tiskárnami. Strategie naší tiskárny je založena na kvalitní polygrafické výrobě a kromě toho i na operativnosti výroby, kterou vyžadují jak naši zákazníci, tak i fiskální zákonů a ostatních státních zakázek. Postupnou modernizací rozšiřujeme výrobní kapacitu v oblasti barevného tisku. Tiskárna je vybavena vlastním reprodigračním studiem a moderním DIP.

**BULLETIN  
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

**Vydavatel:**

Policie České republiky  
Národní protidrogová centrála  
Služby kriminální policie a vyšetřování

**Redakční rada:**

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH  
plk. Ing. Petr KOČÍ  
plk. Mgr. Břetislav BREJCHA  
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA  
Doc. JUDr. Jozef ČENTĚŠ, PhD.  
Doc. JUDr. Jozef METENKO, PhD.  
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ  
PhDr. Miroslav NOŽINA, PhD.  
Mgr. Jaroslav ŠEJVL  
pplk. JUDr. Ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ

**Vedoucí redakce:**

Miloš VANĚČEK  
Tel. 974 835 853, 603 191 408

**Adresa:**

Policejní prezidium České republiky  
Poštovní příhrádka 62/NPC  
170 89 Praha 7  
[bulletinnpc@centrum.cz](mailto:bulletinnpc@centrum.cz)

**Vydává:**

oddělení vydavatelství obchodního odboru  
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4  
Poštovní schránka 10, 149 01 Praha 4  
Tel.: 974 887 341, 974 887 335  
Fax.: 974 887 333

**Tiskne:**

Tiskárna MV, p. o.,  
Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4  
Tel.: 974 887 312, Fax.: 974 887 395  
Vychází 4x ročně, cena 70,- Kč  
Roční předplatné 280,- Kč  
Plus distribuční poplatky

**Objednávky přijímá a vyřizuje:**

Tiskárna MV, p. o., obchodní úsek,  
Bartůňkova 1159/4, 140 01 Praha 4  
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341  
Fax.: 974 887 333  
e-mail.: [pavel.komarek@tmv.cz](mailto:pavel.komarek@tmv.cz)

**Distribuci vyřizuje:**

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

**Ze věcnou správnost příspěvků ručí autoři.**

**Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce.**

**Podávání novinových zásilek**

Povolila Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha,  
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu Policie ČR,  
Obecní policie, Státního zastupitelství,  
soudů a vybraných institucí.

**Povoleno MK ČR – 7834**

ISSN 1211-8834

**Grafické zpracování obálky:**

Pavel VLASÁK

**OBSAH:**

2. VÝROČNÍ ZPRÁVA MEZINÁRODNÍHO VÝBORU PRO KONTROLUNARKOTIK (INCB)  
*Informační centrum OSN v Praze*
5. STAV DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ  
*Výroční zpráva 2010*
13. K ROZSAHŮM SPÁCHÁNÍ DROGOVÉHO TRESTNÉHO ČINU PODLE § 283 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU POHLED NA SOUČASNOU SOUDNÍ PRAXI  
*Jaroslava NOVOTNÁ*
18. KOLIK JE PROBLÉMOVÝCH UŽIVATELŮ DROG V ČR?  
*Běla STUDNIČKOVÁ, Barbora PETRÁŠOVÁ*
23. UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK U STARŠÍCH DOSPĚLÝCH A SENIORŮ: OPOMÍJENÝ PROBLÉM
27. VZNIK A VÝVOJ VIETNAMSKÉHO PODSVĚTÍ V NĚMECKU  
*Miroslav NOŽINA, Filip KRAUS*
33. HAZARD A PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ U SENIORŮ  
*Karel NEŠPOR*
36. PRACOVNÍ SETKÁNÍ ZÁSTUPCŮ PČR NPC SKPV, OBP MV, KŘ PČR, KRAJSKÝCH PROTIDROGOVÝCH KOORDINÁTORŮ A ZÁSTUPCŮ SEKRETARIÁTU RVKPP – ČERVENÁ NAD VLTAVOU  
*Břetislav BREJCHA*
38. NEJEN ZBRANÍ POLICISTA VLÁDNE  
*Zdeněk HEJDUK*
41. POLICEJNÍ HODINA V HISTORICKÝCH ZEMÍCH V OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY (1918 – 1938)  
*Tomáš HERAJT*
46. KNIHOVNIČKA  
*Miloš VANĚČEK*
48. LÉKAŘ A JEHO KOMPLIC NEZÁKONNĚ PRODÁVALI LÉKY  
*por. Mgr. Soňa ŠTĚTÍNSKÁ*
52. INTERNETOVÉ STRÁNKY NPC V NOVÉM KABÁTĚ  
*Petr PROCHÁZKA*

# VÝROČNÍ ZPRÁVA MEZINÁRODNÍHO VÝBORU PRO KONTROLU NARKOTIK (INCB)

Informační centrum OSN v Praze

## DROGY A PREVENCE KORUPCE

Prevence korupce musí dostat v boji proti obchodování s drogami větší prioritu, zdůrazňuje Mezinárodní výbor pro kontrolu narkotik (INCB) ve své nejnovější výroční zprávě, která byla zveřejněna 2. března ve Vídni.

„Nic nemá na boj proti obchodování s drogami tak škodlivý dopad, jako úspěšné pokusy zločineckých organizací o zavražďování a korumpování zástupců veřejné správy,“ říká předseda INCB Hamid Ghodse. „Policisté a pracovníci justice jsou při potírání obchodu s drogami často vystavováni obrovskému tlaku ze strany organizovaného zločinu. Nemají přitom odpovídající ochranu, a tak sami čelí obtížné volbě mezi tím, zda se stát obětí násilí či dokonce přijít o život, nebo být komplici zločinců a ztratit svou vlastní mravní integritu,“ upozorňuje šéf INCB.

Obrovské zisky, které obchod s nelegálními drogami generuje, často podle INCB přesahují finanční zdroje institucí státu. To ohrožuje veřejný prostor i mezinárodní bezpečnost. Ze zločineckých organizací a drogových impérií se v některých případech stávají politické síly disponující mocí a autoritou legitimních institucí. Samotné úřady pro kontrolu a potlačování obchodu s drogami jsou pak kompromitovány korupcí.



## STRATEGICKÉ VYUŽÍVÁNÍ KORUPCE

Je prokázáno, že nejuspěšnější zločinecké organizace systematickým způsobem využívají k zajištění hladkého toku nelegálních drog násilí a korupce, uvádí výbor INCB. To, čeho se jim nedaří dosáhnout prostřednictvím úplatků, prosazují násilím a zavražďováním a naopak. To je také důvod, proč jsou oblasti s velkým výskytem obchodování s drogami často zasaženy i silnými projevy násilí a korupce.

S cílem maximalizovat zisky z prodeje drog hledá a také nachází většina zločineckých organizací způsoby, jak přimět ke spolupráci klíčové postavy veřejné správy.

Změřit skutečné rozšíření korupce je nesnadné. Oficiální data států obvykle vychází z národních statistik zločinnosti a vypovídají spíše o úspěšných protikorupčních iniciativách než o skutečném stavu korupce. Oficiální data jsou také ovlivněna mírou důvěry veřejnosti v policii a ochotou obětí trestný čin korupce ohlásit. Jako doplněk k oficiálním datům se využívají průzkumy, které zachycují subjektivní vnímání veřejnosti.

Účinek korupce se ale dá vystopovat snadno. Zpráva INCB popisuje ničivý dopad korupce na důvěryhodnost a efektivitu systému trestní spravedlnosti

a oslabování vlády zákona. Zvláště zranitelné jsou státy, ve kterých funguje narkoobchod.

Nejvíce zasažené jsou protidrogové útvary a jednotky, které manipulují s velkým objemem peněz a drog, a příslušné soudní a celní orgány. Jejich pracovníci jsou nejen výrazně více vystavováni korupci než jiní, ale jsou zároveň i cílem agresivního korupčního tlaku zločineckých skupin.

## BOJ PROTI KORUPCI SPOJENÉ S DROGAMI

Zpráva INCB stanoví strategie pro boj s drogovým organizovaným zločinem a uplatňování prevence. Globalizované zločinecké sítě mají k dispozici ohromné finanční zdroje a přístup k sofistikovaným technologiím. Jsou schopné přizpůsobovat se novým způsobům boje proti drogám a využívat slabých míst agentur pro potírání narkotik. To podle INCB ještě podtrhuje význam preventivních opatření.

Zpráva se obrací na vlády států, aby vytvořily efektivní, transparentní a objektivní systémy pro nábor a kariéerní postup státních úředníků, hodnocení jejich výkonu a zajistily systém rotace personálu. Všechny úřady, do jejichž kompetence boj proti drogám spadá, musí mít zavedené procesy a předpisy pro odhalování

střetu zájmů, registraci majetku a disciplinární mechanismy.

Pro prevenci korupce v soudnictví je naprosto zásadní zvýšení transparentnosti. Soudní přelíčení by měla být veřejná a soudci musí svá rozhodnutí zhodnotit. Rozhodnutí musí být zaznamenána, archivována a zpřístupněna veřejnosti a médiím.

Předseda INCB Hamid Ghodse apeluje na politiky, aby sektoru prosazování vlády zákona poskytli odpovídající prostředky a umožnili jim plnit své povinnosti. Státy, které požádají o technickou či jinou formu asistence, by ji také měly dostat. Odpovědnost za ochranu občanů před zstrašováním a korupcí sice primárně leží na vládách, je ale zapotřebí mezinárodní spolupráce, která umožní složkám systému spravedlnosti vzájemně spolupracovat.

## DROGOVÁ SITUACI V REGIONECH

### EVROPA

Ze západní Evropy se do ostatních částí regionu šíří užívání kokainu. V některých státech zřejmě nahrazuje amfetamin a extázi. Děje se to například v Dánsku, Španělsku a Velké Británii, kde došlo k nárůstu spotřeby kokainu a zároveň snížení spotřeby amfetaminů. Západní Evropa je největším odbytištěm heroinu, zhruba 60 % spotřeby v Evropě připadá na čtyři státy (Velká Británie, Itálie, Francie a Německo). Evropské státy spotřebují téměř polovinu produkce heroinu na světě. Zemí s největší spotřebou opiátů v Evropě (1,6 %) je Ruská federace. Téměř veškerý heroin na evropském trhu pochází z Afghánistánu.

Spotřeba konopných drog se celkově zdá být stabilní, v některých státech se dokonce snižuje. V loňském roce užilo kokain 1,2 % obyvatel Evropy, nejvíce ve Španělsku – 3,1 % obyvatel.

Východní Evropa je jednou z mála oblastí světa, kde narůstá počet HIV pozitivních. Prudké šíření epidemie je hlášeno z Ruské federace a Ukrajiny. Nej-

větší podíl osob infikovaných virem HIV mezi dospělou populací je na Ukrajině, kde dosahuje více než 1,6 %. Příčinou nákazy u nově diagnostikovaných případů HIV ve východní Evropě bylo ve více než v 50 % použití kontaminovaných jehel a stříkaček pro injekční aplikaci drog.

## ČESKÁ REPUBLIKA VE ZPRÁVĚ INCB

Výbor uvítal přijetí legislativy na posílení kontroly prekurzorů. Česká republika také rozšířila kontrolní mechanismy pro látky obsahující efedrin a pseudoe-fedrin při přípravě farmaceutik. Od ledna 2010 platí v České republice zákon o maximálním množství ilegálních drog, které u sebe může člověk mít, aniž by mu hrozil trestní postih (bez úmyslu drogy dál prodat).

Česká republika patří společně s Francií a Itálií k zemím EU s největším počtem uživatelů konopných drog. INCB znepokojuje mimo jiné i fakt, že 2 – 2,5 % Evropanů ve věku 15-34 let užívá konopné látky každý den nebo skoro každý den.

Druhou nejvíce zneužívanou drogou v Evropě je kokain. Česká republika patří mezi země s nejnižší spotřebou (společně s Rumunskem a Řeckem), ale počet uživatelů za poslední roky v Česku vzrostl. Spotřeba amfetaminů v některých zemích Evropy klesá, celkově je ale amfetamin rozšířenější než metamfetamin. Jeho zneužívání je v Evropě omezeno prakticky jen na Českou republiku a Slovensko.

Celá zpráva a tiskové materiály jsou zveřejněny na internetové stránce INCB [http://www.incb.org/incb/annual\\_report.html](http://www.incb.org/incb/annual_report.html). Tištěná verze zprávy je k dispozici v Informačním centru OSN v Praze.

Kontaktujte, prosím, Barboru Krutakovou na telefonním čísle 257 199 831 nebo na emailu:

<<mailto:Barbora.Krutakova@osn.cz>>

[Barbora.Krutakova@osn.cz](mailto:Barbora.Krutakova@osn.cz)



Evropské monitorovací centrum  
pro drogy a drogovou závislost

# VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2010

STAV DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ

# STAV DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ

## VÝROČNÍ ZPRÁVA 2010

### *Staré skutečnosti, nové hrozby a ekonomické úspory, současné podmínky evropské protidrogové politiky.*

#### JE NUTNÉ PŘEDEJIT ZAPLACENÍ VYSOKÉ CENY ZA ŠKRTY VE VÝDAJÍCH

V době, kdy Evropa vstupuje do období ekonomických úspor a roste míra nezaměstnanosti mladých lidí, existují obavy z toho, že tento vývoj může být provázen nárůstem problematických forem užívání drog. Krizí postižené a marginalizované komunity byly vždy ohroženy zvýšeným rizikem problémů spojených s drogami a souběžnými škodami vyplývajícími z trestné činnosti a snížené bezpečnosti v prostředí, ve kterém žijí. Evropa nyní čelí dvojímu nebezpečí v tom smyslu, že v době, kdy může narůstat potřeba účinných řešení, by úsporná opatření mohla vést ke škrtům při jejich zajišťování. Za poslední desetiletí bylo při řešení problematiky drog dosaženo sice nerovnoměrných, avšak významných úspěchů. Statisticky hodnoty týkající se léčby dramaticky vzrostly a bylo dosaženo značného pokroku při řešení nejškodlivějších zdravotních důsledků užívání drog, například šíření infekce HIV.

Kromě toho studie prokázaly, že intervence mohou být nákladově efektivní a mohou snižovat výdaje na související problémy v oblasti zdraví, trestné činnosti a v sociální oblasti. Existuje riziko, že dnešní hospodářská situace by mohla vyvolat politická rozhodnutí, jež by pro Evropu znamenala dlouhodobé náklady, které by významně převážily veškeré krátkodobé úspory.

#### ORIENTAČNÍ PŘEHLED – ODHADY UŽÍVÁNÍ DROG V EVROPĚ

Odhady uvedené dále se týkají dospělé populace (15–64 let) a vycházejí z nejnovějších dostupných údajů (průzkumy byly provedeny v letech 2004 až 2008). Úplné soubory údajů a informace o metodice naleznete v průvodním statistickém věstníku.

##### **Konopí**

Celoživotní prevalence: nejméně 75,5 milionu (22,5 % evropských dospělých).

Užití v posledním roce: zhruba 23 milionů evrop-

ských dospělých (6,8 %), respektive jedna třetina celoživotních uživatelů.

Užití v posledním měsíci: zhruba 12,5 milionu Evropanů (3,7 %).

Rozdíly mezi zeměmi v užití v posledním roce: celkový rozptyl 0,4 až 15,2 %.

##### **Kokain**

Celoživotní prevalence: zhruba 14 milionů (4,1 % evropských dospělých).

Užití v posledním roce: 4 miliony evropských dospělých (1,3 %), respektive jedna třetina celoživotních uživatelů.

Užití v posledním měsíci: zhruba 2 miliony (0,5 %)

Rozdíly mezi zeměmi v užití v posledním roce: celkový rozptyl 0,0 až 3,1 %.

##### **Extáze**

Celoživotní prevalence: zhruba 11 milionů (3,3 % evropských dospělých).

Užití v posledním roce: zhruba 2,5 milionu evropských dospělých (0,8 %), respektive jedna čtvrtina celoživotních uživatelů.

Rozdíly mezi zeměmi v užití v posledním roce: celkový rozptyl 0,1 až 3,7 %.

##### **Amfetaminy**

Celoživotní prevalence: zhruba 12 milionů (3,7 % evropských dospělých).

Užití v posledním roce: zhruba 2 miliony evropských dospělých (0,6 %), respektive jedna šestina celoživotních uživatelů.

Rozdíly mezi zeměmi v užití v posledním roce: celkový rozptyl 0,0 až 1,7 %.

##### **Opiáty**

Problémoví uživatelé opiátů: dle odhadu 1,2 až 1,5 milionu Evropanů.

Úmrtí vyvolaná drogami činila 4 % všech úmrtí Evropanů ve věku 15–39 let, u asi tří čtvrtin z nich byly zjištěny opiáty.

Hlavní droga u více než 50 % všech žádostí o léčbu drogové závislosti.

Zhruba 670 000 uživatelů opiátů podstoupilo v roce 2008 substituční léčbu.

## ŘEŠENÍ DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ – PŘEHLED

### Prevence

Drogovou prevenci lze rozdělit do několika úrovní nebo strategií – od těch, které se zaměřují na společnost jako celek (prevence prostředí), až po ty, které se zaměřují na ohrožené jedince (indikovaná prevence). V ideálním případě mezi sebou tyto různé strategie nesoutěží, ale vzájemně se doplňují. Nejobtížnějším úkolem protidrogových politik je zajistit, aby tyto různé úrovně prevence odpovídaly stupni zranitelnosti cílových skupin (Derzon, 2007), a aby intervence byly založeny na důkazech a měly dostatečné pokrytí.

### Strategie zaměřené na prostředí

Strategie prevence zaměřené na prostředí usilují o změnu bezprostředního kulturního, sociálního, fyzického a ekonomického prostředí, v němž se lidé rozhodují o užívání drog. Tyto strategie typicky zahrnují taková opatření, jako je například zákaz kouření, stanovování cen alkoholu nebo propagace zdraví ve školách. Důkazy svědčí o tom, že opatření prevence prostředí na úrovni společnosti a zaměření na sociální klima ve školách a komunitách jsou efektivními způsoby, jak změnit vnímání norem, a v důsledku toho užívání látek (Fletcher a kol., 2008).

Téměř ve všech evropských zemích je dnes zaveden částečný nebo úplný zákaz kouření a reklamu na tabák zakazuje směrnice EU z roku 2003 (2003/33/ES).

V několika evropských zemích se rovněž debatuje o návrzích minimálních cen a omezení propagace alkoholu. Deset členských států EU uvádělo v roce 2009 snahu vytvořit ve školách pozitivní a chráněné klima, včetně přísných pravidel ohledně držení a užívání látek.

Země na severu Evropy také vytvořily koncept pozitivních chráněných prostředí na komunitní úrovni, například prostřednictvím obecních akčních plánů v oblasti alkoholu.

### Všeobecná prevence

Všeobecná prevence je určena celé populaci, především na úrovni školy a komunity. Snaží se odvrátit nebo zpozdít nástup užívání drog a problémů souvisejících s drogami tím, že mladým lidem poskytuje dovednosti potřebné k tomu, aby látky nezačali užívat. Důkazy svědčí o tom, že dobře navržené a strukturované intervence všeobecné prevence mohou být efektivní. Nedávným dokladem toho je nizozemský kombinovaný program pro školy a rodiče, který snížil užívání alkoholu (Koning a kol., 2009).

V případě ostatních intervencí, zejména kampaní v hromadných sdělovacích prostředcích, existuje jen

## ŘEŠENÍ DROGOVÉ PROBLEMATIKY PODLE LISABONSKÉ SMLOUVY

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009, má poskytnout Evropské unii zjednodušené metody fungování a pravidla hlasování a také zeštíhlené a moderní instituce. Zlepšuje také schopnost Evropské unie jednat v několika oblastech protidrogové politiky.

Obchodováním s nelegálními drogami se zabývá oblast svobody, bezpečnosti a práva (článek 83), která upravuje stanovení minimálních pravidel týkajících se vymezení trestných činů a sankcí. Smlouva umožňuje zřízení úřadu evropského veřejného žalobce s možností rozšířit jeho působnost na závažné trestné činy s příhraničním rozměrem (článek 86). To by mohlo v konečném důsledku vést k tomu, že určité trestné činy obchodování s drogami budou stíhány na úrovni EU.

Lisabonská smlouva se rovněž zabývá veřejným zdravím a stejně jako v minulosti opravňuje Evropskou unii, aby doplňovala opatření členských států s cílem dosáhnout snížení „škodlivých účinků drog na zdraví, včetně informačních a prevenčních opatření“. V rámci nového článku o veřejném zdraví může Evropská komise v úzkém spojení s členskými státy vyvinout iniciativu s cílem stanovit směry a ukazatele, pořádat výměnu osvědčených postupů a připravit nezbytné podklady pro pravidelný dohled a hodnocení. Tím se posiluje práce, kterou Komise a středisko EMCDDA vynakládají v těchto oblastech.

málo důkazů o účinnosti a některé studie zjistily škodlivé účinky. Bez ohledu na to většina evropských států nadále uvádí, že alokují zdroje na varovné kampaně.

Všeobecná prevence ve školách je uváděna ve všech evropských zemích, třebaže s různým obsahem a mírou pokrytí. Dvěma hlavními typy prováděných intervencí jsou poskytování informací a následný nácvik životních dovedností. Strukturované protokoly intervencí („programy“) jsou stále poměrně vzácné. Evropa v rostoucí míře uznává, že všeobecnou prevencí ve školách je potřeba zlepšit. Jedenáct členských států EU uvádí například snahu o definování standardů prevence.

### Selektivní prevence

Selektivní prevence působí na konkrétní skupiny, rodiny nebo komunity, kde může být kvůli nedostačným sociálním vazbám a prostředkům větší pravděpodobnost, že lidé začnou užívat drogy nebo se



u nich vyvine závislost na drogách. Kvůli obtížnému provádění experimentálních hodnocení jsou důkazy o účinnosti selektivní prevence nadále omezené. To se však netýká intervencí pro zranitelné rodiny, které se v různých studiích ukázaly jako efektivní (Petrie a kol., 2007). K nedávným příkladům v této oblasti patří úprava „programu posilování rodin“ hodnocená ve Španělsku, která se ukázala jako efektivní při snižování prediktorů užívání drog, jako je například disruptivní chování ve škole a symptomy deprese. Pozitivní výsledky jsou rovněž uváděny ve Spojeném království, kde v prvních 699 rodinách, jež dokončily „Projekty rodinných intervencí“, došlo k poklesu rizik pro děti, hlášených případů antisociálního chování, problémů s prospěchem, kriminality mladistvých, domácího násilí, problémů v oblasti duševního a tělesného zdraví a zneužívání látek.

Evropské země v průměru uvádějí poskytování selektivní prevence v omezeném rozsahu, přičemž většina intervencí se soustředí na mladistvé pachatele, zranitelné rodiny a etnické skupiny. Celkově údaje nasvědčují tomu, že pokrytí selektivní prevencí v posledních letech nevzrostlo.

Z tohoto závěru však mohou existovat určité výjimky, například v některých zemích intervence ve zranitelných rodinách a protokol systematické intervence pro mladistvé pachatele FreD, který je nyní zaveden ve více než třetině členských států EU.

### Indikovaná prevence

Indikovaná prevence se snaží rozpoznat jedince s problémy v chování nebo psychickými problémy, které mohou predikovat rozvoj problémového užívání látek v pozdějším věku, a zaměřit se na ně jednotlivě speciálními intervencemi. Programy indikované prevence jsou obvykle vyhodnocovány a mnohdy vykazují vysokou účinnost (EMCDDA, 2009). Celkově zůstávají intervence v této oblasti omezené, přičemž šest zemí uvádí intervence pro děti s poruchou pozornosti / hyperaktivní poruchou nebo disruptivním chováním a deset zemí uvádí ranou intervenci a poradenství pro jednotlivce, kteří začali užívat drogy. Jednou z posledních novinek je nizozemská „Cannabis show“, která vychází ze stávajícího programu prevence užívání konopí (zábavné vzdělávání mezi vrstevníky) a probíhá ve školách se zaměřením na mladé lidi s problémovým chováním a dalšími psychiatrickými problémy.

## PROSAZOVÁNÍ PROTIDROGOVÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

V roce 2010 otevřel Europol „analytický pracovní soubor“ zaměřený na konopí. Projekt zahrnuje složku věnovanou pěstování konopí, která má zlepšit sdílení zpravodajských informací v rámci Evropské unie

ohledně zapojení organizovaného zločinu do výroby konopí.

Přichází poté, kdy vnitrostátní orgány pro prosazování právních předpisů nejméně sedmi zemí oznámily, že kriminální organizace se podílejí na komerčním pěstování konopí, což je činnost, která může být zřejmě velmi výnosná.

Rozsah nelegálního pěstování konopí v Evropě je obtížné odhadnout, jelikož není k dispozici dostatek údajů o počtu pěstitelů a oseté výměře. Kvalitativní studie a údaje o záchytech nasvědčují tomu, že domácí produkce od 90. let 20. století pravděpodobně výrazně stoupla, zvláště v západní Evropě. Kvalitativní studie ukazují, že motivace pěstitelů se pohybuje od pěstování několika rostlin pro osobní potřebu až po produkci několika tisíc rostlin pro komerční účely.

Komerční pěstování konopí, zvláště ve velkých krytých pěstírnách, představuje podle hlášení problém z hlediska trestné činnosti a veřejné bezpečnosti v Belgii, Německu, Nizozemsku a Spojeném království. Kriminální organizace ve Spojeném království údajně využívají mladé nelegální přistěhovalce z Asie. Navíc zakládání komerčních pěstíren uvnitř budov mnohdy vyžaduje přestavbu objektu, což může nemovitost poškodit. Další riziko pro bezpečnost objektu souvisí s velkou spotřebou elektřiny nutnou pro umělé osvětlení rostlin konopí pěstovaných v interiéru.

Podle hlášení způsobují nebezpečné metody překlenutí elektroměrů – aby se odběratel vyhnul placení nebo nevzbudil podezření – nebo špatně upravené rozvody v krytých pěstírnách požáry.

Pěstování konopí je řešeno ve stávajících rámcích prosazování právních předpisů proti drogám a organizované trestné činnosti, některé evropské země však v nedávné době vypracovaly v této oblasti konkrétní strategie. Belgie stanovila boj proti nezákonné produkci konopí jako prioritu svého Národního plánu bezpečnosti na období 2008–2012, zatímco Nizozemsko a Spojené království vypracovaly mnohostranné strategie, aby zvýšily odhalování a likvidaci komerčních pěstíren. Tyto strategie zahrnují taková opatření, jako je například zvyšování povědomí o této problematice v běžné populaci a v některých klíčových odvětvích (např. dodavatelé elektřiny, železářství), která mají vybídnout k ohlašování pěstíren konopí policii. Vedle toho vznikají partnerství mezi orgány pro prosazování právních předpisů a dodavateli elektřiny, bytovou správou, pojišťovny a dalšími odvětvími zainteresovanými na boji proti komerčním pěstírnám. Jsou také přijímány kroky ke zlepšení účinnosti práce policie. Například v Nizozemsku byla v červenci 2008 založena „pracovní skupina proti organizovanému pěstování konopí“, aby koordinovala stávající úsilí policie, místní správy, soudců a daňových úřadů. Políční složky nyní mohou být vybaveny detekční

technikou, jakou používá armáda, včetně infračervených kamer pro pořizování tepelných snímků, a provádět rozsáhlejší operace k likvidaci pěstíren a zatýkání podezřelých, jako byla například „Operace Mazurka“ v Severním Irsku, která v roce 2008 vedla k zatčení 101 osob.

Opatření zaměřená na pěstování konopí byla hlášena také v jiných zemích. Například v roce 2008 proběhla v Irsku rozsáhlá operace proti „výrobnám konopí“ a v Německu vytvořila spolková kriminální policie (Bundeskriminalamt) speciální jednotku, která se zaměřuje na trestné činy v souvislosti s konopím po celé zemi.

## TRENDY U JEDNOTLIVÝCH DROG

Konopí zůstává v Evropě nadále nejčastěji hlášenou nezákonnou drogou, co se týče trestných činů porušujících protidrogové právní předpisy (32). Ve většině evropských zemí trestné činy související s konopím v roce 2008 tvořily 50 až 75 % hlášených trestných činů porušujících protidrogové právní předpisy. Trestné činy související s jinými drogami počtem převyšují trestné činy související s konopím pouze ve třech zemích: v České republice a Lotyšsku s metamfetaminem (57 % a 33 %) a v Litvě s heroinem (26 %).

V období 2003–2008 počet trestných činů porušujících protidrogové právní předpisy v souvislosti s konopím vzrostl v 15 sledovaných zemích, což vedlo k odhadovanému nárůstu o 29 % v Evropské unii (obr. 2). Sestupné trendy hlásí Bulharsko, Česká republika, Německo, Itálie, Rakousko a Slovinsko.

Trestné činy související s kokainem vzrostly za období 2003–2008 v 17 zemích poskytujících údaje, přičemž Bulharsko, Německo, Itálie a Rakousko hlásily sestupné trendy. V Evropské unii za stejné období počet trestných činů souvisejících s kokainem celkově vzrostl asi o 45%, přičemž v posledním roce vykazoval ustálení.

Změna sestupného trendu na vzestupný hlášená v loňském roce u trestných činů souvisejících s heroinem je nyní potvrzena: průměr EU u těchto trestných činů za období 2003–2008 stoupl o 39 %. Počet trestných činů souvisejících s heroinem vzrostl v 16 zemích poskytujících údaje, přičemž v Bulharsku, Německu, Itálii a Rakousku byl za období 2003–2008 hlášen pokles.

Počet trestných činů souvisejících s amfetaminy hlášených v Evropské unii vykazuje nadále stoupající trend, při odhadovaném nárůstu 24 % v období 2003 až 2008.

Naproti tomu trestné činy související s extází za stejné období poklesly odhadem o 35% (obr. 2).

Obr. 2: Trendy ve zprávách o deliktech souvisejících s drogami podle typu deliktu a podle typu drogy v členských státech EU



Pozn.: Trendy představují dostupné informace o počtu národních zpráv o deliktech souvisejících s drogami (trestných i netrestných) hlášených všemi orgány pro prosazování práva ve všech členských státech EU; všechny řady jsou indexovány k základu 100 v roce 2003 a váženy podle velikosti národní populace, čímž je dán celkový trend EU. Další informace viz obr. DLO-1 a DLO-3 ve Statistickém věstníku 2010.

Zdroj: Národní kontaktní místa sítě Reitox.

## NOVÉ DROGY A VZNIKAJÍCÍ TRENDY

Užívání nových psychoaktivních látek a nové vzorce užívání drog, třebaže se obvykle nejdříve objevují u omezených podskupin populace nebo na několika málo místech, mohou mít významné důsledky pro veřejné zdraví a protidrogovou politiku. Poskytování včasných a objektivních informací tvůrcům politik, odborným pracovníkům a širší veřejnosti o nových hrozbách je metodicky a prakticky náročné. Má však také rostoucí význam, vzhledem ke stále dynamičtější a rychle se vyvíjející povaze problému drog v Evropě. Systém včasného varování Evropské unie byl vyvinut jako mechanismus rychlé reakce na objevení nových psychoaktivních látek na drogové scéně.

V posledních letech se objevil velký počet nových, neregulovaných syntetických sloučenin. Tyto látky jsou nabízeny na internetu jako „legální opojení“ a mají obcházet kontrolu drog. Pro současné přístupy monitorování a kontroly nových psychoaktivních látek představují výzvu. Jak uvádí tato kapitola, za poslední dva roky se objevily nové rostlinné produkty konzumovatelné kouřením, které jsou smíseny se syntetickými kanabinoidy, a stoupla obliba různých syntetických katinonů.

## MONITOROVÁNÍ NOVÝCH PSYCHO-AKTIVNÍCH LÁTEK V EVROPĚ

Rozhodnutí Rady o nových psychoaktivních látkách zřizuje evropský mechanismus pro rychlou výměnu informací o nových psychoaktivních látkách, které mohou představovat zdravotní a sociální hrozby (EMCDDA, 2007). Centrum EM CDDA a Europol v úzké spolupráci se svými sítěmi národních partnerů mají ústřední úlohu v provádění systému včasného varování. Jakmile je na evropském trhu zjištěna nová psychoaktivní látka, zajistí členské státy předání informací o výrobě, obchodování a užívání drogy centru EM CDDA a Europolu prostřednictvím národních kontaktních míst sítě Reitox a národních jednotek Europolu. Rozhodnutí Rady rovněž poskytuje rámec pro hodnocení rizik spojených s novými látkami (viz EMCDDA, 2010). Prostřednictvím systému včasného varování mohou být předávány také informace o látkách známé a uznávané léčebné hodnoty, ty však podle rozhodnutí Rady nemohou být předmětem hodnocení rizik.

## OPATŘENÍ V OBLASTI NOVÝCH DROG

V roce 2009 bylo prostřednictvím evropského systému včasného varování oficiálně ohlášeno 24 no-

vých syntetických psychoaktivních látek. Jedná se o největší počet hlášený za jediný rok a příčinou nárůstu je především zjištění devíti nových syntetických kanabinoidů v loňském roce. V roce 2009 byly hlášeny také nové látky ze skupin chemických sloučenin, které nové psychoaktivní drogy obvykle poskytují: pět fenetylaminů, dva tryptaminy a čtyři syntetické katinony. Nebyly hlášeny žádné nové piperaziny ani psychoaktivní rostliny.

Od zřízení systému včasného varování v roce 1997 bylo centru EMCDDA a Europolu ohlášeno více než 110 látek. V posledních pěti letech se objevily nové skupiny látek. Patří k nim různé piperaziny, syntetické katinony a syntetické kanabinoidy. V posledních dvou letech hlášení však nebyly identifikovány žádné piperaziny. Pouze šest látek bylo rostlinných nebo rostlinného původu a je pravděpodobné, že nejčastěji hlášenými novými látkami budou i nadále v budoucnosti syntetické psychoaktivní látky.

V roce 2009 byly hlášeny tři látky s léčivými vlastnostmi. Byl mezi nimi pregabalin, lék na předpis dodávaný na trh pod názvem Lyrica a používaný k léčbě neuropatické bolesti, epilepsie a generalizované anxiózní poruchy. Nedávný přehled farmakovigilančních údajů naznačuje obavy související s jeho zneužíváním ve Finsku, Švédsku a Norsku. Informace ze systému včasného varování také nasvědčují tomu, že pregabalin možná figuroval při úmrtích uživatelů ve Finsku, Švédsku a Spojeném království, kde byl zjištěn při forenzních toxikologických rozbořech. Údaje uváděné uživateli naznačují, že pregabalin má účinky podobné alkoholu, GHB (kyselině gamahydroxymásečné), extázi a benzodiazepinům. Údajně také zmírňuje symptomy abstinence od heroínu (opiátů).

Systém včasného varování rovněž monitoruje neregulované psychoaktivní produkty – tzv. „legální opojení“ – prodávané na internetu a v obchodech typu „smart shop“ nebo „head shop“, nabízené agresivními a promyšlenými marketingovými strategiemi a v některých případech s úmyslně zavádějícím označením obsahujícím deklarované složky, jež se od skutečného složení liší. Trh s „legálním opojením“ vyniká rychlostí, s jakou dodavatelé obcházejí kontrolu drog nabídkou nových alternativ.

## MONITOROVÁNÍ ON-LINE OBCHODŮ S DROGAMI

Systém včasného varování každoročně monitoruje marketing nových psychoaktivních látek na internetu od roku 2006. Změny v použitých metodách zvýšily kvalitu a pokrytí průzkumů, avšak údaje za jednotlivé roky nejsou přímo porovnatelné.

V roce 2010 bylo identifikováno 170 on-line obchodů s drogami, z nichž 30 nabízelo jak „legální

opojení“, tak halucinogenní houby, obvykle s širokou nabídkou produktů z obou skupin: 34 nabízelo pouze halucinogenní houby a 106 prodávalo „legální opojení“, avšak ne halucinogenní houby.

Od roku 2006, kdy byl prodej těchto produktů zjištěn u 39 obchodů (EMCDDA, 2006), počet prodejců halucinogenních hub podle všeho vzrostl. V roce 2010 bylo identifikováno 64 on-line obchodů prodávajících halucinogenní houby. Většina z nich prodávala soupravy pro pěstování, spóry a muchomůrku červenou (*Amanita muscaria*) spíše než houby obsahující psilocybin.

V on-line průzkumu z roku 2009, který se zaměřil na „legální opojení“, měl největší počet on-line obchodů působit ve Spojeném království, dále v Německu a Nizozemsku. Krátkodobá studie z roku 2010 s omezeným rozsahem ukázala odlišný vzorec, kdy 38 on-line obchodů mělo působit v Nizozemsku, 20 ve Spojeném království a 20 v Německu. K zemím, kde se nacházelo alespoň pět on-line obchodů, patří Polsko, Francie a Maďarsko, přičemž menší počty obchodů sídlily v České republice, Španělsku, Portugalsku, na Slovensku, v Itálii a ve Švédsku. 38 on-line obchodů sídlilo ve Spojených státech amerických a 15 on-line obchodů se nepodařilo lokalizovat. Na rozdíl od on-line obchodů lokalizovaných ve Spojeném království je mnoho obchodů sídlících v Nizozemsku spojeno se specializovanými obchody. Celkem 73 % on-line obchodů používá angličtinu, přičemž 42 % žádný jiný jazyk nenabízí.

## KRÁTKODOBÁ STUDIE ON-LINE OBCHODŮ S DROGAMI: METODY

Průzkum v roce 2010 se uskutečnil od 25. ledna do 5. února a zaměřil se na on-line obchody s drogami (maloobchod a velkoobchod) dostupné kterémukoli uživateli internetu v Evropě, který má zájem nakoupit „legální opojení“ (včetně „spice“), GHB/GBL nebo halucinogenní houby. On-line obchody, které nezajišťovaly expedici zboží do nejméně jednoho členského státu EU, nebyly zahrnuty.

Řetězce pro vyhledávání byly nejprve testovány v angličtině, aby bylo možné zjistit, které z nich generují nejvyšší podíl relevantních odkazů. Vyhledávání pak bylo provedeno v 15 jazycích, kterými jako svou mateřštinou hovoří 84 % obyvatel Evropské unie. Použity byly tři různé vyhledávače: Metacrawler, Google a „národní“ vyhledávač podle dané země a jazyka. Výběr vzorků spočíval v prozkoumání prvních 100 odkazů a pokračoval, dokud se 20 po sobě následujících odkazů neukázalo jako irelevantních. Pro každou zjištěnou internetovou stránku byly shromážděny následující informace: prodávané produkty, popisy produktů, ceny, dostupnost skladem,

do kterých zemí se dodává, složení, zdravotní upozornění a recenze uživatelů.

## LEGÁLNÍ OPOJENÍ: TRVAJÍCÍ VÝZVA V OBLASTI MONITOROVÁNÍ DROG A REAKCE NA NĚ

Pokusy o identifikaci nových psychoaktivních látek a o vhodnou reakci na tyto látky se usilovně snaží držet krok s propracovaným, inovačním a rychle se vyvíjejícím trhem, který aktivně vyhledává nové produkty a marketingové strategie. Rok 2009, kdy bylo v Evropě poprvé zjištěno 24 nových syntetických drog, byl pro evropský systém včasného varování rokem rekordním. Tento trend pokračoval s nezmenšenou silou i v roce 2010, kdy bylo do poloviny července zjištěno 15 nových látek včetně syntetických katinonů, syntetických kanabinoidů i nových syntetických derivátů podobných kokainu a amfetaminu.

V červenci 2010 provedl vědecký výbor centra EMCDDA formální hodnocení rizik syntetického katinonu mefedron. Toto hodnocení bylo vyvoláno rostoucími obavami z toho, že tato droga je uváděna na trh jako legální alternativa stimulantů, jako jsou kokain a extáze. Hodnocení rizik bylo provedeno v rámci evropského zrychleného mechanismu kontroly nových psychoaktivních látek. Rychlost vývoje v této oblasti je však taková, že došlo nejen k tomu, že některé členské státy již zavedly právní předpisy zakazující mefedron, ale i k tomu, že některé internetové stránky prodávající mefedron již byly vyřazeny z provozu, někdy proto, aby byly rychle nahrazeny stránkami nabízejícími náhradní látky.

Je nutné zachovat bdělost a schopnost rychlé reakce na nový vývoj, například na nové chemické skupiny psychoaktivních látek zjištěných v produktech „legálního opojení“. To dokládají příklady aminoindanů (metylendioxyaminoindan, MDAI) a syntetických derivátů kokainu (jako je fluorotropakokain). Ačkoli byly tyto látky po přijetí opatření proti mefedronu v roce 2010 stále vzácné, začaly být zjišťovány častěji a systém včasného varování obdržel první hlášení o uživateli, kteří pocítili obtíže způsobené těmito látkami. Centrum EMCDDA pravidelně monitoruje dostupnost a možné zdravotní dopady těchto látek.

Příklad mefedronu ukazuje, jak se mohou členské státy EU dostat pod značný tlak sdělovacích prostředků a veřejnosti vyžadující rychlou reakci na potenciální novou hrozbu.

Centrum EMCDDA se v úzké spolupráci s Europolem a Evropskou agenturou pro léčivé přípravky snažilo včas poskytovat spolehlivé a uvážené informace. V této rychle se vyvíjející oblasti vzrůstá potřeba

zlepšit kapacity Evropy pro aktivní sledování vývoje a zejména pro testování a určování chemických složek dostupných produktových směsí a posuzování jejich možného dopadu na veřejné zdraví. Zde je problémem nedostatek standardního referenčního materiálu. Z hlediska strategií kontroly svědčí způsob výroby a uvádění těchto produktů na trh důrazně o tom, že účinná opatření budou vyžadovat zásah na evropské úrovni, který by podpořil vnitrostátní iniciativy.

## ORGANIZOVANÁ TRESTNÁ ČINNOST ROZPOZNÁVÁ POTENCIÁL NOVÝCH SYNTETICKÝCH LÁTEK

Stanovování právních předpisů pro tyto nové látky komplikuje řada faktorů. Některé členské státy zavedly generické právní předpisy, které upravují látky z téže chemické skupiny. Toto legislativní řešení je k dispozici pouze v některých zemích a jeho zavádění do praxe může být obtížné. Další problémy vyplývají z toho, že některé tyto látky mohou být legitimně používány mimo oblast lékařství, mohou být prodávány za údajně legitimním účelem nebo užívány pro účely výzkumu a vývoje ve farmaceutickém průmyslu. Proto nemusí ani dobře připravená kontrolní opatření vyřešit všechny problémy v této oblasti a existuje nebezpečí, že mohou ještě zesílit podněty k nežádoucímu přechodu od převážně on-line uskutečňovaného trhu „legálních opojení“ k trhu za účasti organizované trestné činnosti. Všechny drogy ze skupiny katinonů, jako je mefedron, metylon a MDPV, se objevily na nelegálním trhu, kde se prodávají jako náhražky kokainu, extáze a amfetaminu nebo jako tyto drogy samotné. Europol zaznamenal zásahy proti řadě velkých nezákonných zařízení na výrobu extáze, kde bylo zjištěno tabletování mefedronu, a více než 20 evropských zemí oznámilo, že tuto drogu objevily v záchytech. Je obtížné předpovědět rozsah, v němž se nové syntetické drogy stanou zásadní součástí budoucího nelegálního trhu s drogami v Evropě. Organizace páchající trestnou činností však pravděpodobně rychle rozpoznají potenciál látek, které lze levně koupit ve velkých množstvích, lze je v budoucnosti poměrně snadno syntetizovat a jsou atraktivní alternativou kontrolovaných drog.

„Design“ drogy, která má nahradit kontrolovanou látku, není novým pojmem. V minulosti však byly tzv. designérské drogy vyráběny nezákonně a uváděny přímo na nelegální trh. Důležitým rozdílem je dnes to, že pozorujeme novou interakci mezi nelegálními a nikoli nelegálními trhy, jejímž prostřednictvím jsou chemické látky legálně dodávány, následně jsou však prodávány jako náhražky nelegálních psychoaktivních látek.

## BUDOUCÍ VÝVOJ: LÉČIVÉ PŘÍPRAVKY, PADĚLANÁ LÉČIVA A NOVÉ DESIGNÉRSKÉ LÉKY

Problémy Spojených států amerických jsou dlouhodobé a vývoj na tomto trhu má někdy důsledky pro Evropu. V současné době je zásadní otázkou protidrogové politiky Spojených států amerických zneužívání léků na lékařský předpis, zvláště opiátů, jako je OxyContin. V Evropě není kromě léčiv substituujících opiáty zneužívání léků na předpis dosud považováno za větší problém. Je tomu tak částečně díky regulačnímu rámci a postupům předepisování léčiv, které se od postupů používaných ve Spojených státech amerických liší. Potenciál pro zneužití je posuzován i v rámci evropského systému farmakovigilance, za jehož činnost odpovídá Evropská agentura pro léčivé přípravky, a to v otázkách zneužívání léčiv ve spolupráci s centrem EMCDDA. Narůstajícím problémem je šíření padělaných léčivých přípravků, vyráběných a prodávaných namísto legitimních produktů. V roce 2009 obdržel systém včasného varování hlášení o látkách, jejichž základem bylo mírné pozměnění chemické struktury léčivých přípravků se známým potenciálem pro zneužití.

Nárůst nových designérských léčivých přípravků by byl nevítaným doplněním úkolu, kterým je zajistit, aby nebyly léčivé přípravky na předpis využívány k jiným účelům a zneužívány. Je to i další příklad toho, jak inovace na nelegálním trhu vyžadují důraznou a společnou reakci regulačního rámce ve farmaceutické oblasti i v oblasti kontroly drog. Tento problém představuje spíše potenciální hrozbu než bezprostřední problém, avšak vzhledem k rychlosti, s jakou v této oblasti dochází k novému vývoji, je důležité předvídat budoucí úkoly. Náznaky toho, že v budoucnosti budeme zjišťovat stále větší počty nových drog odvozených z existujících farmaceutických produktů, ale určených k jiným než léčebným účelům, by byly mimořádně znepokojivé.

## PREVALENCE UŽÍVÁNÍ „LEGÁLNÍCH OPOJENÍ“

Výraz „legální opojení“ zahrnuje širokou škálu produktů od rostlinných směsí po syntetické nebo „designérské“ drogy a „párty pilulky“, které se užívají různými způsoby (kouřením, šňupáním, požitím). Vedle toho mohou být tyto produkty nabízeny jako odorizéry místností, vonné směsi nebo soli do koupele, třebaže jsou určeny pro jiné použití. Tato rozmanitost ztěžuje sběr a interpretaci údajů o prevalenci „legálních opojení“. Údaje o prevalenci užívání „legálních opojení“ uvádí jen málo nedáv-

ných studií. Polská studie z roku 2008 mezi 18letými studenty zjistila, že 3,5 % užilo „legální opojení“ nejméně jednou, což je číslo srovnatelné s údajem pro halucinogenní houby (3,6 %). Užití „legálních opojení“ během posledních 12 měsíců uvedlo 2,6 % studentů.

Průzkum provedený mezi 1 463 studenty ve věku 15 až 18 let ve školách poskytujících všeobecné a odborné vzdělání ve Frankfurtu zjistil, že asi 6 % respondentů uvedlo, že nejméně jednou užilo „spice“, a 3 % tento produkt užila během posledních 30 dnů. Tyto číselné hodnoty mohly být ovlivněny mediální pozorností věnovanou produktu „spice“ v době průzkumu, protože pouze 1 % respondentů uvedlo, že

„spice“ užilo více než pětkrát. Téměř dvě třetiny osob, které uvedly, že někdy užily „spice“, také uvedly, že v posledním měsíci užily konopí.

Nejnovější on-line průzkum časopisu Mixmag, který se zaměřuje na návštěvníky klubů ve Spojeném království, zjistil, že 56,6 % respondentů uvedlo, že užilo „legální opojení“. Mezi nimi byly rostlinné produkty „spice“ a „magic“, benzylpiperazinové a další páty pilulky, přičemž prevalence užití v posledním měsíci byla 2,0 %, resp. 4,6 % a 5,3 %. Respondenti uváděli, že tyto drogy získali od přátel (95 %), nebo si je koupili přes internet (92 %), v obchodech (78 %), festivalových stáncích (67 %) nebo od dealerů (51 %).

---

# K ROZSAHŮM SPÁCHÁNÍ DROGOVÉHO TRESTNÉHO ČINU PODLE § 283 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU POHLED NA SOUČASNOU SOUDNÍ PRAXI

JUDr. Jaroslava NOVOTNÁ, státní zástupkyně  
Vrchní státní zastupitelství v Praze

Jak státní zástupci, tak zajisté i policisté, kteří jsou činní v oblasti trestního stíhání drogové kriminality, předpokládali již před účinností trestního zákoníku, tj. zákona č. 40/2009 Sb. (dále převážně jen TrZ), po prostudování jeho textu problémy v praxi orgánů činných v trestním řízení ohledně těch jeho ustanovení, která obsahují nové právní pojmy, jež je třeba za účelem aplikace vyložit. Bylo také otázkou, zda pojmy již použité v předchozí právní úpravě a vykládané určitým způsobem rozhodovací praxí mají být vykládány shodně či zda získají nový obsah a v jakém směru.

Státní zástupci, kteří jsou specializováni na jednotlivých stupních státního zastupitelství na stíhání drogové kriminality, se důvodně obávali, že přinejmenším zpočátku bude praxe při posuzování zákonných znaků nově zavedených hmotně právní normou aplikovatelnou od 1. ledna 2010 nejednotná. Nejednotnost výkladu a aplikace zákona obecně je sice jev v návaznosti na novou právní úpravu pochopitelný, ale není dlouhodobě akceptovatelný, a to přinejmenším z pohledu předvídatelnosti trestní represe. Hlavní obavy se oprávněně spojovaly především s použitými zákonnými znaky rozsahu, tj. „většího rozsahu“, „značného rozsahu“ a „velkého rozsahu“ v jednotlivých ustanoveních § 283 až 289 TrZ, kterými zákonodárce s cílem diferencovat trestní reprezi a zabránit jejímu přepínání nahradil původní jedinou okolnost pro použití vyšší trestní sazby navázanou na rozsah trestné činnosti, tj. „větší rozsah“, jenž zahrnoval jakýkoli rozsah spáchání trestného činu vyšší než rozsah činu spáchaného v základní skutkové podstatě podle § 187 odst. 1 tr. zákona.

Dlužno poznamenat, že důvodová zpráva k § 283 až 289 TrZ aplikační praxi příliš návodu nepřinesla, resp. nepřinesla návod žádný. Pouze v souvislosti s § 289 upozorňuje na potřebu sjednotit praxi orgánů činných v přípravném řízení trestním a judikaturu, které se nevyvíjely dostatečně jednotně, přičemž důvodová zpráva odkazuje na rozdílné tabulky v závazném pokynu policejního prezidenta č. 39/1998

a v pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000. Prostředkem k tomu cíli směřujícím má být vydání nařízení vlády, která mimo jiné stanoví, jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících (§ 289 odst. 2) a jaké je množství větší než malé u rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku ve smyslu 285 TrZ (§ 289 odst. 3).

Praxi rozhodování státních zástupců a soudů, včetně Nejvyššího soudu v drogových věcech, alespoň pokud jde o zákonný znak „větší rozsah“ podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zákona, v němž byl čin podle § 187 odst. 1 spáchán, lze považovat za ustálenou. Snad pouze v některých hraničních případech mohlo docházet k rozdílným názorům, které se projeví zejména v odvolacím řízení, v rámci něhož bylo někdy korigováno rozhodnutí soudu prvního stupně. Šlo zejména o případy, kdy množství nelegálně manipulované drogy, které bylo za předchozí právní úpravy obecně považováno za hlavní kritérium pro posouzení většího rozsahu a které bylo v dané trestní věci prokázáno výrazně nižší než obvykle požadované, a kdy přesto státní zástupce či soud s ohledem na jiné okolnosti konkrétní věci hodlal použít shora zmíněné právní kvalifikace jednání pachatele. Nejvyšší soud svou dřívější rozhodovací praxí, zejména své judikáty v této souvislosti i nadále poté, co vstoupil trestní zákoník v účinnost, považuje za použitelné, což deklaroval v různých svých rozhodnutích týkajících se předmětné problematiky. Například to vyjádřil ve svém usnesení ze dne 11. 8. 2010 sp.zn. 7 Tdo 729/2010, kde srovnává právní úpravu účinnou do 31. 12. 2009 a po 1. 1. 2010 z hlediska naplnění znaku „ve větším rozsahu“ u trestného činu spočívajícího v nedovolené výrobě a jiném nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (k tomuto rozhodnutí se vrátíme níže).

Praxe s určitým ulehčením přijala závěr o použitelnosti výsledků předchozí rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu, protože pochopitelně po jistou dobu s odkazem na § 2 odst. 1 TrZ bude drogová trestná

činnost posuzována podle trestního zákona jako zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, když pro použití pozdějšího zákona, tj. trestního zákoníku nebudou dány podmínky, protože to vzhledem ke zjištěným skutečnostem v konkrétní trestní věci nebude pro pachatele příznivější. Nicméně očekávala, jaká stanoviska zaujmou soudy v řízeních o drogových věcech, které budou posuzovat podle nové právní úpravy.

Policejní orgány a státní zástupci si museli od samotného počátku sami při posouzení jednání podle nové právní úpravy vyložit příslušný zákonný znak rozsahu, protože první soudní rozhodnutí na sebe dala z pochopitelných důvodů čekat. Faktem je, že Nejvyšší státní zastupitelství z podnětu krajských státních zastupitelství vyvinulo rychle značnou iniciativu při sběru a vyhodnocení informací o prvních rozhodnutích soudů a názorech specializovaných státních zástupců na jednotlivých stupních státního zastupitelství a jako důležitý nástroj ke sjednocení výkladu zákonných znaků označujících rozsah drogové trestné činnosti v trestním zákoníku připravilo Metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství sp. zn. 1 SL 110/2010 ze dne 7. července 2010 k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah u drogových trestných činů“. Jak patrně z názvu, tento dokument není, a ani nemůže být, závazným pokynem pro státní zástupce, tím méně pro jakékoli jiné subjekty. Postupem doby si ovšem získal komplexnost pohledu na řešenou problematiku, logickými závěry a silou argumentace respekt nejen mezi státními zástupci a policejními orgány, ale i soudci. Přinejmenším na státním zastupitelství tak působí ve zmíněných otázkách jako nástroj sjednocující výkon dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, včetně podávání obžaloby a jiného rozhodování v přípravném řízení v drogových věcech. Návod spočívá na tom, že

- drogové trestné činy upravené trestním zákoníkem jsou jednáními s různě vysokou mírou společenské škodlivosti, která vyplývá mimo jiná hlediska z různého rozsahu, v jakém byla trestná činnost spáchána, a v rámci něho z množství nelegálně manipulované drogy, a která byla zákonodárcem vyjádřena různou mírou trestní represe při respektování zásady ultima ratio (uplatnění trestní represe v případech, kdy nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu – § 12 odst. 2 TrZ),
- zákonodárce rozhodně neměl v úmyslu postihnout pachatelů za drogové trestné jednání zmírňovat, a to i když přijal do trestné právní roviny rozlišení drog na tzv. měkké a tvrdé a prohloubil rozlišování výroby drogy pro jiného a pěstování konkrétního druhu pro sebe, a i když došlo k jistému dílčímu posunu, pokud jde o hodnoty omamných látek,

psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku (viz tabulku v příloze č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb., které se týká ovšem pouze trestného činu podle § 284 odst. 1 a 2, a § 285 odst. 1 a 2 TrZ),

- pojem rozsahu jako znaku jednotlivých, případně kvalifikovaných skutkových podstat, resp. okolností pro použití vyšší trestní sazby, se v jednotlivých ustanoveních trestního zákoníku pohybuje ve stupnici větší – značný – velký a zákonný znak konkrétního rozsahu je vnímán jako komplexní kategorie kombinující kritéria kvantitativní a kvalitativní, která jsou navzájem zásadně rovnocenná, stejně tak jako skutečnosti, na základě nichž je posuzováno naplnění jednotlivých kritérií,
- zákonný pojem rozsahu spáchání jednotlivých v úvahu přicházejících drogových trestných činů nelze redukovat pouze na kvantitativní kritéria a zároveň kvantitativní kritéria nelze redukovat pouze na množství nelegálně manipulované drogy, byť i toto množství bude mít v konkrétní trestní věci zásadní význam, přičemž dalšími rozhodnými skutečnostmi, které bude třeba brát při úvaze o konkrétním stupni rozsahu v úvahu, bude druh drogy a její kvalita vyjádřená množstvím účinné látky, intenzita účinky, která hrozila nebo dokonce nastala, výše odměny (peněžní částka), kterou pachatel získal nebo hodlal získat, délka neoprávněné manipulace s drogou a další konkrétní okolnosti vztahující se ke spáchání činu v daném případě.

Metodický návod vychází jednak z výkladu právní úpravy samotné tak, jak byl přijat na státním zastupitelství, a jednak z respektovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, která – jak bylo již uvedeno shora – se přiměřeně uplatní i při výkladu nové hmotné trestně právní normy. Je třeba rovněž zdůraznit, že v úvahu bylo vzato i stanovisko společně vypracované odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a Národní protidrogovou centrálou ze dne 11. 3. 2010. Pro odstupňování pojmů rozsahu spáchání činu (větší, značný, velký) ve vazbě na množství drogy metodický návod vychází z množství většího než malého definovaného shora již citovanými nařízeními vlády. Vycházejí z množství většího než malého byla respektovaná praxe již v souvislosti s trestním zákonem. Metodický návod pak pro odstupňování rozsahu spáchání činu, pokud jde o množství nelegálně manipulované drogy, používá pětinašobky zmíněného množství vymezeného pro jednotlivé drogy v příloze č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že metodický návod (a stejně i shora citované stanovisko OBP MV a NPC) vychází z toho, že nejde o dogmatické hranice, ale spíše o orientační, byť velmi významné hodnoty, přičemž pro konečné posouzení



právní kvalifikace bude třeba brát v úvahu i ostatní okolnosti konkrétní trestní věci. Tomuto závěru je nutno více než přisvědčit – argumenty jsou prosté: pokud by zákonodárce vázal právní kvalifikaci pouze na množství nelegální manipulované drogy, uvedl by to přímo do textu zákona a pokud by množství drogy považoval za základní a jinými okolnostmi nepřekročitelné kritérium, rovněž by to uvedl v zákoně. Toto je podle mého názoru jediný možný výklad. Pětinásobky byly přijaty jako neadekvátnější reakce na existující situaci v páchání této formy kriminality a v praxi jejího stíhání, včetně společenské škodlivosti vyplývající z následků zneužívání drog, přičemž vyšší násobky (např. dvacetinásobky) byly považovány za nepřijatelné, protože gradace rozsahů na základě vyšších násobků by koneckonců vedla k tomu, že vyšší odstavce (třetí) by v praxi byl téměř neaplikovatelný.

Metodický návod byl Nejvyšším státním zastupitelstvím vytvářen v konkrétním historickém okamžiku, tj. od počátku loňského roku fakticky ihned po identifikaci problémů, které skutečně v praxi nastaly, a za součinnosti nižších stupňů v soustavě státního zastupitelství. Podařilo se mu nepochybně dosáhnout účelu, totiž zklidnění nervozity na státním zastupitelství v souvislosti s pochopitelnými obavami z nejistoty a nejednotnosti výkladu zákonných znaků rozsahu. Bohužel v praxi rozhodování soudů, ačkoli i v ní byl tento návod původně více či méně akceptován, nyní můžeme sledovat jistý návrat zpět k nejistotě. Tato nejistota je způsobena i určitou rozkolísaností rozhodování Nejvyššího soudu v konkrétních věcech, což se pochopitelně promítá i do nejistoty v rozhodování soudů a na státním zastupitelství. Doufáme, že jednání trestního kolegia Nejvyššího soudu dne 24. února 2011, které rozhodlo o publikaci usnesení NS ze dne 12.5.2010 sp.zn. 8 Tdo 463/2010 ve Sbírce trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, opět přispěje k jednotě posuzování zákonného znaku rozsahu, alespoň pokud jde o skutečnosti, které jsou pro to rozhodné. Otázka násobků množství drogy pro jednotlivé stupně rozsahu ovšem i nadále zůstává otevřena. „Drogovou matematiku“ přitom není třeba přeceňovat, pokud bude orgánům činným v trestním řízení zachována široká možnost úvahy ohledně kvalitativních a kvantitativních kritérií v konkrétním případě.

Nelze pochopitelně očekávat, že vždy a za všech okolností bude názor státního zástupce, vyjádřený v obžalobě, a soudu, vyjádřený v rozsudku či jiném rozhodnutí, na právní kvalifikaci jednání pachatele – za nezměněné důkazní situace – shodný, protože je to soud, který hodnotí nezávisle na názoru státního zástupce výsledky provedeného dokazování. Nicméně volání po určité míře jistoty je naprosto legitimní a koneckonců v souladu s již zmíněnou předvídá-

ností rozhodování trestní justice. Za daného stavu proto považují za vhodné přednést zde vedle odkazu na metodický návod NSZ určitý prozatím omezený sumár dosavadních rozhodnutí Nejvyššího soudu týkajících se posuzování zákonného znaku rozsahu podle trestního zákoníku. Činím tak nejen pro informaci policejních orgánů, které jsou činné v přípravném řízení trestním, ale i proto, že Vrchní soud v Praze jako soud odvolací z pochopitelných důvodů rozhodování Nejvyššího soudu sleduje a respektuje. Jeho jednotlivá rozhodnutí v trestních věcech podle mých zkušeností z odvolacího řízení v letech 2010 a 2011 z rozhodnutí Nejvyššího soudu vycházejí, a to jak rozhodnutí meritorní, tak rozhodnutí procesní (např. rozhodování o příslušnosti soudů).

Pokud jde o shora již zmíněné usnesení ze dne 12. 5. 2010 sp. zn. 8 Tdo 463/2010, které se týká zákonného znaku „značný rozsah“ podle § 283 odst. 2 písm. c), „větší rozsah“ podle § 283 odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. d) a „velký rozsah“ podle § 283 odst. 3 písm. c) TrZ, bude právní věta při jeho zveřejnění ve Sbírce trestních rozhodnutí NS znít takto:

Trestný čin podle § 283 TrZ dopadá na všechny omamné a psychotropní látky, které se od sebe liší co do povahy i účinků, v důsledku čehož nelze pro všechny tyto látky stanovit jednotnou hranici či výši rozsahů ve smyslu § 283 odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. d) [větší rozsah], odst. 2 písm. c) [značný rozsah], odst. 3 písm. c) [velký rozsah], ale je nutné každý z těchto rozsahů vymezovat individuálně. Toto rozlišení je třeba odvíjet od množství těchto látek stanoveného jako množství větší než malé, které je pro jednotlivé omamné a psychotropní látky určeno nařízením vlády č. 467/2009 Sb.

O naplnění určitého typu rozsahu (většího, značného, velkého) bude však možné usuzovat ne toliko z konkrétního množství a kvality omamné nebo psychotropní látky, ale i z dalších okolností, např. z výše peněžní částky, kterou za takto vyráběnou či distribuovanou látku pachatel buď utřžil, anebo utřžit chtěl, či mohl, délky doby, po níž pachatel s uvedenými látkami neoprávněně nakládal, eventuálně pro jaký okruh osob byl určen. Současně je však třeba podpůrně zohlednit i další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán, tedy zejména způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, případně i jiné skutečnosti (srov. rozhodnutí č. 1/2006 Sb. rozh. tr.).

Znak „většího rozsahu“, protože je vždy spojen s tím, že směřuje vůči dítěti nebo dítěti mladšímu patnácti let [§ 283 odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. d) tr. zákoníku], bude naplněn již při podstatně menším množství drogy, než představují znaky „značného rozsahu“ podle § 283 odst. 2 písm. c) TrZ a „velkého rozsahu“ podle § 283 odst. 3 písm. c) TrZ.

Shrme-li názory vyjádřené Nejvyšším soudem v tomto rozhodnutí, dospějeme k závěru, že

- naplnění zákonného znaku rozsahu je třeba posuzovat u jednotlivých omamných a psychotropních látek individuálně, přičemž rozlišení bude vycházet z množství těchto látek většího než malého určeného pro ně individuálně nařízením vlády č. 467/2009 Sb.,
- na gradaci rozsahu (větší, značný, velký), v němž se odráží společenská škodlivost, navazuje diferencovaná sazba trestu, přičemž na naplnění určitého stupně rozsahu, v jakém byl trestný čin spáchán, bude nutno usuzovat z konkrétního množství a kvality omamné a psychotropní látky, ale i z dalších okolností.

Dalším významným rozhodnutím Nejvyššího soudu je usnesení ze dne 11. 8. 2010 sp. zn. 7 Tdo 729/2010, které srovnává právní úpravy účinné do 31. 12. 2009 a po 1. 1. 2010 z hlediska naplnění znaku „ve větším rozsahu“ u trestného činu spočívajícího v nedovolené výrobě a jiném nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy [§ 187 odst. 2 písm. a) tr. zákona, § 283 odst. 2 písm. d) TrZ.]. Právní věta tohoto rozhodnutí zveřejněného ve sbírce Trestních rozhodnutí NS jako T 1316 zní takto:

Zákonný znak spočívající v tom, že byl trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zákona, resp. trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 TrZ spáchán ve „větším rozsahu“ ve smyslu § 187 odst. 2 písm. a) tr. zákona, resp. ve smyslu § 283 odst. 2 písm. d) TrZ, je třeba vykládat shodně podle dřívější právní úpravy (účinné do 31. 12. 2009) i podle nové právní úpravy (účinné od 1. 1. 2010). Proto tentýž (větší) rozsah, který postačoval k naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák., nyní nepostačuje k naplnění okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby podle § 283 odst. 2 písm. c) TrZ a spočívá ve spáchání činu „ve značném rozsahu“.

Shrneme-li názory vyjádřené Nejvyšším soudem v tomto rozhodnutí, dospějeme k závěru, že

- pokud jde o vzájemný vztah zákonných znaků „ve větším rozsahu“ [§ 187 odst. 2 písm. a) tr. zákona] a „ve značném rozsahu“ [§ 283 odst. 2 písm. c) TrZ], nejsou tyto znaky totožné, takže okolnosti naplňující znak „ve větším rozsahu“ podle trestního zákona účinného nenaplňují automaticky i znak „ve značném rozsahu“ podle trestního zákoníku,
- z porovnání pojmů „větší“ a „značný“ vyplývá určité stupňování rozsahu jednání pachatele,
- zákonný znak „ve větším rozsahu“ je použit v obou trestních kodexech, byť v trestním zákoníku pouze ve vztahu k dítěti (i mladšímu 15 let), přičemž Nejvyšší soud neshledává důvod pro zmírnění aplikačních kritérií znaku „ve větším rozsahu“ oproti

výkladu tohoto znaku za účinnosti dřívější právní úpravy, a to i za situace, kdy zákonodárce zavedením znaku „ve značném rozsahu“ zmínil podmínky trestního postihu pachatelů ohrožujících svou trestnou činností dospělé konzumenty drog, resp. pokusil se o větší diferenciaci postihu pachatelů odstraněním přepínání trestní represe, ovšem ohledně dětí zdůraznil potřebu jejich zvýšené ochrany před drogovou trestnou činností.

Dalším rozhodnutím, v němž se Nejvyšší soud zabýval vymezením zákonných znaků „většího rozsahu“ podle § 283 odst. 2 písm. d) TrZ ve srovnání se zákonným znakem „spáchání činu vůči osobě mladší patnácti“ let podle § 187 odst. 2 písm. b) tr. zákona, je usnesení ze dne 15. 9. 2010 sp. zn. 4 Tdo 827/2010.

V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud vyjádřil názor, že pro naplnění znaku „většího rozsahu“ podle § 283 odst. 2 písm. d) TrZ postačuje jednání pachatele realizované v menší míře než tomu bylo u znaku „většího rozsahu“ podle dřívější úpravy (tj. podle trestního zákona), tedy zejména jeho nakládání s menším množstvím drogy, což znamená, že právě s ohledem na adresáty ustanovení § 283 odst. 2 písm. d) TrZ se dolní hranice pro vymezení znaku většího rozsahu nalézá výrazně pod obecnou hranicí většího rozsahu ve smyslu závěrů soudní praxe, učiněných ve vztahu k ustanovení § 187 odst. 2 písm. b) tr. zákona.

Tímto rozhodnutím tedy NS jednak vyslal signál o tom, že i v souvislosti s novou právní úpravou je třeba brát v úvahu jeho rozhodovací praxi v drogových věcech kvalifikovaných podle trestního zákona, a jednak naznačil, jak se vypořádat právě se skutečností, že obě právní úpravy používají zákonný znak „ve větším rozsahu“ a chrání zvýšeně osoby určitého věku.

Dosud posledním významným rozhodnutím Nejvyššího soudu je z pohledu zákonných znaků rozsahu usnesení ze dne 24. 11. 2010 sp. zn. 7 Tdo 1337/2010. Chci hned zpočátku poznamenat, že toto usnesení, které se týká vymezení zákonných znaků „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“ podle § 283 TrZ, bylo z hlediska praxe, která se v mezidobí vytvořila, v některých směrech přinejmenším překvapivé.

Lze pravděpodobně beze zbytku akceptovat názor v usnesení vyslovený, že kvalifikace trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TrZ, jak je vymezena zákonnými znaky ve „větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“, musí vyjadřovat takové odstupňování, které rovnoměrně a plynule postihuje celou škálu typicky se vyskytujících případů. Jednotlivé zákonné znaky spočívající v rozsahu spáchání trestného činu musí být ve vzájemné přiměřené relaci, tedy vyjadřovat dostatečně

citelný odstup tak, aby byla vyjádřena typově rozdílná míra, v níž je dotčen zájem chráněný tímto ustanovením trestního zákoníku.

Nejvyšší soud za primární okolnost pro určení konkrétního stupně rozsahu v tomto usnesení označil množství nelegálně manipulované drogy; ostatní okolnosti, jako způsob, jakým pachatel s látkou nakládal, doba, po kterou tak činil, počet osob, kterým látku opatřil, označil za podpůrná kritéria, která mají nabýt významu až tehdy, jestliže množství drogy je blízko hranice rozhodné pro naplnění zákonného znaku značného rozsahu, což znamená, že neblíží-li se množství drogy k hranici množství pro určitý rozsah, tato podpůrná kritéria se při kvalifikaci jednání pachatele neuplatní. S tímto názorem praxe již pravděpodobně nebude moci snadno souhlasit, protože svým způsobem orientuje rozhodování o právní kvalifikaci pouze na matematické posuzování množství drogy. To pravděpodobně zákonodárce v úmyslu neměl, neboť by jinak jako kvalifikační znak vtělil do textu zákona přímo konkrétní množství nelegálně manipulované drogy.

Za základ pro odstupňování jednotlivých zákonných znaků rozsahu Nejvyšší soud ve zmíněném rozhodnutí považuje alespoň dvacetinásobek, takže množství drogy v souvislosti s větším rozsahem by měl být alespoň dvacetinásobkem množství většího než malého vymezeného příslušným nařízením vlády a značný rozsah by pak měl být alespoň dvacetinásobek množství u většího rozsahu. Provedeme-li požadovaný matematický postup, zjistíme, že dospíváme k takovým množstvím drog, která se v praxi stíhání drogové kriminality vyskytují naprosto minimálně, či vůbec ne.

V každém případě je toto rozhodnutí koncepčně úplně jiným řešením než použitým v metodickém ná-

vodu NSZ, ale rovněž si můžeme klást otázku, zda shora zmíněný přístup ohledně priority množství drogy a vyjádření zákonných znaků rozsahu v návaznosti na množství drogy (dvacetinásobek) je konzistentní s dosavadní rozhodovací praxí NS v obdobných věcech.

Matematické vyjádření odstupňování zákonných znaků rozsahu (jak přímo v zákoně, tak v respektované soudní praxi vykládající takto pozitivní právní úpravu) by na první pohled bylo jak pro orgány činné v trestním řízení tak pro pachatele svým způsobem ideální. Nicméně redukovalo by nepřipustně možnost reagovat na individuální okolnosti v konkrétní trestní věci a ve svých důsledcích by snad již i vedlo k negaci nezávislosti rozhodování soudů.

Policejní orgán se musí samozřejmě zabývat právní rovinnou trestní věci, i když nepochybně v přípravném řízení bude rozhodující stanovisko státního zástupce, který v něm vykonává dozor nad jeho zákonností, a právní kvalifikace jednání přiměřená zjištěným skutkovým okolnostem, tj. správná aplikace hmotně právní úpravy je prvořadým předmětem jeho zájmu. Dosavadní situace není pro policejní orgány ani pro státní zástupce či soudce příliš přehledná a nelze vyloučit, že v praxi bude zřejmě ještě po nějakou dobu docházet k problémům. Jak již bylo shora zmíněno, půjde zejména o hraniční případy, kdy samo množství nelegálně manipulované drogy bude hraniční. Osobně se přikláním v daném okamžiku k závěrům, které jsou vysloveny v metodickém návodu NSZ, přičemž se domnívám, že soudní praxe i přes momentální shora zmíněnou rozkolísanost rozhodovací praxe Nejvyššího soudu koneckonců povede ke stejným závěrům. Poslední jednání trestního kolegia Nejvyššího soudu v tomto směru mnohé naznačilo.

# KOLIK JE PROBLÉMOVÝCH UŽIVATELŮ DROG V ČR?

MUDr. Běla STUDNIČKOVÁ, Mgr. Barbora PETRÁŠOVÁ  
*Hygienická stanice hl. m. Prahy, referát drogové epidemiologie*

Každý z nás se setkává s problémy, které vyvolává užívání nelegálních drog. I když je zneužívání omamných a psychotropních látek staré jako lidstvo samo, v posledních desetiletích problémy s ním spojené nutí společnost k řadě opatření. Jde o prevenci zneužívání těchto látek, o minimalizaci jejich dostupnosti, o snižování rizik spojených se zneužíváním drog, řešení společenských, sociálních a především zdravotních problémů, které užívání drog přináší.

Chceme-li jakýkoliv problém seriózně řešit, musíme jako první krok tento problém identifikovat, popsat jeho rozsah, příčiny, dopady apod. Proto i v oblasti zneužívání omamných a psychotropních látek je důležité zjištění počtu osob, kterých se v populaci tento problém týká, jejich základní socioekonomické charakteristiky, škály zneužívaných látek, způsobů jejich užívání a důsledky užívání nelegálních drog jak pro jejich uživatele, tak pro společnost.

Kromě dat, která poskytuje o léčených uživatelích drog drogový informační systém Hygienické služby ČR a data Ústavu zdravotnických informací a statistiky z dat psychiatrických pracovišť, je zapotřebí znát i rozsah zneužívání drog v další populaci, tj. počty uživatelů drog, kteří z nejrůznějších důvodů pomoc a léčení ve zdravotnických zařízeních dosud nevyhledali, případně jakékoliv léčení odmítají (tzv. skrytá populace uživatelů drog). Ke stanovení počtu uživatelů drog v populaci existuje celá řada metod.

Součástí analýz dat o léčených uživatelích drog v Hygienické stanici hl. m. Prahy je každoročně i odhad prevalence všech problémových uživatelů drog v populaci, tedy včetně tzv. skryté populace. Tato populace uživatelů drog není v kontaktu s léčebnými/kontaktními centry, popřípadě kontakt existuje, ale nesplňuje kritéria definice žádosti o léčbu a tito problémoví uživatelé drog tedy nemohou být zařazeni v databázi uvedeného drogového informačního systému.

Východiskem odhadu je počet hlášení o léčených problémových uživatelích drog v daném kalendářním roce, poslední data jsou z roku 2009. Počet hlášených léčených uživatelů drog v hodnoceném roce je pod-

hlášený, protože v roce 2009 nebyla poskytnuta individuální hlášení o léčených uživatelích drog z Psychiatrické léčebny Červený Dvůr, ale pouze agregovaná sumární data o celkovém počtu léčených uživatelů drog, jejich pohlaví a základní užívané droze. Proto tyto osoby nemohly být započteny do analýz dle jednotlivých ukazatelů. Stejně tak došlo k podhlášení počtu léčených uživatelů drog v Praze v PROGRESSIVE o. s., kde z celkového počtu 228 léčených uživatelů drog bylo vykázáno pouze 36 osob, u kterých byl nově vyplněn IN-COME dotazník nízkoprahových center.

Mimo to je každoročně vyřazováno z databáze zhruba 400 hlášení, u kterých není možné jednoznačně určit, zda se jedná o hlášení o stejném klientovi z různých pracovišť v ČR, nebo o hlášení o dvou různých osobách. Takováto hlášení s pozdějším datem jsou z databáze vyřazována, i když to případně znamená vyřazení hlášení o jiném klientovi.

Počet evidovaných léčených problémových uživatelů drog je zpracován multiplikační metodou s použitím tzv. *in treatment rate* (ITR), což je podíl problémových uživatelů drog v kontaktu s léčebným zařízením z celkového počtu těchto uživatelů. Vydělíme-li roční počet léčených problémových uživatelů drog (L) těmito podíly (ITR), dostáváme odhad problému v celé sledované populaci (PU):

$$PU = L / ITR.$$

ITR byl stanoven v rámci studie „Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy“<sup>1)</sup> (PAD) dvěma rozdílnými metodami v odlišném rozpětí, a to 15 – 20 % (metodou zpětného záchytu, capture-recapture) a 20 – 37 % (v rámci kvalitativního výzkumu). Používáme výpočty obou těchto rozpětí ITR, i když jsme si vědomi pravděpodobných nepřesností. Ukazatel je rozdílný pro muže a ženy, různé věkové skupiny i různé drogy. Závisí i na oblíbenosti a dostupnosti léčebných zařízení, poskytujících služby problémovým uživatelům drog, a také se mění v čase – i v průběhu roku.

Pro mezinárodní srovnávání je Evropským mo-

<sup>1)</sup> Zábanský T., Mravčík V., Gajdošíková H., Mioviský M.: Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR (Souhrnná závěrečná zpráva). Praha ResAd, 2001.

nitrovačím centrem pro drogy a užívání drog (EMCDDA) doporučeno uvádět prevalenci pro věkovou skupinu 15 – 64 let. V roce 2009 jsme však navíc do našich údajů zahrnuli 10 uživatelů drog ve věku 12 a 13 let (užívajících pervitin a heroin) a 3 uživatele drog starší než 64 let (užívající pervitin). Těchto 13 osob představuje 0,2 % evidovaných problémových uživatelů drog a neovlivňuje výpočty.

## Výsledky v ČR v roce 2009:

### Odhad prevalence všech problémových uživatelů drog – opiátů, amfetaminů a injekčních

Základní droga	Opiáty (z toho heroin)	Amfetaminy (z toho pervitin)	Ostatní*)	Celkem	Injekční uživatelé drogy
Léčení problémovi uživatelé drog	2053 (1550)	5274 (5209)	484	7811	6157

Prevalenční odhady všech problémových uživatelů drog

ITR = 17,5 %	11 700	30 100	2800	44 600	35 200
prevalenční odhad / 1000 obyvatel věkové skupiny 15 – 64 let	1,6	4,1	0,4	6,1	4,8
ITR = 15 – 20 %	10 300 – 13 700	26 400 – 35 200	2400 – 3200	39 100 – 52 100	30 800 – 41 000
ITR = 28,5 %	7200	18 500	1700	27 400	21 600
prevalenční odhad / 1000 obyvatel věkové skupiny 15 – 64 let	1,0	2,5	0,2	3,7	2,9
ITR = 20 – 37 %	5500 – 10 300	14 300 – 26 400	1300 – 2400	21 100 – 39 100	16 600 – 30 800
<b>Průměr obou odhadů (počet osob)</b>	<b>9500</b>	<b>24 300</b>	<b>2200</b>	<b>36 000</b>	<b>28 400</b>
<b>prevalenční odhad / 1000 obyvatel věkové skupiny 15 – 64 let</b>	<b>1,3</b>	<b>3,3</b>	<b>0,3</b>	<b>4,9</b>	<b>3,9</b>

ITR *in-treatment rate* = podíl uživatelů drog, kteří jsou v kontaktu s léčebným zařízením, z celkového počtu těchto uživatelů drog.

\*) „Ostatní“ problémovi uživatelé – užívají jakkoli kokain a/nebo užívají injekčně základní drogu jinou než opiáty či amfetaminy nebo užívají injekčně pouze sekundární drogu (včetně opiátů a amfetaminů).

Pozn.: Odhady ITR jsou zaokrouhleny na stovky osob.

### Odhad prevalence všech problémových uživatelů opiátů, amfetaminů a dalších injekčních uživatelů drog podle pohlaví

Základní droga	Opiáty			Amfetaminy			Celkem včetně ostatních**)			Injekční uživatelé drogy		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Léčení problémovi uživatelé drog	1457	591	2053*)	3378	1881	5274*)	5191	2599	7811*)	4124	2019	6157*)

Prevalenční odhady všech problémových uživatelů drog (počty osob)

ITR = 17,5 %	8300	3400	11700	19300	10700	30100	29700	14900	44600	23600	11500	35200
ITR = 28,5 %	5100	2100	7200	11900	6600	18500	18300	9100	27400	14500	7100	21600
<b>Průměr obou odhadů (počet osob)</b>	<b>6700</b>	<b>2750</b>	<b>9500</b>	<b>15600</b>	<b>8700</b>	<b>24300</b>	<b>24000</b>	<b>12000</b>	<b>36000</b>	<b>19000</b>	<b>9300</b>	<b>28400</b>
<b>prevalenční odhad / 1000 obyvatel věkové skupiny 15 – 64 let</b>	<b>1,8</b>	<b>0,7</b>	<b>1,3</b>	<b>4,2</b>	<b>2,4</b>	<b>3,3</b>	<b>6,4</b>	<b>3,3</b>	<b>4,9</b>	<b>5,1</b>	<b>2,5</b>	<b>3,9</b>

ITR *in-treatment rate* = podíl uživatelů, kteří jsou v kontaktu s léčebným zařízením z celkového počtu těchto uživatelů.

\*) počet evidovaných uživatelů je pro jednotlivá pohlaví nižší než celkový počet, protože pohlaví nebylo evidováno u 5 uživatelů opiátů, 15 uživatelů amfetaminů, celkem u 21 uživatelů drog (z toho 14 injekčních uživatelů drog),

\*\*\*) „ostatní“ problémovi uživatelé drog – užívají jakkoli kokain nebo užívají injekčně základní drogu jinou než opiáty či amfetaminy nebo užívají injekčně pouze sekundární drogu (včetně opiátů a amfetaminů).

Pozn.: Odhady ITR jsou zaokrouhleny na stovky osob.

Při rozpětí ITR = 17,5 % je v ČR 44 600 problémových uživatelů drog, tj. 6,1/1 000 obyvatel věkové skupiny 15 – 64 let. (Pro rozpětí ITR 15 – 20 % by odpovídaly počty 39 100 – 52 100 osob.)

Při rozpětí ITR = 28,5 %, je v ČR 27 400 problémových uživatelů drog, tj. 3,7 / 1 000 obyvatel. (Pro rozpětí ITR 20 – 37 % by odpovídaly počty 21 100 – 39 100 osob.)

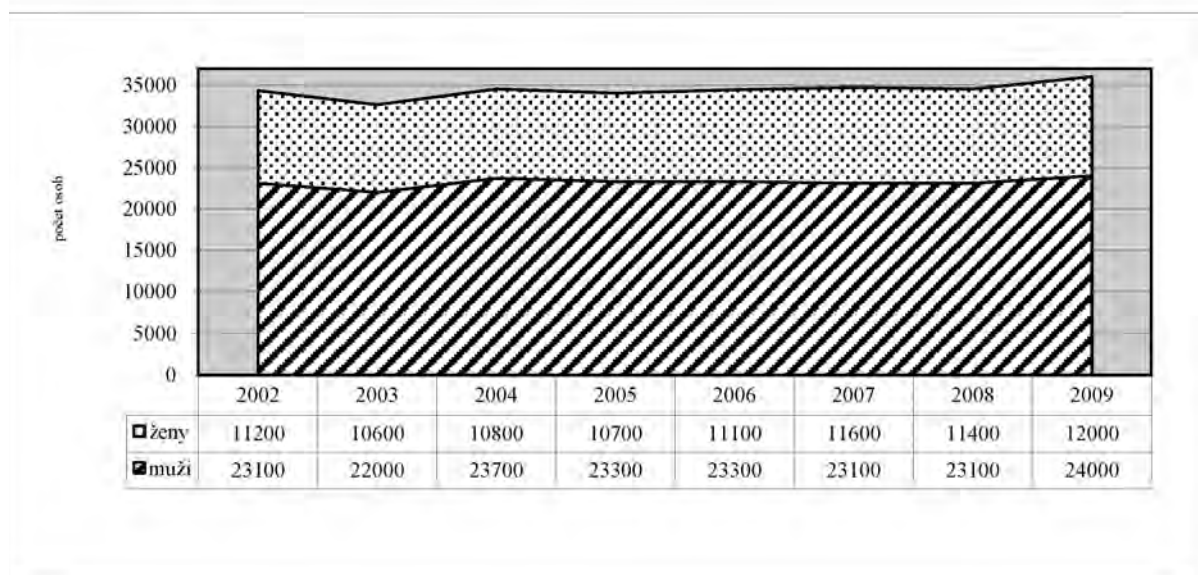
Konečný odhad je průměr středních hodnot obou těchto výpočtů pro populaci v ČR je 36 000 problémových uživatelů drog (prevalenční odhad 4,9 / 1 000 obyvatel). Z toho je 24 000 mužů a 12 000 žen, 9 500 uživatelů opiátů, 24 300 uživatelů amfetaminů a 2 200 problémových uživatelů ostatních drog. Odhad injekčních uživatelů drog v populaci ČR je 28 400 osob.

*Pokud bychom započítali i nahlášené agregované počty léčených uživatelů drog z Psychiatrické léčebny Červený Dvůr a PROGRESSIVE o. s., pak by se odhad problémových uživatelů drog za rok 2009 ještě zvýšil (na 37 900 problémových uživatelů drog, tj. 5,2 / 1 000 obyvatel).*

### Srovnání odhadu počtu problémových uživatelů drog v ČR v letech 2002 – 2009

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<b>Odhad počtu problémových uživatelů drog</b>	<b>34 300</b>	<b>32 600</b>	<b>34 500</b>	<b>34 000</b>	<b>34 400</b>	<b>34 700</b>	<b>34 500</b>	<b>36 000</b>
z toho mužů	23 100	22 000	23 700	23 300	23 300	23 100	23 100	24 000
z toho žen	11 200	10 600	10 800	10 700	11 100	11 600	11 400	12 000
Odhad počtu problémových uživatelů opiátů	10 900	9 900	9 900	9 500	9 900	8 900	9 500	9 500
Odhad počtu problémových uživatelů amfetaminů	21 200	20 800	22 300	22 500	22 700	23 800	23 000	24 300
Odhad počtu problémových uživatelů ostatních drog	2 200	1 900	2 400	2 000	1 900	2 000	2 100	2 200
<b>Odhad počtu injekčních uživatelů drog</b>	<b>28 800</b>	<b>26 300</b>	<b>29 400</b>	<b>28 300</b>	<b>27 900</b>	<b>27 900</b>	<b>27 600</b>	<b>28 400</b>

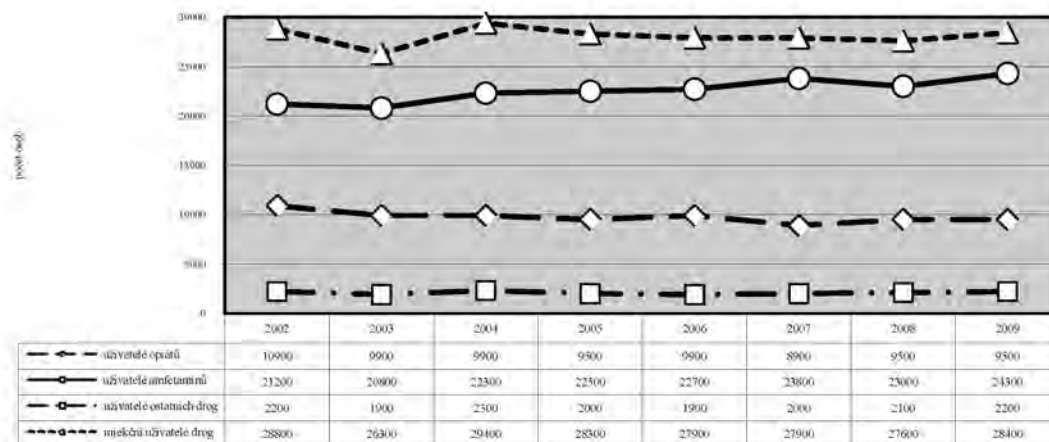
Lze konstatovat, že průměr odhadů počtu problémových uživatelů drog se zvyšuje (ve srovnání s předchozím rokem o 1500 osob, tj. 4,3 %), stejně tak počet mužů i žen (oproti roku 2008 u mužů o 3,9 %, u žen o 5,3 %); odhad počtu problémových uživatelů opiátů se nezměnil, u uživatelů amfetaminů má trvale vzestupný trend (oproti roku 2008 se zvýšil o 5,7 %). Odhad počtu injekčních uživatelů drog se ve srovnání s rokem 2008 zvýšil o 800 osob, tj. 2,9 %.



### Odhad počtu problémových uživatelů drog v ČR 2002 – 2009 (podle pohlaví)

Zatímco odhad počtu problémových uživatelů – mužů v předchozích 4 letech mírně klesal, v posledním roce se opět zvýšil. Odhad počtu problémových uživatelů drog má od roku 2003 vzestupný trend.

## Odhad počtu problémových uživatelů opiátů, amfetaminů, ostatních drog a injekčních uživatelů drog v ČR 2002 – 2009



Odhad počtu uživatelů amfetaminů mají vzestupný trend. Po poklesu v roce 2007 stouply odhadované počty uživatelů opiátů a v posledních 2 letech se nemění. Odhad počtu injekčních uživatelů drog od roku 2004 mírně klesal, v roce 2009 však došlo k vzestupu.

### Příklad využití zjištěných odhadů:

Významným opatřením, které má za cíl minimalizovat rizika a zdravotní důsledky injekčního užívání drog, je realizace výměn stříkaček a jehel. Odhad počtu injekčních uživatelů drog v populaci může být využit k plánování či hodnocení této protidrogové aktivity na úrovni ČR, ale i krajů apod.

Frekvence injekčního užívání se u uživatelů jednotlivých základních drog velmi liší. Pro odhad průměrné denní spotřeby jehel na jednoho injekčního uživatele vycházíme pouze teoreticky z potřeby jedné sterilní stříkačky / jehly denně. Uvedený počet 5 000 000 kusů v roce 2009 by tedy stačil v ČR pro 13 699 injekčních uživatelů těchto drog. Při odhadu počtu 28 400 injekčních uživatelů drog v populaci by uvedený počet kusů vyměněných stříkaček a jehel nepokryl ani polovinu denní potřeby všech injekčních uživatelů drog v populaci.

Kromě výměn stříkaček a jehel prováděných v léčebně / kontaktních centrech jsme evidovali také počty vyměněných kusů uskutečněné v terénních programech, které působí pod záštitou nízkoprahového centra, někdy také samostatně. Celkem je výměnný program nahlášen z 56 z bývalých 86 okresů a pražských obvodů (celkem z 68 zařízení), přičemž některé terénní programy pracují i na území dalších sousedních okresů či pražských obvodů. V tomto případě je tedy odhad počtu injekčních uživatelů drog v populaci významným ukazatelem, který by měly zohlednit protidrogové aktivity v ČR i jednotlivých krajích.

## Výměnný program stříkaček a jehel podle krajů, ČR – 2009

Kraj	Počet vyměněn. kusů v r. 2008	Počet vyměněn. kusů v r. 2009	Změna 2008/2009 (v %)	Výměny v rámci ČR (v %)	Počet léčených IUD	Podíl léčených IUD v ČR (v %)	Počet vyměněn. kusů/1 léčený IUD	Odhad prevalence IUD v kraji	Počet vyměněn. kusů za rok na 1 IUD v populaci
Praha	1 806 676	2 117 224	17,2	42,4	1 114	18,1	1 901	5 137	412
Středočeský	309 580	369 907	19,5	7,4	693	11,3	534	3 196	116
Jihočeský	229 096	234 815	2,5	4,7	312	5,1	753	1 439	163
Plzeňský	192 093	168 652	-12,2	3,4	141	2,3	1 196	650	259
Karlovarský	43 279	39 181	-9,5	0,8	57	0,9	687	263	149
Ústecký	649 595	628 164	-3,3	12,6	1 038	16,9	605	4 787	131
Liberecký	132 911	130 331	-1,9	2,6	225	3,7	579	1 038	126
Královéhradecký	182 351	199 232	9,3	4,0	164	2,7	1 215	756	263
Pardubický	52 470	52 646	0,3	1,1	97	1,6	543	447	118
Vysočina	63 146	80 179	27,0	1,6	379	6,2	212	1 748	46
Jihomoravský	262 652	412 702	57,1	8,3	562	9,1	734	2 592	159
Olomoucký	100 369	156 820	56,2	3,1	590	9,6	266	2 721	58
Zlínský	106 820	150 966	41,3	3,0	327	5,3	462	1 508	100
Moravskoslezský	218 815	247 900	13,3	5,0	458	7,4	541	2 112	117
<b>Česká republika</b>	<b>4 349 853</b>	<b>4 988 719</b>	<b>14,7</b>	<b>100</b>	<b>6 157</b>	<b>100</b>	<b>810</b>	<b>28 393</b>	<b>176</b>

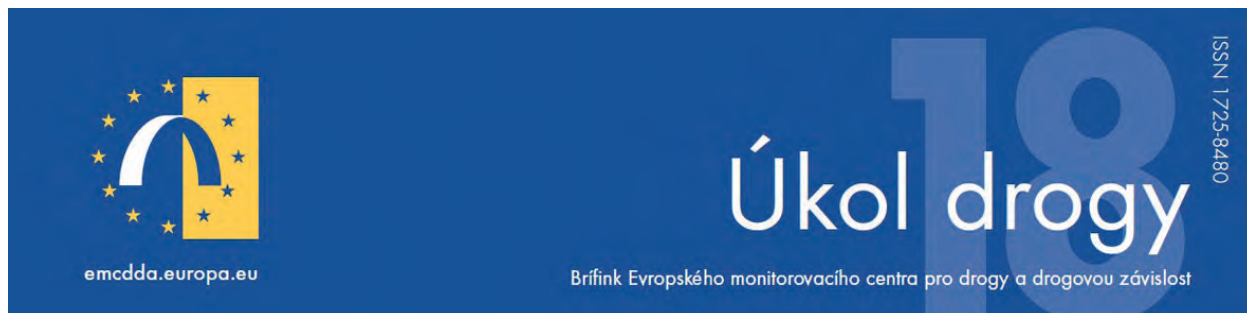
Pozn.: IUD = injekční uživatel drog

Srovnání odhadu prevalence uživatelů drog v populaci v ČR se zeměmi Evropské unie:<sup>2)</sup>

Střední odhad prevalence problémových uživatelů drog je v jednotlivých evropských zemích od 2 do 10 osob na 1 000 obyvatel věkové skupiny 15 – 64 let. *Odhad prevalence pro ČR – 4,9 problémových resp. 3,9 injekčních uživatelů drog / 1 000 obyvatel ve věku 15 – 64 let by nás řadily do středu mezi zeměmi Evropské Unie.* Vyšší odhady uvádí Slovensko, Rakousko, Malta, Dánsko, Irsko, Itálie, Španělsko a Velká Británie (5 – 10 případů na 1 000 obyvatel). Naopak nižší odhady má Finsko, Maďarsko, Německo, Polsko, Řecko, Kypr a Litva (méně než 4 případy na 1 000 obyvatel). Ve většině zemí EU převažují na rozdíl od ČR mezi problémovými uživateli drog uživatelé opiátů.

<sup>2)</sup> EMCDDA: Statistical bulletin 2008.





## UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK U STARŠÍCH DOSPĚLÝCH A SENIORŮ: OPOMÍJENÝ PROBLÉM

Užívání návykových látek je obvykle spojováno s mladými lidmi, ale tyto problémy nejsou nijak omezené věkem. V současné době nemáme dostatek informací o užívání návykových látek u starších dospělých a seniorů, proto je obtížné odhadovat přesný rozsah a důsledky tohoto problému. Výhled na následující léta je však znepokojivý a lze očekávat, že zneužívání návykových látek u seniorů se pravděpodobně stane opomíjeným problémem u již tak opomíjených občanů.

Jak je vidět z grafu, v Evropě dochází k výraznému stárnutí populace. Během 20. století se počet Evropanů ve věku nad 65 let ztrojnásobil a střední délka života se více než zdvojnásobila. Do roku 2028 bude více než čtvrtina evropské populace ve věku nad 65 let. Odhaduje se, že mezi roky 2001 a 2020 se počet starších lidí s problémy v souvislosti s užíváním návykových látek nebo vyžadujících léčbu poruch způsobených užíváním těchto látek více než zdvojnásobí. Částečně je to způsobeno počtem dětí narozených v období baby-boomu (v letech 1946–1964) a vyšší mírou užívání návykových látek v této skupině. Rostoucí počet starších dospělých s problémy spojenými s užíváním látek bude klást nové, větší požadavky na léčebné programy. Programy, které jsou zvyklé pracovat hlavně s mladou populací, se budou muset přizpůsobit potřebám starší věkové skupiny.

### Definice

*Starší uživatele návykových látek lze charakterizovat jako uživatele s časným počátkem užívání (přežívající) nebo uživatele s pozdním počátkem užívání (reagující). Uživatelé s časným počátkem užívání mají obvykle dlouhou historii užívání drog, které přetrvává do stáří. Uživatelé s pozdním počátkem užívání často začínají s užíváním návykových látek v reakci na stresové události v životě, jako je odchod do důchodu, rozpad manželství, sociální izolace nebo ovdovění. Různé studie zaměřené na zneužívání alkoholu ukau-*

*zují významný klinický rozdíl mezi pacienty daný věkem počátku jeho užívání.*

### Přehled klíčových témat

1. Starší dospělí jsou častými uživateli léků na předpis i volně prodejných léků. Problematické užívání těchto léků může být záměrné nebo neúmyslné a jeho závažnost se liší.
2. I když užívání nelegálních drog je mezi staršími dospělými méně časté než u mladších osob, prevalence užívání roste. Uživatelé drog stárnou, a protože substituční programy dokáží udržet v léčbě stále více pacientů, počet starších pacientů narůstá.
3. Čísla ukazují, že u starších dospělých je relativně vysoké riziko výskytu problémů spojených s konzumací alkoholu. Kombinované užívání alkoholu a jiných drog vede ke zvýšenému riziku sociálních, psychických i fyzických zdravotních problémů a může způsobit obtíže i v případech, kdy je konzumace alkoholu nízká nebo umírněná.
4. Stárnutí může vést k psychickým, sociálním a zdravotním problémům, které jsou na jedné straně rizikovými faktory pro zneužívání návykových látek a na straně druhé mohou být tyto problémy užíváním návykových látek dále zhoršeny.
5. Duševní a fyzické zdravotní problémy se u uživatelů návykových látek ve starším věku vyskytují častěji, přestože většina starších dospělých má pravidelný kontakt s praktickým lékařem nebo jinými zdravotnickými službami.
6. O léčbě v souvislosti s užíváním drog u starších dospělých je poměrně málo informací. Nicméně starší pacienti se dobře zapojují do léčebných programů a mohou dosáhnout uspokojivých léčebných výsledků.

### 1. Léky na předpis a volně prodejně léky

Starší lidé jsou častými a pravidelnými konzumenty léků na předpis i volně prodejných léků. Oso-

by starší 65 let užívají přibližně jednu třetinu všech předepsaných léků, mezi nimiž jsou často benzodiazepiny a opioidní analgetika.

U starších žen je vyšší pravděpodobnost, že získají předpis na psychoaktivní léky a budou je zneužívat, než je tomu u mužů, a je u nich i vyšší riziko zneužívání předepsaných léků než u jiných věkových skupin. U této skupiny je velmi pravděpodobné, že tyto problémy nebudou rozpoznány.

Zneužívání léků na předpis může být u starších lidí iatrogenní povahy (nechtěně způsobené léčbou). Může vzniknout tím, že není pravidelně sledováno užívání léků ani reakce na léčbu, nebo je předepsáno více léků s nežádoucími interaktivními účinky. Léčebná expozice u léků na předpis s potenciálem pro zneužívání nebo závislost je významnou příčinou problematického užívání léků u mnoha starších dospělých.

Starší osoby, které mají problémy s léky na předpis, se často liší od svých vrstevníků užívajících nelegální drogy, protože toto zneužívání může být záměrné nebo neúmyslné. Takové případy se mohou pohybovat podle závažnosti situace od jednorázového případu zneužití, nesprávného užívání (jako například „vypůjčení si“ léku od přítele nebo příbuzného) přes pravidelné rekreační užívání až po dlouhodobé zneužívání. Tolerance a fyzická závislost může vzniknout, pokud se léky na předpis užívají po delší dobu, i když ve správných dávkách; po vysazení léku se mohou projevit abstinenční symptomy.

U záměrného zneužívání léků na předpis nebo volně prodejných léků staršími dospělými se může jednat o úmyslné užívání dávky vyšší než předepsané, o pokračování v užívání léků po delší dobu, o hromadění zásob léků a o užívání léků společně s alkoholem.

## 2. Nelegální drogy

Podobně jako mladší osoby i starší dospělí někdy užívají nelegální drogy. I když je užívání nelegálních drog v této věkové skupině méně běžné, jeho prevalence narůstá. Odhady ze Spojených států uvádějí, že počet osob ve věku nad 50 let, které hledají léčbu v souvislosti s užíváním nelegálních drog, pravděpodobně mezi roky 2001 a 2020 vzroste až o 300 %.

Se zvyšující se účinností metadonových a jiných substitučních programů, které dokáží udržet pacienty v léčbě a vedou ke snižování počtu úmrtí z předávkování, roste postupně i počet starších pacientů.

Mezi roky 2002 a 2005 se v Evropě více než zdvojnásobil (z 8,6 % na 17,6 %) podíl pacientů ve věku nad 40 let léčených pro problémy v souvislosti s opiáty.

I když o rizikových faktorech užívání nelegálních drog staršími osobami je známo jen málo, lze konstatovat, že charakteristické je zneužívání návykových

látek v minulosti nebo závislost: většina starších uživatelů nelegálních drog jsou uživatelé s časným počátkem užívání.

Užívání nelegálních drog je problémem i u osob se souběžným výskytem psychických poruch. Nejčastější nelegální drogou, která se vyskytuje u pacientů v psychiatrické léčbě, jsou konopné látky.

Pravidelní uživatelé rekreačních drog také stárnou a se stárnutím se u nich může vyskytovat více komplikací. Starší lidé metabolizují drogy pomaleji a s rostoucím věkem může být mozek na účinky drog citlivější. Mnohá stimulantia vedou ke změnám ve funkci mozkových receptorů; to vede k obavám z jejich dlouhodobých účinků. Tyto problémy mohou ovlivňovat jiné procesy, a urychlovat tak postup neurokognitivních poškození spojených se stárnutím nebo zvyšovat jejich závažnost.

## 3. Alkohol

Statistiky ukazují, že až 10 % starších obyvatel Spojených států tvoří těžcí nebo problémoví konzumenti alkoholu a 2 až 4 % splňují diagnostická kritéria pro škodlivé užívání alkoholu nebo závislost. V Evropě uvádí každodenní konzumaci alkoholu 27 % osob ve věku nad 55 let. Dostupné informace ukazují, že tato věková skupina je relativně vysoce ohrožena problémy spojenými s konzumací alkoholu. Metabolické a fyziologické změny spojené se stárnutím mohou vést ke vzniku škodlivých účinků už při nižší konzumaci než u mladších konzumentů alkoholu.

Studie pacientů zneužívajících alkohol v šesti evropských zemích zjistila, že starší problémoví konzumenti alkoholu mají více problémů fyzické povahy než mladší osoby, i když pijí méně a jsou méně často závislí na alkoholu. Nadměrná konzumace alkoholu může u starších lidí prohlubovat zdravotní problémy spojené se stárnutím.

Starší osoby se zdravotními problémy, které jsou těžkými konzumenty alkoholu, nesou zvýšené riziko a měly by být cílovou skupinou pro intervence zaměřené na pomoc při řešení tohoto problému.

Užívání léků v kombinaci s alkoholem vede k vyššímu riziku výskytu sociálních a zdravotních problémů. Zdánlivě neškodné lékařsky předepsované nebo volně prodejné léky mohou působit v interakci s alkoholem, což může vést k nadměrnému sedativnímu (uklidňujícímu) účinku a ke zvýšenému riziku nehod a zranění. Podobně může u starších osob způsobovat problémy kombinované užívání alkoholu a jiných drog, a to i při nízké nebo umírněné konzumaci alkoholu. Starší dospělí běžně užívají sedativa s účinkem na centrální nervový systém (např. benzodiazepiny a opioidní analgetika). Negativní účinky těchto látek se zvyšují i s malými dávkami alkoholu. Navíc kombinování alkoholu a sedativ výrazně zvyšuje riziko předávkování.

#### 4. Zvláštní rizika pro seniory

Proces stárnutí je často spojován s řadou sociálních, psychických a zdravotních problémů. Mnohé z nich jsou na jedné straně rizikovými faktory užívání návykových látek u starších osob; na straně druhé mohou být užíváním těchto látek i dále prohlubovány.

Sociální problémy u starších osob mohou vzniknout jako následek ovdovění, sociální izolace, nedostatku sociální podpory a finančních problémů. Psychické problémy mohou zahrnovat deprese, pocity osamělosti, úzkost, problémy s pamětí, snížení kognitivních schopností, demenci a zmatenost. Fyzické problémy mohou zahrnovat nedostatečnou mobilitu, pády, zanedbávání osobní hygieny a špatný zdravotní stav obecně.

Stárnutí je spojeno se zvýšeným rizikem bolestivých stavů; většina starších osob uvádí, že v poslední době zaznamenala nějaký typ bolesti. To může vést k zahájení nesprávného užívání návykových látek (včetně alkoholu) pro potlačení bolesti nebo k jejich přetrvávajícímu užívání, protože tyto látky mají krátkodobý analgetický účinek. Bolest se někdy uvádí jako důvod například pro „léčebné“ užívání konopí.

Se stárnutím se u značné části dlouhodobých uživatelů drog rozvine závažná a nevléčitelná onemocnění a mnozí se mohou uchýlit k psychoaktivním látkám, aby se s tímto stavem vyrovnali. Zvláštní otázky pak vyvolává potřeba poskytování paliativní péče nevléčitelně nemocným uživatelům drog. To je velká výzva pro zdravotníky a zdravotnické služby. Málo se ví o tom, jak nejlépe uspokojovat potřeby této populace na konci života.

#### 5. Diagnostika a hodnocení

Protože u starších dospělých užívajících návykové látky se velmi často vyskytují zdravotní problémy, jsou mnozí z nich v pravidelném kontaktu se zdravotnickými službami. Primární péče a další zdravotnické služby proto nabízejí cennou příležitost ke sledování této skupiny.

Navzdory pravidelnému kontaktu však u těchto osob často nejsou poruchy v souvislosti s užíváním návykových látek zjištěny nebo jsou špatně diagnostikovány. Mnozí lékaři nejsou v této oblasti dostatečně vyškoleni a současná diagnostická kritéria pro hodnocení závislosti u starších osob nemusí být uspokojivá. Diagnostiku mohou znesnadňovat i souběžné patologické stavy běžně se vyskytující u starších dospělých (např. kognitivní porucha) a některé z těchto stavů (např. rozrušení, zmatení) mohou být předzvěstí nebo následkem užívání látek. Starší dospělí také nemusí své problémy přiznat, protože je to v jejich věkové skupině stigmatizuje. Lepší diagnostika poruch

v souvislosti s užíváním návykových látek u starších osob může proto vyžadovat věkově specifická měřítka užívání těchto látek a závislosti. Bylo by vhodné přesněji rozlišovat mezi různými způsoby užívání návykových látek s ohledem na různé behaviorální a klinické projevy. Pozdější počátek užívání návykových látek může vést k méně četným nebo odlišným charakteristikám závislosti.

Sledováním opakovaných předpisů a/nebo předpisů na více léků současně by bylo možné dosáhnout jednoduchého pokroku u screeningových postupů.

Bylo by možné připravit screeningové a hodnotící dotazníky konkrétně zaměřené na zjištění potřeb a problémů starších osob.

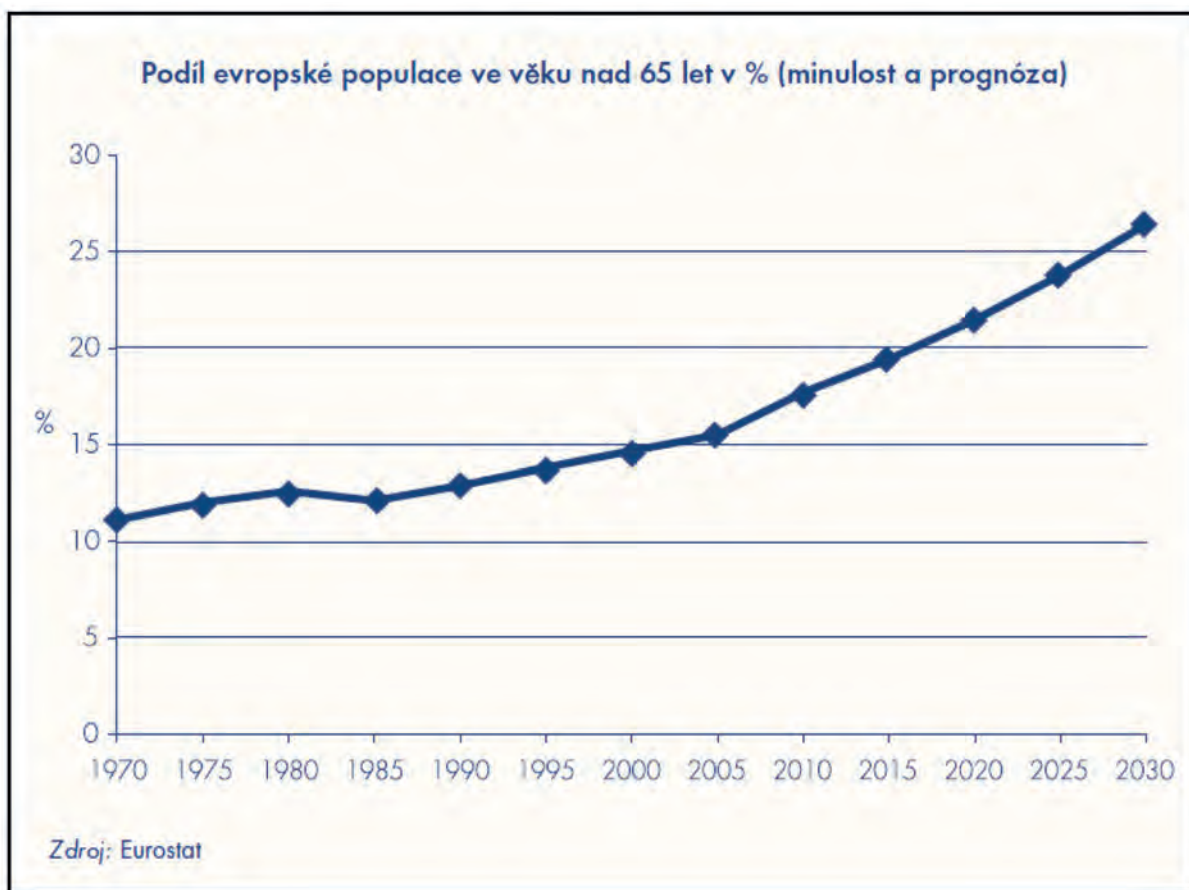
#### 6. Léčba: intervence a služby

Probíhající demografická změna a rostoucí potřeby služeb u stárnoucích osob užívajících návykové látky kladou vyšší nároky na existující zdroje. Již sama nečinnost způsobuje vznik nákladů, a může dokonce vést k vyšším nákladům vyvolaným následnými krizemi. Celkové výdaje na tuto starší věkovou skupinu můžeme snížit tím, že poskytneme včasné, účinné intervence ve vhodném prostředí. Jak již bylo uvedeno, při jednání se staršími pacienty by měla být věnována větší pozornost souběžným zdravotním problémům. Starší osoby užívající návykové látky mohou například trpět chronickými onemocněními, včetně onemocnění jater v důsledku chronické infekce hepatitidou C nebo onemocnění spojených s virem HIV, a mohou proto vyžadovat speciální léčebné postupy.

Služby zaměřené na uživatele drog obvykle poskytují pouze omezenou zdravotní péči. Programy pro starší uživatele drog by měly být schopny poskytovat základní zdravotní péči a v případech, kdy jsou zjištěny závažné zdravotní problémy nebo současný výskyt více problémů, měly by být schopné doporučit klienta ke specialistovi.

Detoxikace by měla být prováděna ve zdravotnickém prostředí; důvodem je jak snaha vyhnout se potenciálním interakcím léků a jiných látek, tak i současný výskyt dalších onemocnění. V důsledku metabolických změn způsobených stárnutím mohou být nutné odlišné režimy dávkování.

Mnohé terapeutické otázky týkající se stárnoucích uživatelů drog nejsou dostatečně popsány; přesto starší klienti dosahují v léčbě srovnatelných nebo lepších výsledků než mladší osoby. Starší občané by měli mít přístup k efektivním zdravotnickým službám, kde se jim dostane důstojné a citlivé péče. To může vyžadovat vytvoření širší škály alternativ k současné léčbě.



„Při zvažování reakce na drogové problémy v komunitě nebo na potřeby osob v léčbě se musíme smířit s tím, že užívání drog v Evropě již není jevem omezeným pouze na mládež. Tato skutečnost s sebou přináší nutnost vyvinout vhodné přístupy a revidovat léčebné intervence tak, abychom zajistili jejich vhodnost i pro starší občany.“

Wolfgang Götz, ředitel EMCDDA

#### Závěry:

1. Problematické užívání léků na předpis i volně prodejných léků je u starších osob běžné. Lepší diagnostika vyžaduje pravidelné sledování užívaných léků a reakce na léčbu a pečlivé vyhodnocování dalších sociálních a zdravotních problémů, které mohou být způsobeny užíváním návykových látek.
2. Rozsah užívání nelegálních drog je u starších osob na vzestupu. Služby pro uživatele drog a zdravotnické služby si dostatečně neuvědomují potřeby starších uživatelů drog; měly by být předvídaté a připravit se na očekávané zvýšení poptávky ze strany této věkové skupiny.
3. Problémy s alkoholem jsou u starších dospělých častější a mohou existovat současně s problémy s nelegálními drogami. Drogové služby proto budou možná muset revidovat své systémy péče, aby byly schopny reagovat na problémy spojené s konzumací alkoholu.
4. Mnohé sociální, psychické a zdravotní problémy mohou mít dopad na starší osoby a vést u nich ke zvýšenému riziku nesprávného užívání návykových látek. Pokud mají být intervence u této věkové skupiny plně účinné, vyžadují tyto problémy zvláštní pozornost.
5. Pro lepší diagnostiku poruch spojených s užíváním návykových látek u starších osob mohou být zapotřebí věkově specifická měřítka užívání drog. I když zjištění poruch spojených s užíváním návykových látek může být obtížné, primární lékařská péče a další zdravotnické služby jsou v dobré pozici pro sledování problémů spojených s užíváním návykových látek.
6. Vhodná a účinná léčba by měla být přizpůsobena konkrétním potřebám starších uživatelů drog, i když v současnosti máme o této skupině klientů jen málo informací. To může vyžadovat úpravu existujících forem léčby nebo vývoj nových léčebných postupů. Léčba by měla být více zaměřena zejména na současný výskyt zdravotních problémů, se kterými se starší osoby potýkají.

# VZNIK A VÝVOJ VIETNAMSKÉHO PODSVĚTÍ V NĚMECKU

PhDr. Miroslav NOŽINA PhD., Filip KRAUS

*Jedním z výrazných kriminálních trendů ve Střední Evropě po roce 1989 je šíření vietnamské kriminality. Ta zde operuje bez ohledu na hranice států. Pro Českou republiku je v tomto jednou z klíčových zemí Německo. Vietnamské komunity a rovněž vietnamské kriminální sítě v ČR a v Německu jsou úzce propojené.*

*Vietnamský organizovaný zločin prošel v Německu dynamickým vývojem zejména v 90. letech. Etabloval se zde především v oblasti nelegálního obchodu s cigaretami a převaděčství. Na německé kriminální scéně nadále hraje významnou úlohu.*

## FORMOVÁNÍ VIETNAMSKÉ DIASPORY

V Německu se v důsledku někdejšího rozdělení země na dvě republiky, z nichž jedna byla orientovaná na Východ a druhá na Západ, skupiny emigrantů z Vietnamu zásadně liší. To se týká i jejich současného způsobu života.

V Německu je dnes možné vymezit čtyři základní skupiny těchto imigrantů: bývalé studenty ve Spolkové republice Německo (SRN), kteří se zde usadili, uprchlíky z Vietnamu po roce 1975, přijaté vládou SRN v rámci mezinárodních programů, bývalé studenty v Německé demokratické republice (NDR), kteří se zde usadili, bývalé pracovníky najímané na práci v NDR, nové migranty po uvolnění politické situace ve Vietnamu na konci 80. let.

V bývalé SRN bylo možné pozorovat nejvýraznější migrační vlnu Vietnamců v polovině 70. let – v té době SRN přijala velké množství vietnamských uprchlíků, zhruba 38 000 lidí, z nichž většina získala německé občanství. Jednalo se o lidi, kteří uprchli většinou na lodích z Vietnamu po roce 1975, kdy se zde chopili moci komunisté – tzv. boat people. Ke stávajícím vietnamským azylantům pak přibývali zejména jejich příbuzní na základě mezinárodních dohod o slučování rodin. Drtivá většina těchto lidí se také díky jazykovým a vzdělávacím kurzům, poskytovaným západoněmeckou vládou, velice úspěšně integrovala do majoritní společnosti.

Historie vietnamské migrace do NDR je podobná té, kterou známe z České republiky, vývoj vietnamské komunity v NDR a zločinu v této komunitě je však diametrálně odlišný. Do NDR, podobně jako do ČR, přišlo nejvíce Vietnamců v 80. letech, a to v rámci mezivládních dohod o zaměstnávání vietnamských občanů ve zdejších podnicích. Podle některých zdrojů byla vietnamská komunita na území tehdejší NDR největší cizozajičnou komunitou a v určitém období její počet dosahoval až 100 000 osob. Ještě v roce

1989 tak Vietnamci počtem 60 tisíc osob tvořili nejpočetnější skupinu cizinců v tehdejší NDR.

Integrace Vietnamců do společnosti v NDR byla – tak jako v ČR – v podstatě nemožná, neboť byli považováni za pouhou dočasnou pracovní sílu, která žije odděleně od německého obyvatelstva. Východoněmecká vláda se nijak nesnažila o začlenění nově příchozích do společnosti. Naopak, vietnamští pracovníci byli striktně oddělováni od většinové společnosti a prodloužení pobytu po odpracování smluvní doby v podstatě nebylo možné. Vietnamští pracovníci byli ubytováni na ubytovnách podřadné kvality a jejich volný pohyb byl radikálně omezen. Pokud by ze strany některého vietnamského pracovníka došlo k porušení jakýchkoli předpisů, takovýto pracovník mohl být zatčen, vyslýchán, penalizován a v krajním případě odeslán zpět do vlasti. Pracovní smlouva, která byla předkládána ženám, obsahovala klauzuli, podle které nesměly otěhotnět a v případě že se tak stalo, vietnamská žena měla pouze dvě možnosti – interrupci nebo návrat do vlasti. Na pracovištích rovněž docházelo k častým konfliktům mezi vietnamskými a německými pracovníky. Z výčtu těchto skutečností je zřejmé, že žádný z vietnamských pracovníků neměl zvláštní důvod cítit k Německu, či jeho občanům, nějakou náklonnost. Nicméně ekonomická příležitost v podobě vysokého výdělku, který pracovníkovi zůstal i po odečtení výloh, byla pro vietnamské pracovníky atraktivní. Po zániku NDR byla situace těchto migrantů velmi nepřehledná a budoucnost nejistá.

Po pádu Berlínské zdi došlo ve sjednocené zemi ke komplikovanému vývoji ve vztahu k „německým“ Vietnamcům, který významně ovlivnil i poměry ve vietnamské komunitě v ČR. Po opětovném sjednocení Německa došlo k situaci, kdy jen v prvních čtyřech měsících ztratilo pracovní místo na 14 000 lidí. Mnoho Vietnamců velmi brzy zjistilo, že jsou v Německu nejen bez zaměstnání, ale i bez legálního

důvodu k pobytu. Velká část Vietnamců, kteří ve východním Německu pracovali, se přesto, že některým již končila platnost dokladů, rozhodla v zemi zůstat v očekávání regularizace své situace. V roce 1991 bylo rozhodnuto, že ti Vietnamci, kteří doloží, že pobývali na území NDR více než osm let, nebo si před více než třemi lety vzali za manžela/manželku občana NDR, získají v Německu trvalý pobyt. Ostatním bylo nabídnuto odstupné ve výši 3 000 marek, pokud se vrátí do Vietnamu před skončením platnosti jejich pracovní smlouvy. Většina z nich přijala: z 60 000 pracovníků se pouhých 14 000 – 15 000 rozhodlo v Německu zůstat do konce platnosti své smlouvy. Část pracovníků se ovšem místo návratu do Vietnamu rozhodla zůstat v Evropě a po vyplacení odstupného se přesunula do Polska, do ČR či jinam. Vietnamci, kteří se rozhodli zůstat, měli dvě volby – buď požádat o politický azyl, nebo riskovat pobyt na území Německa bez řádného povolení. Jednalo se hlavně o mladé muže (21–35 let), zemědělce a nekvalifikované dělníky z chudých regionů země. Jejich jedinou šancí k získání legálních dokumentů byla žádost o azyl. Drtivá většina těchto žádostí však byla zamítnuta a vietnamská strana odmítala přijmout zpět své občany, kteří v cizině o azyl žádali (v Německu se jednalo téměř o 14 000 Vietnamců).

Bývalí vietnamští pracovníci, ať již ti, kteří v zemi zůstali, či ti, kteří se do země různými cestami – legálními či nelegálními – vrátili, hledali náhradní zdroje obživy. I v Německu se vietnamská komunita téměř od počátku rozdělila na dvě skupiny. První skupina se věnovala legálnímu obchodování s levným asijským zbožím – elektronikou či textilními výrobky. Druhá skupina, rekrutující se z početné skupiny žadatelů o azyl, či osob pobývajících na území Německa bez povolení k pobytu, se začala zabývat širokým spektrem nelegálních činností.

Zároveň po celé období devadesátých let rostla ve Vietnamu pověst Německa coby země hojnosti, proto sem mířili mnozí migranti z Vietnamu a rozšiřovali řady tzv. „nelegálních rezidentů“. Do Německa se rovněž začali stahovat Vietnamci z okolních zemí (i z ČR), kteří také uvěřili mýtu o německém „Eldorádu“ a byli ochotni riskovat a pobývat zde ilegálně. V roce 1995 se počet neregulérních vietnamských rezidentů v Německu vyšplhal až na číslo kolem 40 000.

Na základě neutěšené bezpečnostní situace uvnitř vietnamské komunity a na základě množících se rasistických útoků proti cizincům (a vietnamským imigrantům zvláště), vietnamská a německá vláda v červenci 1995 uzavřely dohodu o repatriaci vietnamských imigrantů žijících v SRN bez povolení k pobytu. Na základě dohody se mělo v budoucích čtyřech letech vrátit z Východního Německa do Vietnamu okolo 40 000 Vietnamců. Německá vláda se na

repatriaci měla podílet uhrazením jejích nákladů ve výši 72 milionů USD. Oproti očekávání německé strany tato spolupráce nepřinesla očekávaný výsledek. Vietnamští imigranti se repatriaci bránili, a to podle zpráv z německého tisku i násilnými formami (ohrožováním policistů rozbitými lahve-mi, sekerami a střelnými zbraněmi). Rovněž vietnamská strana proces repatriace opakovaně ztěžovala pomocí legálních překážek pro návrat repatriantů. To způsobilo, že velká část Vietnamců určených k repatriaci v Německu zůstala. Vráceno bylo pouze asi 5000 lidí.

Od podepsání dohody začali neregulérní „němečtí“ Vietnamci rovněž prchat před repatriací do dalších zemí – Polska, na Slovensko, ale také do Nizozemska, Ruska, Velké Británie a Kanady. Velká část Vietnamců se rovněž vydala do České republiky. Zde mnozí z nich žijí dodnes. Pracují hlavně v pohraničí (Cheb, Potůčky), kde dodnes hovoří velká část Vietnamců lépe německy než česky. Část „německých“ Vietnamců přesídlila rovněž do Prahy.

Postavení nelegálních vietnamských rezidentů v Německu se zlepšilo až po roce 2003, kdy Německo přijalo poněkud mírnější přistěhovalecký zákon, a německá administrativa začala legalizovat pobyt těchto přistěhovalců. Výsledkem této politiky je fakt, že v roce 2005 bylo na území Německa evidováno 83 446 vietnamských imigrantů. Od roku 1981 se navíc 41 449 osob vzdalo vietnamského občanství a přijalo občanství německé. V Německu tak dnes žije legálně 125 000 Vietnamců. Toto číslo nezahrnuje ilegální rezidenty a rovněž děti Vietnamců, kteří obdrželi německé občanství.

Dvě vietnamské komunity, boat people a smluvní pracovníci, existující dnes v rámci jednoho státu, spolu nesplynuly. Nadále žijí spíše vedle sebe, přičemž bývalí vietnamští pracující v NDR jsou zejména v důsledku skromné znalosti němčiny a určitého životního provizoria „uzavření“ vůči většinovému obyvatelstvu. Podobně jako v ČR se také v bývalé východoněmecké komunitě Vietnamců rozvinul zprostředkovatelský servis, který zajišťuje většinu styků komunity s majoritní společností. K nejčastějším způsobům obživy „východoněmeckých“ imigrantů z Vietnamu patří provozování rychlých občerstvení či malých restaurací, obchodů se spotřebním zbožím či květinami. A stejně jako v ČR, i v Německu vyrůstá generace jejich potomků, která se daleko více než s kulturou svých rodičů ztotožňuje s kulturou majority.

Je zjevné, že přes rozdíly mezi Vietnamci v Německu a v ČR, které jsou dané odlišnými podmínkami v těchto zemích a také přítomností boat people na území bývalé NSR, jsou komunity v obou zemích výrazně propojeny stěhováním jejich členů z Německa do ČR a také osobními kontakty.

## VIETNAMSKÉ PODSVĚTÍ 90. LET: CIGARETY A PŘEVADĚČSTVÍ

Nestabilní situace ve vietnamské komunitě v Německu záhy vyvolala i nárůst kriminality. Německým specifíkem je, že organizovaný zločin ve vietnamské diaspoře zde vyrostl na černém trhu s cigaretami a převaděčství. Silné aktivity jsou známy i na úseku provozování prostituce, či obchodu s drogami. To vše je prostoupeno všudypřítomným násilím, které v Německu v 90. letech nabylo obludných rozměrů.

Pravděpodobně první, kdo začal s prodejem nekolokovaných cigaret ve východním Berlíně, byli polští turisté, kteří zde prodávali cigarety pašované z Polska, kde bylo možné koupit karton cigaret za třetinovou cenu v porovnání s cenami v Německu. Polští turisté byli těsně následováni prodejci z ostatních států východního bloku, kde byly ceny cigaret také mnohem nižší nežli v Německu. Velmi brzy poté, co se ve východním Berlíně objevily první pašované cigarety, dokázali vietnamští prodejci zcela ovládnout zdejší trh. Proč došlo k ovládnutí trhu s nekolokovanými cigaretami právě vietnamskou komunitou, není zcela zřejmé. Je však jisté, že oproti ostatním prodejům, zejména těm z východní Evropy, měli Vietnamci několik výhod.

Pro německé orgány, které nebyly připraveny na boj s vietnamskou kriminalitou, bylo velmi obtížné překonat jazykovou a kulturní bariéru, která obě národnosti dělí. Vysoká uzavřenost komunity a nedůvěra vietnamských imigrantů k německé policii či technické problémy administrativní povahy zapříčinily, že německá policie zejména v první polovině devadesátých let nebyla schopna účinně postupovat proti tomuto novému druhu trestné činnosti.

Dokonce i v případě, že byl někdo z prodejců přistižen při prodeji cigaret několikrát a byl odsouzen k trestu odnětí svobody, tresty byly zpravidla mírné, což těmto pouličním prodejům umožňovalo relativně rychlý návrat ke své předchozí činnosti. Dalším faktem byla obtížnost deportace vietnamských pachatelů zpět do vlasti, neboť Vietnam vyžaduje vstupní víza dokonce i pro své vlastní občany a pro německé státní orgány nebylo jednoduché takové dokumenty pro osoby určené k deportaci opatřit.

Otázkou ovšem zůstává, zdali by případné extradice měly na sled událostí vůbec nějaký dopad. Na začátku devadesátých let zažívala SRN silný příliv ilegálních migrantů z jihovýchodní Asie, zejména pak z Vietnamu. Obecně se předpokládá, že jen ve východním Berlíně se v té době zdržovalo několik tisíc ilegálních přistěhovalců. Tito nově příchozí pak rychle doplňovali uvolněná místa zatčených prodejců.

Asi k největšímu nárůstu prodeje nekolokovaných cigaret v Německu došlo v období let 1991 až 1995, což údajně vedlo k poklesu prodeje legálních cigaret až o třetinu. Podle oficiálních odhadů se v té

době v Berlíně prodávaly nekolokované cigarety na zhruba 1200 veřejných místech, zejména v jeho východní části. Zvyšující se agresivita a trestná činnost spojená s prodejem cigaret donutila německé orgány k zintenzívnění úsilí, což ve svém důsledku vedlo k rapidnímu poklesu prodejních míst. V roce 1996 již bylo evidováno pouhých 100 prodejních míst. Paradoxně poté, co se německé policii podařilo zničit největší a nejagresivnější překupnické gangy, počet míst v roce 1998 poněkud vzrostl na zhruba 400.

Zajímavé bylo, že prodejci používali téměř shodné mody operandí, které se postupem doby měnily tak, aby se prodejci mohli vyhnout nejen trestnímu postihu ze strany německých orgánů, ale zejména tak, aby nedocházelo k velkým ztrátám v případě přepadení ze strany konkurenčních gangů. První pouliční prodáváči obvykle nosili veškeré boží a finanční prostředky u sebe a operovali jednotlivě. Postupem doby se vyvinula dělba práce a samotný prodáváč byl jistěn několika hlídači a ochránci. Zboží bylo na místo přinášeno postupně a v malém množství. Finální organizace na místě prodeje nekolokovaných cigaret potom obsahovala složitou dělbu práce, kdy samotný prodáváč měl u sebe pouze prázdný karton cigaret, například značky West, či Marlboro a působil pouze jako jakási živá reklama. Poblíž pak operoval skladník, který cigarety podle potřeby přinášel zákazníkovi a pokladník, který od zákazníka inkasoval platbu. Prodejní místo dále zajišťovali hlídači a ochránci. Další skupiny se věnovaly prodeji nekolokovaných cigaret po telefonu na objednávku.

V roce 1999 bylo odhadováno, že na německém černém trhu se ročně prodají čtyři miliardy kusů cigaret. Pro srovnání, legální roční prodej cigaret na německém trhu v roce 1999 dosáhl přibližně 140 miliard kusů cigaret.

Historicky můžeme rozlišit tři způsoby zásobování německého černého trhu s cigaretami v devadesátých letech. Jednalo se o cigarety pašované z nečlenských zemí EU, kde byly legálně koupeny, dále o cigarety vyrobené na území EU a primárně určené k vývozu na trhy mimo Evropskou unii. Třetím, patrně nejvýhodnějším způsobem byl a pravděpodobně je nelegální reexport cigaret vyrobených na území EU a určených k vývozu do zemí mimo společný trh EU. Samotný transport cigaret mohl být realizován například v palivových nádržích velkých vozidel (jak tomu bylo na počátku), uvnitř kontejnerů s jiným zbožím, či prostě na nákladních vozidlech s padělanými celními deklaracemi vystavovanými na fiktivní německé firmy.

Jeden karton cigaret určených k vývozu do nečlenských zemí EU bylo možno v roce 1999 pořídit za částku od 6 do 9 německých marek (DM) a ten samý karton mohl být prodán na černý trh organizacím zabývajícím se konečnou distribucí za částku od 12 DM

do 25 DM. Podle odhadů bylo proto možné na jednom plně naloženém nákladním vozidle vydělat téměř 1,5 milionu tehdejších DM.

Podle stejného odhadu profit pouličního prodejce mohl činit zhruba dvě až deset marek na karton cigaret. Nicméně i to byly závratné částky, uvážíme-li že na nejlukrativnějších místech bylo možno denně prodat až 600 kartonů nealkoholovaných cigaret se ziskem dvě až čtyři marky. Méně lukrativní místa pak skýtala možnost prodeje mezi deseti a dvaceti kartony denně, příležitostně až 100 kartonů za den.

Podle odhadu německých celních úřadů vytvářel nelegální obchod s cigaretami v Německu zisk 750 milionů DM ročně. Tyto vysoké výdělky začaly přitahovat pozornost pouličních gangů. Pro vietnamské prodejce byly hrozbou jak agresivní vietnamské gangy, které měly ve městech svá teritoria, tak skupiny německých neonacistů, kteří podnikali na pouliční prodejce organizované útoky.

## KRIMINÁLNÍ GANGY

Podle některých zdrojů lze vznik vietnamských kriminálních gangů v Německu datovat do doby raných devadesátých let. Mezi vietnamskými gangy v Německu se pak polovině 90. let výrazně profilovalo šest uskupení: Nghe Tinh, Ngoc Thien, Quang Binh, Nghi Xuan, Vinh a Tri Bom. Tyto gangy operovaly jednak ve východním Berlíně a jednak měly základny v dalších německých městech - Rostocku, Drážďanech a ve městech poblíž hranic s Českou republikou a Polskem.

Počet příslušníků těchto gangů se pohyboval mezi 20 – 70 lidmi. Nejpočetnější a nejvíce aktivní byl gang Nghe Tinh, který fakticky sdružoval dva další gangy – Nghe An a Ha Tinh.

Nghê Tinh vznikl z neformálního sdružení Vietnamců z provincie Nghe Tinh. Nghe Tinh je jméno chudého regionu v severovýchodním Vietnamu, odkud pochází řada vietnamských komunistů, včetně Ho Či Mina. Na území tohoto regionu se rozkládají dvě vietnamské provincie Nghe An a Ha Tinh, odkud rovněž pocházela velká část vietnamských pracovníků vysílaných do NDR. Obyvatelé těchto provincií se vyznačují silnou vlastní identitou, kulturními odlišnostmi a rovněž mentalitou. Ostatní Vietnamci je nezářídka považují za „krupany a násilníky“.

V Berlíně si přichází z Nghe Tinhu ustavili sdružení, které fungovalo jako arbitr sporů mezi prodejci cigaret a zboží a rovněž jako ochrana proti konkurentům z jiných regionů. Sdružení se během krátké doby pouhého půldruhého roku přeměnilo ve skutečnou kriminální organizaci, z níž se vydělily dva gangy, nazvané podle provincií, z nichž pocházeli jejich členové – Nghe An a Ha Tinh. Tyto gangy byly autonomní, ale spolupracovaly. V roce 1995 se opět sjednotily do kriminální organizace Nghe Tinh, ovšem

nadále si v jejím rámci zachovávaly velkou část svoji identity.

Lampe uvádí, že Vietnamci pocházející ze severních provincií si naproti tomu založili svou vlastní konkurenční organizaci.

Gangy Ngoc Thien, Quang Binh a Vinh měly každý mezi 35 – 50 členy. Nejméně početné byly Nghi Xuan a Tri Bom s 20 – 30 členy.

Po organizační stránce byly gangy strukturovány čtyřstupňově – jejich nejvyšší velení tvořili boss a jeho pobočníci.

Pobočníci řídili řadové „vojáky“ – bo doi. Mezi těmito „vojáky“ bylo možné odlišit jakousi privilegovanou skupinu významných, respektive mimořádně aktivních a agresivních bo doi. Nejnižší stupeň hierarchie gangů tvořili pomocníci gangu stojící vně jeho vnitřní struktury, kteří pro gang zajišťovali příležitostné služby. Gangy byly řízeny podle nepsaných pravidel, jejichž porušení bylo velmi přísně trestáno.

Členové všech těchto gangů, s výjimkou Tri Bom, se sdružovali výhradně na regionální bázi, resp. pocházeli ze stejných vesnic, měst a regionů v severním a středním Vietnamu. Mezi severovietnamskými skupinami a skupinami ze středního Vietnamu existovalo soupeření.

Pašování a obchod s cigaretami byly hlavní, ne však jedinou kriminální aktivitou vietnamských gangů. Členové gangů se zabývali i obchodem s drogami – zejména kanabisem, který se nezářídka navazoval na obchod s cigaretami. Významná část drog, kanabisu a pervitinu, byla do Německa dodávána z České republiky. Dále to bylo organizováním nelegální migrace a obchodu s lidmi, prostituce, obchod se zbožím klamavých značek, pirátských CD a videokazet, obchod s počítačovými součástkami, vydírání, únosy a další násilná kriminalita včetně nájemných vražd.

Vietnamští bo doi si jako vymahači dluhů a nájemní vrazi získali v Německu nechvalnou proslulost. Téměř každý bo doi působící dnes v ČR by se rád chlubil „životopisem“ obohaceným o působení v SRN v polovině devadesátých let. Dodnes v prostředí české vietnamské komunity kolují pověsti o nebezpečnosti německých bo doi, kteří byli najímáni na tu nejhorší práci i do ČR. Podle vzpomínek Vietnamců z Německa, kteří později přešli do ČR, se v polovině devadesátých let ve východním Berlíně řešily spory mezi vietnamskými obchodníky s cigaretami často tvrdě a za pomoci bo doi. Pokud si někdo chtěl objednat vraždu svého konkurenta, zašel pouze do vietnamského obchodního centra Handelszentrum (obdoba pražské tržnice Sapa) a zde v určitých karoake barech položil na stůl jistou sumu peněz a vyslovil jméno osoby, která měla být odstraněna. Poté odešel na toaletu. Pokud někdo částku přijal, zadavatel si mohl být jist, že skutek bude vykonán. Vraždy



byly prováděny brutálně a na výstrahu konkurenci veřejně.

V roce 1995 a začátkem roku 1996 kulminoval konflikt mezi znepřátelenými severovietnamskými a středovietnamskými gangy. Krátce před vánočními svátky 1995 byl na nadraží S-Bahnu Treptower Park zavražděn 29 letý Vietnamec. V březnu a dubnu 1996 byli v Berlíně zabiti další dva Vietnamci – jeden v supermarketu a druhý ve svém stánku.

Za vrchol střetů je pak považována šestinasobná vražda Vietnamců v jejich bytě čtvrti Marzahn ve východním Berlíně v květnu 1996. Případ byl hojně komentován v německém tisku jako největší hromadná vražda od konce 2. světové války. Vraždu nařídil vůdce gangu Ngoc Thien, Le Duy Bao.

Le Duy Bao začal svou kriminální kariéru již před rokem 1994. Ve středovietnamském městě Vinh nakupoval kradené součástky k motocyklům a ty dále prodával. Pravděpodobně již v této době navázal kontakty s lidmi žijícími a zabývajícími se trestnou činností v ČR a v Německu. V roce 1994 mu jeden z jeho přátel žijících v Berlíně poslal 5000 USD. Le Duy Bao si za tyto peníze zajistil služby organizace zabývající se pašováním Vietnamců do Evropy. Za pomoci falešných dokladů se dostal do Moskvy. Odtud ho pašeráci lidí dopravili v osobním motorovém vozidle do Prahy. V Praze se zdržel po dobu asi tří týdnů, kdy čekal na zorganizování svého přechodu do Německa. Členové převaděčského gangu ho dopravili k hranici, převedli do Německa a vysadili v lese nedaleko Berlína. Tím jejich služby převaděčů skončily. V roce 1994, kdy Bao dorazil do Berlína, zde panovala značně nepřehledná situace. Ve městě bylo aktivních několik skupin vietnamského organizovaného zločinu – zejména gangy Ha Noi (Hanoj), Nghe An, Quang Binh, Ha Tien, nazývané podle oblastí ve Vietnamu, odkud pocházeli jejich členové. Tyto skupiny kontrolovaly prodej pašovaných cigaret, zajišťovaly „ochranu“ pouličních prodejců a bojovaly mezi sebou o jednotlivá území. Le Duy Bao se velmi rychle adaptoval a založil vlastní skupinu. Ta, na rozdíl od jiných vietnamských gangů, nebyla organizována na základě místní příslušnosti, ale tvořili ji zejména mladí lidé s kriminální zkušeností; většina z nich byla již v minulosti trestána, nebo vyšetřována. Skupina si dala název Ngoc Thien („Perla dobroty“, či „Dobrotivý nefrit“).

Le Duy Bao se záhy zapojil do vydírání vietnamských obchodníků a díky jeho agresivitě se mu během krátké doby podařilo ovládnout velkou část berlínského trhu s nelegálními cigaretami. Za „ochranu“ prodejců inkasoval částky až 500 000,- USD měsíčně. Kromě toho si Bao založil restauraci, která mu primárně sloužila k praní špinavých peněz, a rovněž jako zázemí gangu Ngoc Thien.

Le Duy Bao byl sice zatčen německou policií, ale

v září 1995 musel být propuštěn pro „nedostatek důkazů“. To mu slovy hlavního vyšetřovatele v jeho případu Schadeho umožnilo stát se „božskou a strach vzbuzující postavou mezi Vietnamci“.

Když Bao zradili dva jeho bo doi a zběhli ke konkurenční skupině Quang Binh, Bao se je rozhodl exemplárně potrestat. Rozkázal proto svým lidem, aby zběhy chytili, zabili a pohodili na vlakové koleje. Lidé ze skupiny Quang Binh pak v odvetě zastřelili jednoho z Baoových lidí.

Rozhněvaný Bao svým protivníkům z gangu Quang Binh slíbil krvavou lázeň a třem svým lidem rozkázal najít a zabít dva šéfy Quang Binhu. Tito tři bo doi hledali šéfa Quang Binh gangu mezi jeho lidmi v berlínské čtvrti Marzahn. V jednom z místních bytů narazili na šest vojáků Quang Binhu. Svázali je lepicími páskami a snažili se je přimět k vyjádření místa pobytu jejich vůdců. Ti jim to však odmítli říci (či nevěděli, kde se jejich vůdce nachází). Proto byli Baoovými lidmi jeden po druhém zastřeleni. Pět členů gangu zahynulo na místě, šestý o něco později.

Po této události se Baoovi podařilo ovládnout téměř celý berlínský trh s cigaretami. Následně byl ale zatčen německou policií v Luetzowu, kde se zdržoval společně se svou přítelkyní. Došlo i k zatčení dalších členů gangu Ngoc Thien. Gang se rozpadl.

Bao byl po vleklém soudním procesu v Berlíně v dubnu 2002 usvědčen z toho, že objednal vraždu osmi lidí a odsouzen k doživotnímu vězení. K Baoovu odsouzení napomohla zejména výpověď jeho přítelkyně, která během vyšetřování plně doznala rozsah trestné činnosti, kterou skupina spáchala.

V pozdějších střetech se podle všeho podařilo skupinám ze středního Vietnamu vytlačit severovietnamské gangy z Berlína do oblastí jihovýchodního Německa. Podle veřejných zdrojů si války vietnamských gangů v Německu v 90. letech vyžádaly okolo stovky obětí.

Je zajímavé, že aktivity kriminálních uskupení byly ve vietnamské komunitě nezdědka vnímány pozitivně. Vůdce gangů působili jako arbitři sporů mezi obchodníky, chránili vietnamskou komunitu před útoky neonacistů, poskytovali obživu sociálně slabým příslušníkům komunity aj. Komunita jejich činnost proto tolerovala. To je fenomén, se kterým se setkáváme i ve vietnamských komunitách v ČR.

Eskalace násilí a vyostřená situace vedly k založení zvláštního policejního týmu na potírání vietnamské pouliční kriminality. Výsledkem činnosti týmu bylo zatčení vůdců dvou dominantních gangů – Le Duy Baa z gangu Ngoc Thien a Tran Van Tiua z gangu Quang Binh – a šestnácti jejich „pobočníků“. Po nových vlnách vražd prodejců cigaret v zimě 1998 a na podzim 1999 došlo k dalším zatčením. Za mřížemi se ocitli vůdci vietnamských gangů Cong Dung a Nhi Xuân; v Paříži byl zatčen vůdce gangu Tri Brom.

Centra činnosti některých gangů se poté přesunula na východ Německa (to byl případ gangů Ngoc Tien a Quang Binh), a do České republiky (Nghi Xuan a Vinh). Ostatní gangy redukovaly na minimum své „viditelné“ aktivity a pod policejním tlakem se reorganizovaly do menších uskupení. Na konci 90. let evidovala německá policie několik menších skupin o přibližně 10 členech. Žádná z těchto organizací nebyla dostatečně silná na to, aby mohla být považována za nástupnickou organizaci takových gangů, jaké byly známy z poloviny devadesátých let.

### SOUČASNOST PROBLÉMU

Vietnamské gangy a kriminální uskupení však na-

dále sehrávají významnou roli v životě vietnamské komunity v Německu. Jsou zapojeny do většiny zmínovaných aktivit. V posledních letech je to zejména organizování nelegální migrace, násilná kriminalita a obchod s drogami. Tyto aktivity mají přesahy i do dalších zemí Evropy, včetně častých aktivit směrem k ČR.

O tom, jak dokážou být němečtí bo doi nebezpeční, se měla o pár let později přesvědčit i vietnamská komunita žijící v ČR. Nemalá část těchto bo doi poté, co v SRN začal obchod s cigaretami upadat a vzrostl zde tlak ze strany německých orgánů, totiž přesídlila do ČR.

### Použitá literatura a prameny

Allen, K. M. (2004 – 2005.): A Brief History Of the Vietnamese in Germany. *Tieng Magazine*. <http://www.tiengmag.com/article73.htm>. (Navštíveno 28. 1. 2011).

Bui, Pipo (2003): *Envisioning Vietnamese migrants in Germany: ethnic stigma, immigrant origin narratives and partial masking*. Berlin: Lit.

Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe (1998). Rapport. Observatoire géopolitique des drogues: Paris, Avril.

Dung Vo Trung (1998): *Enquête de terrain sur les trafics de stupefiants (et autres delits) au sein des communautés vietnamiennes d'Allemagne*. Rapport d'enquête. Analyse pro projekt Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe. Rapport. Observatoire géopolitique des drogues, Paris.

Lampe, K. von (1999). *The Nicotine Racket. Trafficking in Untaxed Cigarettes: A case Study of Organized Crime in Germany*. Paper written for a guest lecture given at the Institute of Criminology, University of Oslo, Norway, 6 may 1999. <http://www.organized-crime.de/zightm01.htm>. (Navštíveno 3. 1. 2011).

Minh Hy (2002): *Con đường tội ác của Lê Duy Bảo*. Kriminální kariéra (cesta) osoby Le Duy Bao. *Việt Báo* 27. 4. 2002. <http://vietbao.vn/The-gioi/Con-duong-toi-ac-cua-Le-Duy-Bao/10768154/162/>. (Navštíveno 27. 2. 2011).

Roberts, N. (1996): *Vietnamesen vor dem Showdown*. *Focus Magazin*, Nr. 21 (1996). [http://www.focus.de/politik/deutschland/berlin-vietnamesen-vor-dem-showdown\\_aid\\_158836.html](http://www.focus.de/politik/deutschland/berlin-vietnamesen-vor-dem-showdown_aid_158836.html). (Navštíveno 26. 2. 2011).

Wolf, B. (2007): *The Vietnamese diaspora in Germany. Structure and Potentials for Cooperation with a Focus on Berlin and Hesse*. Germany: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit. <http://www.gtz.de/de/dokumente/en-vietnamese-diaspora-2007.pdf>, s. 4. (Navštíveno 24. 1. 2010).

# HAZARD A PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ U SENIORŮ

Prim. MUDr. Karel NEŠPOR, CSc.

## Souhrn

*Patologické hráčství ve vyšším věku má některé specifické rysy a rizika. Léčba starších lidí by měla brát v úvahu jejich zvláštní potřeby. Efektivita léčby patologických hráčů vyššího věku je patrně srovnatelná s efektivitou léčby u lidí jiných věkových skupin.*

Klíčová slova: Patologické hráčství, vyšší věk, léčba, gerontologie

## ÚVOD

Masivní rozšíření hazardu nastalo v České republice po roce 1990 a tento trend pokračuje i v současnosti (rok 2011). Vzhledem k tomu lze předpokládat nárůst počtu patologických hráčů vyššího věku. Tito lidé se objevují nejen v zařízeních specializovaných na léčbu návykových nemocí, ale v souvislosti s depresivními obtížemi i v ordinacích psychiatrů. Hazard je navíc spojen se značným stresem, což působí nebo zhoršuje i nemoci interní a jiné. Počet patologických hráčů vyššího věku, kteří se pro tuto návykovou nemoc léčí, je nesrovnaně nižší, než by odpovídalo rozšířenosti problému v populaci. Důvody zahrnují mimo jiné větší izolaci, menší informovanost o léčbě, nižší mobilitu, větší pocit stigmatizace atd.

Patologické hráčství seniora obvykle způsobí utrpení a zmatek v celé širší rodině. Na lékaře a jiné odborníky se proto mohou obracet i příbuzní patologických hráčů vyššího věku. Také příbuzní ovšem většinou tento problém vnímají jako rodinné stigma.

## PŘÍČINY

Problémy způsobené hazardem nemají jednu příčinu. Zdraví nebo nemoc vznikají v důsledku interakcí rizikových a ochranných činitelů na více rovinách. Některé z těchto faktorů jsou významnější, jiné méně. V tom se tato situace podobá šachové hře. Při ní také dochází k vzájemnému působení bílých figur (ochranné činitele) a černých (rizikové činitele). Stejně jako šachové figury ani rizikové a ochranné činitele nemají stejnou důležitost. K nezávažnějším rizikovým činitelům patří jistě dostupnost hazardu a jeho aktivní nabízení.

Některé rizikové faktory se u starších patologických hráčů mohou objevovat častěji než v mladších věkových skupinách. Sem patří např. (částečně podle Tirachaimongkol a spol., 2010):

- Častější souvislost se zátěžovou životní událostí, např. odchod do důchodu, nezaměstnanost, obtíže při hledání práce, ovdovění. To se týká hazardu i zneužívání návykových látek. Zátěžové životní události v tomto věku zahrnují častěji i smrt příbuzných nebo přátel.
- Častěji samota a sociální izolace.
- Depresivní a úzkostná symptomatologie je patrně ještě častější nežli u jiných skupin.
- Postižení kognitivních funkcí, menší pružnost myšlení, někdy i naivita ve finančních záležitostech.
- Tím, že velká část seniorů není v pracovním poměru, dochází k horšímu strukturování času a také to negativně ovlivňuje síť vztahů a uspokojování sociálních potřeb.
- Senior obvykle obtížněji splácí dluhy z hazardu.
- Lidé vyššího věku někdy mají omezenější možnosti, co se týče kvalitního trávení volného času. Některé dřívější záliby (např. rizikové sporty) nelze dále provozovat s ohledem na zdravotní stav nebo finance.
- Chronická bolestivá onemocnění často komplikují i duševní stav.
- Faktorem, který se v Česku uplatňuje podstatným způsobem, je mnohde extrémní blízkost hazardu na rozdíl od lepších možností, jak trávit volný čas.

## DVĚ SKUPINY PATOLOGICKÝCH HRÁČŮ VYŠŠÍHO VĚKU

Podobně jako závislé na alkoholu vyššího věku lze i patologické hráče seniory rozdělit do dvou velkých skupin. Ti první začali s hazardem už ve středním nebo mladším věku, kdežto u druhých se problém s hazardem objevil až ve stáří. Zde jsou charakteristiky obou těchto skupin (částečně podle Grant a spol., 2009):

1. Senioři, kteří problémově hazardně hráli už

v mladších letech: Mají větší dluhy a více sociálních problémů, u jejich rodičů se pravděpodobněji vyskytla návyková nemoc. Lze předpokládat celkově horší zdravotní stav.

2. Senioři, kteří začali problémově hazardně hrát až ve stáří: Jejich dluhy a sociální problémy nejsou tak velké, častěji se u nich objevuje úzkostná symptomatologie, pravděpodobnost návykové nemoci u rodičů je nižší než u předchozí skupiny.

## SPECIFICKÉ I SPOLEČNÉ RYSY S JINÝMI VĚKOVÝMI SKUPINAMI

Patologické hráčství je u seniorů spojeno s podobnými riziky jako u mladších lidí, což se týká i sebevražedných myšlenek a tendencí (Ladd, 2003, Tirachai-mongkol a spol., 2010). Větší část příznaků souvisejících s hazardem je společná většině patologických hráčů včetně seniorů, u seniorů ale najdeme i některé relativně specifické rysy.

Některé specifické rysy hazardu u seniorů

- Zahraniční práce naznačují, že by tento problém mohl být relativně častější u žen, než je tomu v jiných věkových skupinách. Máme dojem, že i v této věkové kategorii převažují muži, i když jsme se setkali také s patologickou hráčkou ve věku 66 let.
- Alkohol, benzodiazepiny a podobné látky, zvláště ve vyšším věku, zhoršují paměť u sebeovládání a znesnadňují psychoterapii. Souběžná léčba závislosti na návykových látkách je proto zásadně důležitá.
- Hráčství a sázkařství i patologické hráčství bývají spojeny s nadměrným stresem. To nepříznivě ovlivňuje zdravotní stav starších patologických hráčů ještě více, nežli by tomu bylo ve středním věku. Důvodem je nižší odolnost starších lidí a to, že se u nich častěji objevují chronické nemoci.
- Je známo, že na paměť a kognitivní funkce působí nepříznivě nadměrný stres. Toho bývá v životě patologických hráčů hodně. Lze proto předpokládat nižší výkonnost a horší soběstačnost.
- Podvýživa je u českých seniorů poměrně častá (Kozáková a spol., 2010). Tím spíše lze tento problém předpokládat u patologických hráčů vyššího věku. Důvodem jsou jejich omezené finanční možnosti dané skromným příjmem a velkými výdaji za hazard.
- Jiménez-Murcia a spol. (2010) zjistili u patologických hráčů vyššího věku větší míru psychopatologie. U mladších patologických hráčů bylo zase častější vyhledávání nových podnětů, nižší cílsměrnost (self-directness) a větší závažnost problémů s hazardem.
- Patologické hráčství ve vyšším věku vytváří komplikované klinické obrazy, protože, jak je uvedeno

výše, dochází k častějším kombinacím s depresivní symptomatologií, podvýživou, organickými poruchami paměti, důsledky zneužívání psychoaktivních látek a chronickými tělesnými chorobami. Tyto složité obrazy nebývají často správně diagnostikovány.

- Bariéry pro vstup do léčby bývají u seniorů ještě silnější nežli u lidí středního věku. Sem patří např. pocity stigmatizace, omezené finanční možnosti, malá informovanost nebo nesnadné dojíždění a horší mobilita.
- U seniorů bývají častější pocity samoty. Problémy působené hazardem tuto izolaci ještě podstatně prohlubují.
- Nekontrolovaná hazardní hra se někdy objevuje po nasazení antiparkinsonik, tedy léků, které se používají při léčbě Parkinsonovy nemoci. Ta se nejčastěji vyskytuje u lidí ve věku nad 50 let. Pokud by se jednalo o pouhý vedlejší účinek léků a ne patologické hráčství, po vysazení této medicíny nebo jejím snížení by měly problémy s hazardem ustát.

## PŘÍKLAD Z PRAXE

Pan J. Š. se psychiatricky nikdy neléčil a k ústavní léčbě byl přijat v 63 letech poté, co prohrál najednou celý důchod. Pacient se svěřil bratrovi se svým úmyslem ukončit život a bratr dal podnět k hospitalizaci. Hazardní automaty hrál pan J. Š. přibližně od 55 let věku. Problém se zhoršil v jeho 61 letech nuceným odchodem do předčasného důchodu v souvislosti s reorganizací podniku. Co se jiných návykových problémů týče, kouřil 20 cigaret denně a denně spotřeboval 1,5 litru piva. Pozoroval souvislost mezi ovlivněním alkoholem a hazardem. Na možnost léčení pohlíželi nyní spíše optimisticky, protože jeho „kamarádovi forbesákovi“ léčba pomohla.

## SPECIFIKA LÉČBY

V zásadě se používají stejné nebo podobné postupy jako u jiných věkových skupin. Podobá je i efektivita léčby (Jiménez-Murcia a spol. 2010). To se týká farmakoterapie (např. Grant a Grosz, 2004) i psychoterapeutických postupů. Často se používají antidepresiva ze skupiny SSRI i u pacientů bez depresivních obtíží, protože se tak mírní bažení po hazardu. Léčba patologických hráčů vyššího věku spolu s klienty jiných věkových kategorií je možná a obvyklá.

Některá specifika léčby

- Psychologické překážky vstupu do léčby může oslabit např. anonymní poradenství nebo poskytnutí svépomocného manuálu (Nešpor, 2006, volně dostupné na [www.dnespor.eu](http://www.dnespor.eu)).
- V případě postižení kognitivních funkcí, nemusí

být senioři schopni tak dobře využívat jinak velmi užitečné kognitivně-behaviorální postupy. Pomoci může např. častější opakování a důkladnější trénink těchto technik. To je vhodné i mladších klientů vzhledem k tomu, že při bažení (craving) jsou kognitivní funkce dočasně oslabeny i u nich.

- Konfrontační přístup nebývá vhodný ani u nižších věkových kategorií. U seniorů je vysloveně kontraindikován s ohledem na jejich vyšší zranitelnost a nižší odolnost vůči stresu (Tirachaimongkol a spol., 2010).
- Jak je uvedeno výše, antiparkinsonika mohou vést k výskytu nekontrolovaného hazardního hraní nebo k jinému impulzivnímu jednání. Každého klienta nad 50 let bychom se proto měli zeptat, zda takové léky neužívá, a pak případně ve spolupráci s neurologem přizpůsobit volbu léků nebo dávkování.
- Častým problémem patologických hráčů vyššího věku bývá samota. Z tohoto důvodu je prospěšná rodinná terapie. Při ní lze někdy aktivizovat síť bezpečných vztahů a dohodnout i praktická opatření, která pomohou překonat problém s hazardem. Dlouhodobý kontakt s ambulantní terapeutickou skupinou, svépomocnou organizací či socioterapeutickým klubem pomáhají patologickému hráči vyššího věku k abstinenci a navíc mohou do jisté míry dočasně nebo i dlouhodoběji uspokojovat jeho sociální potřeby a mírnit pocity samoty.
- Lidé vyššího věku se často ostýchají sportovat, nehledě na to, že některé sporty jsou pro ně nevhodné. Nevhodný bývá např. fotbal, basketbal a další sporty, kde dochází k prudkým změnám směru pohybu nebo tvrdým doskokům. V případě pádu je u seniorů podstatně vyšší riziko zlomeniny s ohledem na sklon k osteoporóze. Sedavý způsob

života zhoršuje duševní stav starších lidí i jejich tělesnou kondici a zvyšuje zdravotní rizika. Lidem vyššího věku proto doporučujeme vhodnou formu tělesné aktivity, ale takovou, která je pro ně vhodná a dostupná. Nejčastěji se bude jednat o chůzi, některá šetrnější cvičení z jógy, některá tradiční čínská cvičení nebo zdravotní cvičení, která jim doporučí fyzioterapeut. Samozřejmě přitom bereme v úvahu i to, čemu dává klient přednost. Cvičení nebo chůze působí příznivě i na paměť a mírní deprese nebo úzkosti.

- Kromě tělesného cvičení lze stres a negativní emoce mírnit i dalšími způsoby, např. využíváním relaxačních technik, podpůrnou nebo jinou formou psychoterapie nebo vytvářením sítě vztahů.
- Vzdělávací část léčby by měla zahrnovat i relevantní informace o výživě, pitném režimu, organizaci času, tréninku paměti, o tom, kde hledat pomoc pro praktické problémy nebo krizovou pomoc.

## MÍRNĚNÍ ŠKOD

Jak je uvedeno výše, hazard staršího patologického hráče může ohrožovat existenčně i co se duševního zdraví týče celou širší rodinu. Jestliže není dočasně nebo dlouhodobě možná léčba a abstinence, mělo by se uvažovat o omezení způsobilosti k právním úkonům. To platí tím spíše, jsou-li přítomny další duševní poruchy nebo došlo k postižení kognitivních funkcí. Omezení způsobilosti se obvykle týká hospodaření s finančními prostředky a nakládání s majetkem. Návrh k omezení způsobilosti k právním úkonům se podává místně příslušnému soudu, iniciátorem návrhu může být i někdo z rodiny. Podstatné pro rodinu je to, že příslušné právní úkony osoby zbavené způsobilosti jsou neplatné.

### Literatura:

- Blaszczynski A, Nower L. A Pathways Model of problem and pathological gambling. *Society for the Study of Addiction to Alcohol and Other Drugs*. 2002; 97:487–499.
- Grant JE, Grosz R. Pharmacotherapy outcome in older pathological gamblers: a preliminary investigation. *J Geriatr Psychiatry Neurol*. 2004; 17(1):9-12.
- Grant JE, Kim SW, Odlaug BL, Buchanan SN, Potenza MN. Late-onset pathological gambling: clinical correlates and gender differences. *J Psychiatr Res*. 2009;43(4):380-7.
- Kozáková, R, Skřivánková E, Jarošová D. Honocení stavu výživy hospitalizovaných seniorů. *Prakt. Lék*. 2010; (90):536-539.
- Ladd GT, Molina CA, Kerins GJ, Petry NM. Gambling participation and problems among older adults. *J Geriatr Psychiatry Neurol*. 2003; 16(3):172-7.
- Nešpor K. Už jsem prohrál dost. Praha: Sportpropag 2006; 130. Zdarma dostupné na [www.dnespor.eu](http://www.dnespor.eu).
- Tirachaimongkol LC, Jackson AC, Tomnay JE. Pathways to problem gambling in seniors. *J Gerontol Soc Work*. 2010; 53(6):531-46.
- Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc.  
[www.dnespor.eu](http://www.dnespor.eu)
- Psychiatrická léčebna Bohnice  
Odd. léčby závislostí – muži  
181 02 Praha 8

# PRACOVNÍ SETKÁNÍ ZÁSTUPCŮ PČR NPC SKPV, OBP MV, KŘ PČR, KRAJSKÝCH PROTIDROGOVÝCH KOORDINÁTORŮ A ZÁSTUPCŮ SEKRETARIÁTU RVKPP – ČERVENÁ NAD VLTAVOU

plk. Mgr. Břetislav BREJCHA

*Ve dnech 7. – 8. března 2011 se v hotelu Vltava v Červené nad Vltavou uskutečnilo již druhé pracovní setkání zástupců Národní protidrogové centrály, Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, Krajských ředitelství Policie ČR, kteří jsou pověřeni odhalováním drogové kriminality s krajskými protidrogovými koordinátory a zástupci sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.*



Hlavním cílem tohoto setkání napříč ČR bylo prohlubování vzájemné spolupráce subjektů, které se z pohledu NPC významně podílejí na realizaci protidrogové politiky v České republice. Setkání se kromě ředitele NPC plk. Mgr. Jakuba Frydrycha, zúčastnil i národní protidrogový koordinátor a ředitel sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky Mgr. Jindřich Vobořil Pg. Dip.

Program setkání byl sestaven na základě návrhů ze

strany krajských protidrogových koordinátorů. Dopolední část prvního dne byla věnována problematice přestupků na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, konkrétně přestupkům souvisejícím s přechováváním nebo pěstováním drog pro vlastní potřebu. V této souvislosti byla zmíněna metodická příručka vydaná v roce 2010 Ředitelstvím služby pořádkové policie pro potřeby uniformovaných složek Policie ČR, která má sloužit právě pro

řešení výše uvedených přestupkových jednání. Dalším tématem byly aktuální možnosti řešení testování návykových látek u žáků ve školách a školských zařízeních<sup>1)</sup>). Důležitou skutečností je aktuální možnost testovat žáky na přítomnost návykových látek v konkrétních případech na základě zákonné úpravy obsažené v § 16 z.č. 379/2005 Sb. Téma testování bylo dále doplněno o možnosti aplikace výchovných opatření ve školách ve světle zásady *ne bis in idem*<sup>2)</sup>). Ze stanoviska Odboru bezpečnostní politiky MV ČR jasně plyne, že při porušení školního řádu v případech, kdy zároveň dojde k porušení právní normy v oblasti např. přestupkového práva a následně uplatněném výchovném opatření vůči žákovi není porušením zásady *ne bis in idem*. Dopolední blok pak byl zakončen problematikou testování extáze na taneční scéně<sup>3)</sup>). V zásadě se jednalo o informaci, že MV ČR a Policie ČR nadále nepodporuje aktivity spojené s testováním tablet extáze.

Odpolední část programu pak byla věnována zhodnocení spolupráce mezi jednotlivými zúčastněnými subjekty.

Druhý den setkání byl zahájen příspěvkem zástupců Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti a týkal se Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR za rok 2009<sup>4)</sup>). Dalším bodem programu pak byl Akční plán realizace národní strategie protidrogové politiky ČR 2010–2012<sup>5)</sup>). Program celého pracovního setkání byl ukončen prezentací právě vznikajícího Páteřího projektu primární prevence Policie ČR.

Národní protidrogová centrála si je plně vědoma významu takovéhoto setkání, která přispívají k vzájemné diskusi založené na praktických zkušenostech jednotlivých zástupců spolupracujících subjektů. Budeme se i nadále snažit setkání tohoto druhu organizovat a přispívat tak k naplňování úkolů protidrogové strategie ČR.



<sup>1)</sup> <http://www.policie.cz/clanek/prevence-873871.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

<sup>2)</sup> <http://www.policie.cz/clanek/prevence-873871.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

<sup>3)</sup> <http://www.mvcr.cz/clanek/stanovisko-mv-a-policie-cr-k-testovani-tablet-extaze-na-tanezni-scene.aspx>.

<sup>4)</sup> [http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/vyrocní\\_zpravy](http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/vyrocní_zpravy).

<sup>5)</sup> [http://www.drogy-info.cz/index.php/pomoc\\_a\\_podpora/protidrogova\\_politika](http://www.drogy-info.cz/index.php/pomoc_a_podpora/protidrogova_politika).

# NEJEN ZBRANÍ POLICISTA VLÁDNE

kpt. Bc. Zdeněk HEJDUK

Vedle střelné zbraně musí policista umět zvládnout použít také zákonné donucovací prostředky, jakými jsou například obušek a jiné úderné prostředky, pouta a nebo nůž. S oprávněním policisty otevřít obydlí, jiný prostor nebo vstoupit na pozemek za použití síly je spjata dovednost tyto donucovací prostředky použít a současně povinnost pro bezpečnostní sbor policistu k jejich použití speciálně vyškolit a vycvičit tak, aby zvládl svoje úkoly. Podstatné ovšem je, aby byl policista těmito prostředky vůbec vybaven.



Příslušníci Národní protidrogové centrály jsou vybaveni **kalenými teleskopickými obuškami 18 a 21 palců**. Výhody tzv. „teleskopů“ jsou již v současnosti veskrze zřejmé. Mít u sebe nevelký podélný předmět, který se jedním rychlým pohybem promění v solidní železnou tyč, je v případě nebezpečné násilné konfrontace nemalou devizou. I jedinci slabší tělesné konstituce dá totiž teleskopický obušek schopnost eliminovat i značně fyzicky vyspělou agresivní osobu. Po jednom jediném úderu teleskopickým obuškem prakticky kamkoliv (tedy i do končetin) končí většinou každý větší konflikt, na rozdíl od desítek ran, které museli v minulosti odolnější jedinci (zvláště pak ti pod vlivem alkoholu nebo drog) od policistů inkasovat. Páky, držení, fixační a znehýbňující techniky za použití teleskopu jsou jeho dalším bonusem. Tento velmi skladný a účelný prostředek může být doplněn o příslušenství, které nelze nijak podceňovat a vytváří z něj takřka multifunkční nástroj. Teleskopický obušek se však nepoužívá jen jako klasický nástroj proti „živé síle“. Díky odolnosti tohoto prostředku to není jeho jediná úloha. Lze jej také použít jako alternativní destrukční prostředek. Kvalitní ocel totiž dokáže pomoci i v ožehavých situacích, kdy je neodkladným zákrokem vynuceno použití síly i proti materiálu. A to v případech, kdy je nutné odstranit nějakou bránící překážku, ať již jde o okna nebo skleněné výplně dveří, dostat se za kaž-

dou cenu do automobilu, apod. Ať již úderem, nebo páčením.



**Taktické zrcátko** – které se pomocí plastového klipu připevní na špičku obušku, zajistí bezpečný náhled a pomůže tak při propátrávání rizikových prostor, kde se ještě může skrývat ozbrojený pachatel, nebo kde bychom jinak museli překonat například výškový rozdíl. Součástí je nylonové pouzdro na opasek, které současně chrání zrcátko před mechanickým poškozením.



**Gumový hrot** – na konci rukojeti lze použít tento hrot k vyvinutí tlaku na bolestivá místa lidského těla. Tam, kde je efekt zvýšeného tlaku zřejmě účinný lze dosáhnout uspokojivého účinku a okamžité spolupráce osoby, proti níž je takovýmto způsobem zakročováno.



**Led svítilna** – která se dá našroubovat na konec rukojeti obušku, má příjemně mléčné světlo a díky



dvěma knoflíkovým bateriím vydrží svítit i několik desítek hodin. Svítilna navíc snese i náročné zacházení, je dostatečně upravená, aby byla odolná proti pádům a vlivům vody. Lze s ní snadno propátrávat ohrožený prostor a být přitom stále dobře připraven k nenadálé obranné akci. Samozřejmě je opět nylonové pouzdro s klipem na opasek.



**Pouta** – klasická pouta Ralk Nikl jsou stále častěji nahrazována jednorázovými plastovými a v poslední době provázkovými pouty. Jejich výhodou je malá hmotnost, lepší skladnost a v neposlední řadě odpadá přepoutávání zadržených osob při předávání mezi jednotlivými součástmi policie, z důvodů záměny výrobního materiálu. Nevýhodou je znehodnocení plastových a provázkových jednorázových pout při snímání, kde dojde prakticky k jejich přecvaknutí, nebo přerezáni speciálním řezákem.



**UTON** – útočný nůž AČR od firmy Mikov byl ve výzbroji příslušníků Národní protidrogové centrály prakticky od jejího zrodu, ovšem jen v omezeném počtu několika kusů. V roce 2010 byl doplněn jeho stav tak, aby ho mohli využívat všichni příslušníci v přímém výkonu. Čepel tohoto nože je velice tvrdá a ostrá, z tohoto důvodu je jeho velkou nevýhodou křehkost. Není tedy určen k vrhání. Jakmile padne na plochu na tvrdý podklad je velké nebezpečí, že praskne v místě přechodu čepele v pryžovou rukojeť. Součástí nože je pilník a hrubozubá pilka, určená především k řezání dřevěného materiálu zakončená ploškou, která slouží jako šroubovák. Toto příslušenství se zasune do rukojeti nože a zajistí se kovovým kolíčkem, který je součástí škrťací šňůry. Tato šňůra je ovinuta kolem černého koženého pouzdra.



**Gerber** – multifunkční kleště neboli kleště na rozbušky. Tento multifunkční nástroj je sadou náradí, kterou můžeme prakticky kdykoliv použít. Jedná se o kleště, hladký a zubatý nůž, pilník, ploché šroubováky různé šířky, křížový šroubovák, otvírák na konzervy a závěsné očko.



**Beranidlo** – tak se v hantýrce speciálních jednotek nazývá univerzální klíč. Aby šly dveře vyrazit, musejí se otvírat od nás směrem do místnosti. Toto zařízení speciální průlomové techniky váží cca patnáct kilo. Na našem útvaru používáme jednoruční beranidlo, kdy je úder veden na kování pod kliku dveří, kde se v těchto místech nachází jazýček a západka zámku. Po úderu vedeném do těchto míst se většinou vylomí jazýček a západka zámku, nebo praskne podélně dřevěné tělo dveří. Zřídka se vystříhne plechový rám. Na speciální bezpečnostní vstupní dveře je toto beranidlo neúčinné a musí se použít hydraulické zařízení.



**Páčidlo** – neboli Huligen. Tímto nástrojem lze otevřít běžné vstupní dveře, které se otvírají směrem k nám. Nasazením ostré hrany zahnutého konce páčidla mezi dveře a rám, a následnými údery beranidla na patku zahnutého konce páčidla se ostrá část vklíní

mezi zámek a rám dveří. Poté tlakem na páku vylomíme zavřené dveře. Takto se dá postupovat i od pantů dveří. Tento způsob lze volit tam, kde je minimální prostor pro manipulaci s beranidlem od kliky dveří.

**Bojový nůž NPC** – tímto nožem jsou oceňováni příslušníci Národní protidrogové centrály, kteří slouží u útvaru více jak pět let a dosahují velmi dobrých pracovních výsledků v souladu s kodexem cti NPC. Ředitel Národní protidrogové centrály uděluje tento nůž jako věcný dar na významném dnu, kterým je pro pracovníky NPC Den Brigády. Uděluje tento Bojový nůž NPC s právem jej odebrat, je-li porušen kodex

cti. Jedná se o výhradně ruční práci nožiče. Nůž má na patici znak NPC, služební číslo majitele a na čepeli nápis „HONOR ET IUSTITIA“.

Je nutné podotknout, že Národní Protidrogová Centrála při realizování jednotlivých případů úzce spolupracuje s Útvarem rychlého nasazení, Zásahovými jednotkami krajů a Skupinou operativního nasazení Celní správy. Vybavení těchto složek dosahuje té nejlepší kvality v rámci možností Policie. Nelze-li dosáhnout na součinnost s těmito útvary, jsou příslušníci Národní Protidrogové Centrály schopni splnit tyto náročné úkoly vlastními silami.



Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování

**BOJOVÝ NŮŽ NPC**  
výr. č. 257990

„HONOR ET IUSTITIA“  
je vyryt nejen na čepel, ale i do jejich srdcí.

*Na výrobu nože bylo použito uhlíkové oceli Bohler K 720 – 19312. Jeho povrch je upraven varným bryněním do černé barvy. Čepel nože je kalena na tvrdost 63 Hrc a poté dvakrát popuštěna na 57 – 59 Hrc. Střenka je složena z kůže. Součástí nože je kožená pochva s klipem, pro připevnění na opasek. Každý nůž je signován osobním číslem svého majitele. Nápis na čepeli, signatura a znak NPC na hlavici je vyryt diamantem. Celková délka nože 26 cm, délka čepelce 14 cm, šířka čepelce 3 cm.*

V Praze dne 20. května 2010

vrchní rada plk. Mgr. *Jakub Frydrych* FRYDRYCH

# POLICEJNÍ HODINA V HISTORICKÝCH ZEMÍCH V OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY (1918 – 1938)

nprap. Tomáš HERAJT, vrchní inspektor 2. OOK ÚO SKPV MŘ P Plzeň – město

## Úvod

Téměř každý se již někdy v životě setkal s pojmem „policejní hodina“. Mohlo se tak stát při sledování filmu z kategorie pro pamětníky, filmového nebo televizního dokumentu, četbě starší literatury anebo dobových předpisů či nařízení pro bezpečnostní orgány Československé republiky. Kdo má doposud v hlavě učivo literatury pro střední školy, vzpomene si na román Gézy Včeličky, který nesl stejný název – Policejní hodina.<sup>1)</sup> Román posloužil jako předloha pro filmové zpracování stejnojmenného filmu, jež měl premiéru 21. dubna 1961. Scénáře a režie se ujal známý velikán československého filmu Otakar Vávra. Policejní veřejnost si většinou uvědomí, že tento pojem má jakousi spojitost s výkonem bezpečnostní služby bezpečnostních orgánů – policie, četnictva a obecní policie. Ale málokdo ví přesně, co pojem „policejní hodina“ obnášel, jaký byl jeho právní podklad a co dohled nad policejní hodinou obnášel pro příslušníky bezpečnostních sborů. Následující řádky by měly čtenáři tento pojem objasnit. Z důvodů ryze praktických jsem se rozhodl problematiku „policejní hodiny“ zpracovat pouze pro historické země, tedy pro Čechy, Moravu a Slezsko, neboť na Slovensku, vzhledem k přijetí zákona č. 11/1918 Sb.,<sup>2)</sup> panovalo jiné právní prostředí a tedy i policejní hodina se řídila jinými (původně uherskými) předpisy.

## Výklad pojmu, právní podklad, prodloužení policejní hodiny, dohled nad dodržováním omezení

Pod pojmem policejního hodina rozumí se ona hodina, na kterou příslušné úřady nařizují uzavírání, resp. skončení živnostenského provozu ve veřejně přístupných místnostech hostinských a výčepnických, ve výčepech pálených nápojů lihových, vinárnách

a kavárnách. Také hodina, před níž nesmí uvedené živnosti být otevřeny, resp. zahájen v nich živnostenský provoz spadá pod pojem hodiny policejní. Jednalo se tedy o opatření živnostensko – policejní směřující k ochraně mravnosti v širším slova smyslu a udržení nočního klidu.



*S nedodržením policejní hodiny se bezpečnostní orgány mohly ponejvíce setkat na periferii a předměstích, kde si v hostincích nevalné pověsti dávala dostaveníčko nejnižší vrstva obyvatelstva tehdejších měst. Na obrázku zachycena svého času „vyhlášená“ restaurace U Zelené žáby v Praze (reprodukce z knihy KUKLA, K. L., Konec bahna Prahy, druhé vydání, Praha 1927, str. 21).*

<sup>1)</sup> Více o autorovi a románu samotném in: LUKÁŠOVÁ, D.: Géza Včelička: Policejní hodina, magisterská diplomová práce, MU v Brně, FF Ústav české literatury, Brno 2006, ke dni 30. 1. 2011 dostupné na internetu: [http://is.muni.cz/th/52387/ff\\_mu/Policejni\\_hodina.pdf](http://is.muni.cz/th/52387/ff_mu/Policejni_hodina.pdf).

<sup>2)</sup> Tzv. recepční zákon, který zajišťoval právní kontinuitu po zániku Rakouska – Uherska na území nového státu. Pro západní část nového státu tak platily původní zákony předlitavské – rakouské, na území Slovenska a Podkarpatské Rusi potom zákony původně Uherské. Přes veškerou snahu státní moci se zásadní rozdíly v právním prostředí (výrazné odlišnosti např. v trestním právu) nepodařilo po celou dobu existence ČSR odstranit.

<sup>3)</sup> Původní úpravu živnostenského práva obsahoval živnostenský řád, vydaný císařským patentem ze dne 20. prosince 1859, č. 227 říšského zákoníku, který byl následně a relativně pravidelně novelizován a rozšiřován řadou dalších předpisů i za doby Československé republiky.

Právním podkladem pro stanovení policejní hodiny bylo v historických zemích zejména ustanovení § 54 živnostenského řádu,<sup>3)</sup> kde bylo ve 2. odstavci mimo jiné stanoveno, že živnosti hostinské a výčepnické jsou podrobeny úpravě živnostensko – policejní. Dále to bylo nařízení rakouského ministerstva vnitra a práv ze dne 3. dubna 1855 číslo 62 říšského zákoníku. Zde bylo stanoveno, že: „*veškeré hostince, výčepy a kavárny mají se v určitou hodinu zavřít, po níž nesmí tam ani hosté přicházeti ani tam prodlévat. Zápověď tato nevztahuje se však na zájezdní hostince, pokud jde o cestující.*“ Ze znění tohoto ustanovení vyplývá, že policejní hodina analogicky neplatila pro hotely, nádražní restaurace, turistické chaty apod., pokud šlo o cestující nebo turisty. Dále bylo v citovaném nařízení stanoveno, že: „*při překročení policejní hodiny má být policejně trestán hostinský, výčepník nebo kavárník a že úřední orgány, kteří dohlížejí na dodržování předpisů o hodině policejní mají své upozornění ohledně dodržení policejní hodiny řídit nejprve na majitele živnosti a teprve kdyby jejich výzva k němu zůstala bez účinku, že mají vyzvat hosty, aby odešli.*“ Pokud nebylo této výzvě vyhověno, postupovalo se v obou případech zjištěním a oznámením úřadu. Dalším doplňujícím předpisem vydaným po vzniku samostatné Československé republiky byl výnos ministerstva vnitra ze dne 24. listopadu 1923, č. 53325/15, obsahující pokyny pro povolování zá-  
bav.

K citovanému nařízení č. 62 říšského zákoníku byly vydány pro jednotlivé historické země následující rozšiřující předpisy: výnos českého místodržitelství ze 14. ledna 1857, číslo 443/1856; vyhláška moravského místodržitelství z 19. října 1896, č. 81 zemského zákoníku moravského o policejní uzavírací hodině pro hostinské a výčepní místnosti a pro kavárny; nařízení slezského zemského prezidenta z 30. listopadu 1890, č. 78 zemského zákoníku slezského o policejní hodině pro Slezsko a dále zákon č. 15/1894 zemského zákoníku slezského o otevření místnosti po policejní hodině. Po vzniku samostatné Československé republiky byly tyto vyhlášky nahrazeny novými předpisy a to vyhláškou prezidenta zemské správy politické v Praze ze dne 20. září 1920, číslo 290600, prezidenta zemské správy politické v Brně ze dne 1. října 1920, číslo 72719 a prezidenta zemské správy politické v Opavě ze dne 17. ledna 1921, č. III-1734/27, která byla vydána zároveň jako vyhláška zplnomocněného komisaře pro Ratibořsko. Uvedenými předpisy byla stanovena policejní hodina pro jednotlivé typy živnostenských provozoven na

území historických zemí. Pro české země se v předpisu nacházela výjimka, která umožňovala stanovit policejní hodinu pro jednotlivé okresy a to vyhláškou okresní správy (okresní správa politická, okresní úřad). Obce touto pravomocí nikdy nedisponovaly. Pro účely této práce nemá význam vypisovat všechna omezení, která pro živnostníky provozující zařízení, jichž se dotýkala policejní hodina, platila. Jen pro názornost uvedu jeden bod z nařízení platící pro zemi Českou: „*Živnosti hostinské a výčepní, které provozují hlavně oprávnění podávat kávu, čaj, čokoládu, jiné teplé nápoje a občerstvení a mají ráz kavárenský, jest uzavíratí v 1 hodinu v noci a nesmějí býti tyto živnosti v jarních a letních měsících před 5. hodinou, v podzimních a zimních měsících před 6. hodinou ranní otevírány.*“ V restauracích a hostincích byla policejní hodina stanovena na 12. hodinu noční, výjimky byly stanoveny na zvláštní okolnosti, např. masopust nebo oslavu Silvestra.

Povolení k prodloužení policejní hodiny mohly v případech hodných zřetele (plesy, masopustní zábavy) udílet úřady státně – policejní anebo okresní úřady. Toto ustanovení se však nevztahovalo na *výčepy pálených lihových nápojů* a na *prodeje těchto nápojů v drobném*. V Čechách měla být pro tyto provozovny stanovena policejní hodina politickými úřady I. stolice (okresními úřady), ve Slezsku byla stanovena citovanou zemskou vyhláškou přímo. Snahou státních úřadů bylo omezit provoz těchto živností daleko více, než klasických restaurací nebo kaváren. Povolení mělo být učiněno písemně anebo ústně do protokolu, kdy žádost bylo nutné opatřit příslušným kolkem, stejně tak jako vydané povolení (kolek 8 Kč). Za povolené prodloužení měl rovněž majitel živnosti složit příslušný poplatek úřadu udílejícímu povolení ve prospěch chudinského fondu obce, kde měla živnost svoje sídlo.

Za dodržení policejní hodiny nesl osobní odpovědnost majitel živnosti, případně úředně schválený nájemce, jeho zástupce nebo vedoucí obchodu. Pro přestupky proti vyhlášce o policejní hodině byly odpovědné osoby (shora uvedení) trestány v místech, kde byl zřízen státní policejní úřad tímto úřadem podle ministerského nařízení ze dne 30. září 1857, č. 198 ř. z. pokutou do výše 200 Kč nebo vězením od 6 hodin do 14 dnů. V ostatních případech potom okresním úřadem podle ustanovení § 131, 133, 133b, písm. a) živn. řádu pokutou do výše 1000 Kč nebo vězením do tří měsíců. Při opakovaném zjištění překročení policejní hodiny mohla být živnostníku odebrána koncese a to na dobu určitou anebo natrvalo. Při-

<sup>3)</sup> Původní úpravu živnostenského práva obsahoval živnostenský řád, vydaný císařským patentem ze dne 20. prosince 1859, č. 227 říšského zákoníku, který byl následně a relativně pravidelně novelizován a rozšiřován řadou dalších předpisů i za doby Československé republiky.

padně byl úředně zrušen nájem jeho živnosti. Stejně tak byl trestán ten, kdo ve své provozovně viditelně neumístil v čitelné úpravě vyhlášku o policejní hodině. Návštěvníci hostinských a výčepních živností, kteří se v provozovnách po uzavírací hodině neoprávněně zdržovali a nereagovali bezprostředně na výzvu bezpečnostních orgánů k opuštění provozovny, měli být uvedenými státními orgány potrestáni<sup>4)</sup> dle čl. 3 Hlavy I. zákona o organizaci politické správy ze dne 29. února 1920, č. 126 Sb. (org. zákon) pokutou od 10 Kč do 5000 Kč anebo vězením od dvanácti hodin do čtrnácti dnů.

Dohled nad dodržováním uvedených předpisů náležel četnictvu, státním policejním úřadům a strážím obecní.

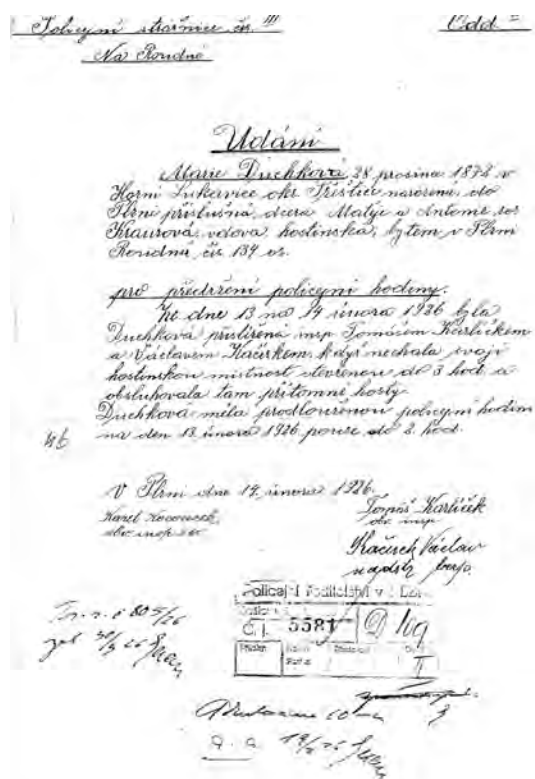


Policejní obvodní inspektor ve druhé polovině 20. let na obchůzce (archív autora)

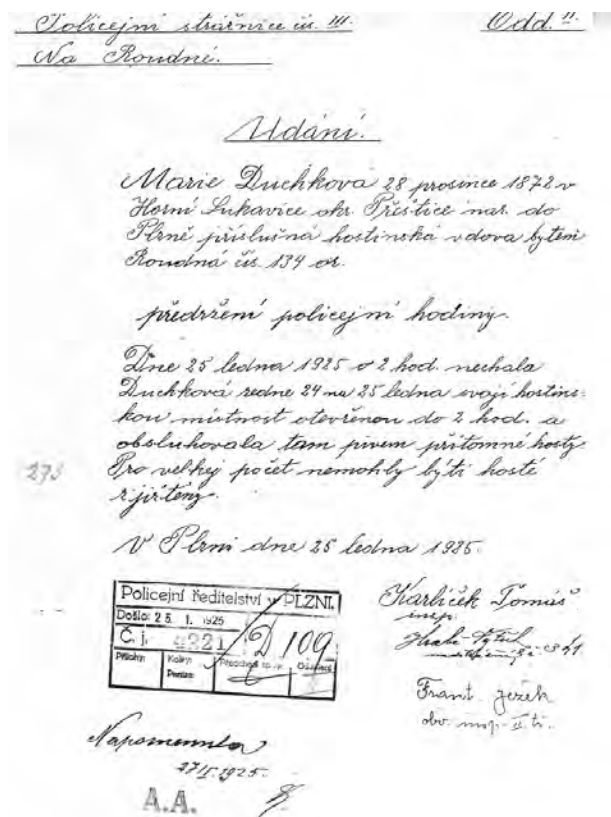
### Výkon dohledu nad policejní hodinou

Ve věci kontroly dodržování policejní hodiny měli příslušníci bezpečnostních sborů jednat taktně a rozvážně. Zakročující policisté či četníci měli mít v první řadě na mysli, že stanovení policejní hodiny směřovalo k ochraně mravnosti a nočního klidu, a že v případě jejího překročení se jednalo o pouhý přestupek, čemuž měl odpovídat i způsob provedení služebního zákroku bezpečnostních orgánů. Pokud si nebyl poli-

cista (nebo četník, dále budu užívat jen policista), jist, že jde opravdu o překročení policejní hodiny, měl se o tom dříve přesvědčit u majitele živnosti, který měl povinnost se na výzvu úředních orgánů prokázat příslušným písemným povolením k prodloužení policejní hodiny. Takové povolení obsahovalo dne (dny) i uzavírací hodiny. Taková povolení byla vystavována určitým živnostem, o jejichž spolehlivosti nebyl pochyb, i na dobu delší než jeden měsíc, někde jen na jeden den nebo na několik dnů. Někdy se mohlo zakročující stráž stát, že živnostník uvedl, že o povolení již zažádal, ale stráž o tom ještě nebyla vyrozuměna, případně, že mu bylo vyhovění žádosti přislíbeno, ale nedostal písemné vyhotovení. V tom případě nezbyvalo strážní nic jiného, než se vrátit na strážnici a o věci učinit písemné oznámení úřadu. Pokud se ovšem jednalo o místnost „vykřičenou“, mělo být strážní zakročeno k ukončení provozu ihned. Pokud bylo strážní na místě zjištěno, že jde o nedovolené překročení policejní hodiny, měl být nejdříve vyzván majitel živnosti, aby místnost vyklidil a zavřel. Pokud tak v přiměřené době neučinil anebo se zdráhal výzvě vyhovět, měla stráž sama vyzvat hosty k opuštění restaurace. O jednání živnostníka mělo být poté sepsáno oznámení úřadu. V případě, že by se hosté zdráhali provozovnu opustit nebo by se ke strážní chovali nevhodně, měli být zjištěni a učiněno na ně rovněž oznámení.



<sup>4)</sup> V případě, že došlo při výkonu pravomoci bezpečnostních orgánů k jejich urážce či neuposlechnutí výzvy, tak bylo postupováno dle čl. 4 citovaného předpisu, kde byl podezřelý ohrožen trestem na penězích od 10 Kč do 2000 Kč anebo vězením od dvanácti hodin do pěti dnů.



Marie Duchková, majitelka restaurace Na Roudné 134 měla opakovaně problémy s muži zákona a to nejen ohledně policejní hodiny, ale rovněž kvůli nedovolené hudební produkci, nevyvěšení příslušných vyhlášek a dalším přestupkům proti živnostenskému řádu. Zobrazeno oznámení stráže o zjištění přestupku předržení policejní hodiny (SOA Plzeň, f. PŘ Plzeň, k. č. 136, sign. D109).

Praxe policejních orgánů nad dohledem policejní hodiny se mohla lišit podle místa. Svůj vliv na to mohl mít počet provozoven, na které měly bezpečnostní orgány dohlédnout, zkušenosti s jednotlivými provozovateli a též obsáhlost vedené agendy – někde stačilo oznámit žádost o prodloužení policejní hodiny

telefonicky, jinde vydával úřad samostatné potvrzení o zaplacení poplatku za prodloužení policejní hodiny atd.<sup>5)</sup>

Z celé problematiky policejní hodiny je zřejmé, že se s nedodržováním tohoto nařízení potýkala mnohem častěji policie ve městech, než četnictvo na venkově. Svůj podíl na tom jistě nesly vyhlášené restaurace na periferiích a v blízkosti dělnických kolonií, které přitahovaly spodinu tehdejší společnosti. Hostinští takových podniků se pak například mohli podobat známé postavě filmových Hříšných lidí – Evženovi, který si s policejní hodinou sem tam zřejmě hlavu nelámá. A štamgasti, galerka (známí rváči a zloději), nezaměstnaní či dělnický proletariát, se po konzumaci několika piv a něčeho tvrdého nedali od zábavy jistě odradit první výzvou policejní hlídky. Obyčejný přestupek proti dodržení policejní hodiny tak mohl končit i asistencí pohotovostního oddělení policie.

Například bezpečnostní orgány Policejního ředitelství v Plzni řešily v roce 1929 123 případů předržení policejní hodiny, což byl ve statistice tohoto úřadu pátý nejčastěji řešený přestupek podle čl. 3 a 4 org. zákona, přičemž všechny případy byly řešeny udělením pokuty. Povolení k prodloužení policejní hodiny vydalo Policejní ředitelství v Plzni téhož roku 7624.<sup>6)</sup>

Uvedené předpisy přečkaly existenci Československé republiky i protektorátu, kdy však byly doplněny řadou dalších okupačních omezení veřejného života. Dozor nad dodržováním policejní hodiny byl stanoven i v úkolech nově vzniklého Sboru národní bezpečnosti, které definovalo vládní nařízení číslo 229/1947 Sb.,<sup>7)</sup> které bylo účinné do 1. ledna 1949. I po této době si totalitní státní moc ponechávala pravomoc dozoru nad výčepními místnostmi. Problematika však již byla upravena novými právními předpisy.

<sup>5)</sup> BURŠÍK, Z.: Služba policejní a správní, Praha 1923, str. 310 – 312; KONAŘÍK, B.: Výbor státních a zemských zákonů a nařízení pro bezpečnostní, policejní a správní službu, Praha 1931, str. 348 – 352; TOMEK, K.: Policejní hodina, její právní podklad a praktické provádění dozoru na její dodržení, IN: Policejní hlídka, číslo 15 ze dne 1. srpna 1929, str. 123 - 124; TÝŽ: Jak si počíná stráž bezpečnosti při kontrole dodržování policejní hodiny a při jejím porušení, IN: c. d..., str. 124.

<sup>6)</sup> HERAJT, T.: Historie policie v letech 1918 – 1945, Policejní ředitelství v Plzni, Dvůr Králové nad Labem 2010, str. 295 a 298.

<sup>7)</sup> § 2 odst. 27 vl. n. č. 229/1947 Sb., jímž se vymezují úkoly národní bezpečnosti.

Petr Janče byl provozovatelem restaurace Lochoťin na Karlovarské tř. 57 a hotelu Central na nám. Republiky 33. Také jeho restaurace se staly pravidelnou štací nočních služeb strážníků, kteří zde velice často zjistili předržení policejní hodiny. Petr Janče se často vymlouval, že to má prodloužení policejní hodiny domluveno s různými úředníky anebo, že žádal dodatečně telefonicky na policejní strážnici, což nebyla pravda. Několikrát se rovněž stalo, že před strážníky fingovaně zavřel, obsluha restauraci uzavřela a hosty dovnitř vpustila opět zadním vchodem. Přesto Janče většinou vyvázl pouze s pokutou nebo jen pouhou domluvou. Zobrazen Trestní rejstřík o přestupcích náležitých v pravomoc policej. ředitelství v Plzni.

7		8	
Vyznačení trestního činu		Nález	
se uznává vinným z přestupku v odstavci 4. tohoto rejstříku označeného a odsuzuje se		k peněžité pokutě v obnosu ..... Kč, ve prospěch chudinského fondu v .....	
v případě nedobytnosti k trestu vězení na dobu .....		Z tohoto nálezu lze se odvolat k zemské správě politické v Praze. Odvolání to bylo by u policejního ředitelství v Plzni po prohlášení tohoto nálezu do 24 hod. ohlásiti a ve lhůtě dalších 3 dnů podati	
		Policejní ředitelství v Plzni, Podpis: dne ..... 192 .....	
9	10	11	12
Náhrada, jaká se nálezem přisuzuje	Nález byl vyhlášen dne	Nález byl vykonán dne	Poznámání
	Odsouzený byl o právu odvolacím poučen. Odvolání ohlásil dne .....	Pokuta složena dne .....	
	Provedl dne .....	Trest vězení odpykal dne .....	
	Neodvolá se.		

Čís. jedn. ....

### Trestní rejstřík

o přestupcích náležitých v pravomoc policej. ředitelství v Plzni.

1	2	3	4
Čís.	Jméno a příjmení obviněného	Jméno a příjmení žalobce, poškozeného nebo udávajícího	Oznámený viněn z přestupku
	<i>Petr Janče Lochoťin - Dvůr Central - Dvůr nám. Republiky č. 33.</i>	<i>Stoffe obv. ins. Jan Růžička</i>	1. § ..... nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96. f. z. 2. § ..... místodržitel. výnosu ze dne 31. května 1902 č. 45. z. z. o týráni zvířat. 3. § ..... minister. nařízení ze dne 28. dubna 1910 č. 51. f. z. předpisy o silo-strojích. 4. § ..... řádu uličního ze dne .....
			<i>prospěch chudinský nař. ze dne 26. 1855 č. 62. z. z. z. z. z. z. který je přestupkem ze dne 27. října 1924 přestupkem zločinem</i>

5

Protokol s obviněným

--

6

Výpovědi svědků a znaleů

*Udávatel státního bezpeč. č. 40 Jan Flora odvolává se na svou službu, přísahou - potvrzuje své udání v celém rozsahu a dodává:*

*Když jsem o 1<sup>30</sup> hod. vstoupil do hostinské místnosti, bylo tam ještě asi 15 osob obou pohlaví. Když jsem odcházel, vzamtel vrátily vrata hotelu. O 2<sup>30</sup> hod. vyšlo asi 8. osob což jsem na vlastní oči viděl jít v vrátky od dvířek a zase za nimi zavazovat!*

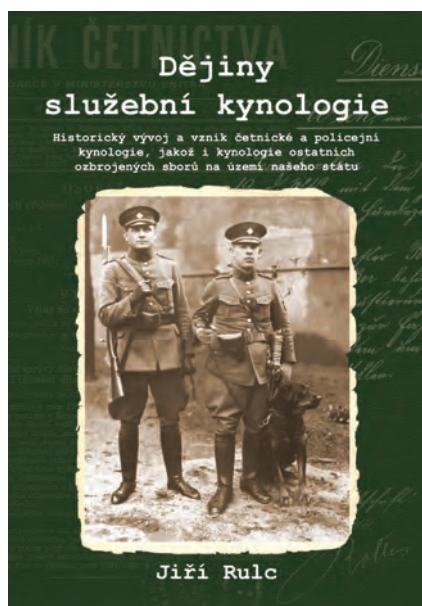
*Skončeno a podepsáno*

*Flora Jan  
stráž. bezp. č. 40.*

## KNIHOVNIČKA

Miloš VANĚČEK, Jirka RULC

*Křest DĚJIN SLUŽEBNÍ KYNOLOGIE na kongresu policejních historiků v listopadu 2010 v Muzeu PČR.*



*Vážení,*

*od křtu mé knihy již uplynula drahá doba a tak si dovoluji upozornit, že jsem ve spolupráci s nakladatelstvím CanisTr a jeho grafikem nechal doplnit níže uvedené stránky k této publikaci.*

<http://www.dejiny-sluzebni-kynologie.cz>



Prislíbil jsem také na křtu, že budu na těchto stránkách uveřejňovat informace, které se k vydané publikaci vážou.

Proto prosím o zhlédnutí, neboť stránky jsou obohaceny o osobnosti služební kynologie, dále o ohlasy, které jsem získal k vydané publikaci a také další informace, které určitě stojí za zhlédnutí.

Jako novinku sděluji, že v měsíci červnu 2011 plánuji s nakladatelstvím realizovat výstavu k dějinám služební kynologie a to v Muzeu Prostějovska v Prostějově. Bližší informace budou uveřejněny na mém webu příští týden a navíc vás obešlu pozvánkou.



# LÉKAŘ A JEHO KOMPLIC NEZÁKONNĚ PRODÁVALI LÉKY

por. Mgr. Soňa ŠTĚTÍNSKÁ

*Policisté z odboru obecné kriminality krajského ředitelství obvinili dva muže z neoprávněného prodeje léků obsahující psychotropní nebo omamné látky. Jeden z nich, doktor, léky obstarával. Druhý obviněný je nabízel prostřednictvím internetu. Policisté nyní prověřují veškeré okolnosti případu. Mají před sebou opravdu mravenčí práci spočívající v zadokumentování nespočtu listinných a jiných důkazů, které se počítají na tisíce. Budou také získávat informace především od odběratelů léků. Z hlediska charakteru případu se jedná o první v našem regionu, kdy docházelo k nezákonnému prodeji takové počtu léků, a v roli obviněného je doktor.*

V lednu letošního roku začali „krajští“ kriminalisté z odboru obecné kriminality v úzké spolupráci s kolegy z územního odboru Karviná rozplétat zpočátku zamotané klubko informací, které nasvědčovaly tomu, že někdo prodává ve velkém neoprávněně léky obsahující psychotropní nebo omamné látky. Vzhledem k závažnosti prvotních informací se do prověřování pustil tým kriminalistů pod názvem „Pangrol“. Brilantní práce policistů přinesla brzy své ovoce. Nyní jsou totiž již dva obvinění ve vazbě. Hrozí jim trest odnětí svobody v rozmezí osmi až dvanácti let nebo propadnutí majetku.

## Lékař zboží dodával, muž ho prodával přes internet

Prvním trestně stíhaným mužem je lékař z Novojičína, který si vyslechl obvinění ze zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Od zhruba poloviny roku 2007 do doby zadržení, ke kterému došlo v březnu, obstaral a prodal ve více než 40 případech na základě předchozí dohody druhému pachateli tisíce balení léků. Z jisté ostravské lékárny odebral jakožto doktor bez lékařského předpisu téměř 6 700 balení více než 90 druhů léků, přičemž přes 5 000 balení obsahovalo dvacítku druhů léků, které jsou označeny jako psychotropní nebo omamné látky. Lékař takto činil neoprávněně a s vědomím, že léky budou použity pro nezákonný prodej dalším osobám a že některé z nich obsahují návykové látky.

Druhým obviněným (ze stejného zločinu) je 37letý muž z Karvinska. Od konce roku 2007 do doby za-

držení nabízel a prodával osobám léky, které jsou dostupné převážně na lékařský předpis s vědomím, že obsahují návykové látky. Léky mu dodával obviněný doktor. Muž za uvedené období zaslal desítky druhů léků v řádech tisíců balení, přičemž přes 2 000 balení a asi 6 000 samostatných tablet více než deseti druhů léků obsahovalo psychotropní látky. Obviněný nabízel léky prostřednictvím internetu, například na diskusích s tematikou zdraví, nebo telefonicky.

## Policisté budou zjišťovat svědky a vyhodnocovat veškeré důkazy

Zájemců o nabízené léky byly stovky. Někdo si objednal krabičku, jiný více. Muž je prodával na různých místech Moravskoslezského kraje, například v Ostravě a Havířově. Část však putovala do celé republiky, zejména do Prahy. Cena byla samozřejmě navýšena o „provizi“ pro oba obviněné.

Kriminalisté zjistili dostatek informací, které opravňovaly dvojici zadržet. Stalo se tak první jarní den letošního roku na Karvinsku ve chvíli, kdy lékař předal muži nové zboží určené k distribuci. Na místo byla vyslána i zásahová jednotka krajského ředitelství. Oba zadržení byli překvapeni, nekladli žádný odpor.

Policisté provedli několik domovních prohlídek a prohlídku jiných prostor a pozemků (pozn. vozidlo, ve kterém byly nalezeny různé léky a větší finanční obnos, viz fotografie). Kriminalisté zajistili počítačovou techniku a množství listinných důkazů. Jedná se opravdu o velké množství materiálu (například tisíce listin souvisejících se zasíláním zboží), které je po-

třeba řádně zadokumentovat a vyhodnotit. Práce je to opravdu mravenčí a musí být provedena velmi precizně.

Kriminalisté spolupracují s kolegy z odboru kriminalistické techniky a expertiz krajského ředitelství, kteří budou vyhotovovat odborné posudky týkající se látek, které léky obsahovaly, a také posudky k zajištěné počítačové technice. Tato zkoumání a zkoumání listinných důkazů trvá řádově měsíce.

Policisté, kterým práce na případu v žádném případě neskončila, musí dále vyhledat maximální počet osob, kteří si léky objednali a zjistit od nich potřebné informace. Budou také pracovat s případnými informacemi, které jim sdělili obvinění. Nelze proto předjímat, jak dlouho obvinění trestnou činnost páchali, kolika lidem byly léky prodány, nebo to, kolik si vydělali. Podle zadokumentovaných skutečností však měl muž z Karvinska prodejem léků utržit miliony korun.







# INTERNETOVÉ STRÁNKY NPC V NOVÉM KABÁTĚ

kpt. Bc. Petr PROCHÁZKA

V dnešním světě digitálních technologií je přístup k síti Internet téměř každodenní samozřejmostí. Pokud chceme získat nové informace, v první řadě zasedneme k počítači a zadáme požadované, s cílem získat maximální penzum dat. A je vcelku jedno, zdali jsme doma, v práci, kanceláři nebo na cestách. S rostoucí oblibou veřejné počítačové sítě se jednotliví přispěvatelé musejí podříditi současnému trendu. Tím je myšlena aktivní prezentace, která by odpovídala požadavkům koncového uživatele.

Policie České republiky se změnou své image přistoupila razantně i k přetvoření prezentace v digitálním světě, prostřednictvím vlastních internetových stránek [www.policie.cz](http://www.policie.cz). Zde nabízí nepřebornou škálu informací pro širokou veřejnost.

Národní protidrogová centrála (dále jen NPC), jako jeden z celorepublikových útvarů, využila možnost přiblížit nelehkou práci na poli boji proti návykovým látkám vlastními stránkami v upravené, dynamické podobě na adrese [www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala.aspx](http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala.aspx). Na dalších řádcích přinášíme letmý exkurz do jednotlivých pasáží.

Hned na úvodní straně náš útvar nabízí přehled zpravodajství z akcí, které realizují nejen detektivové NPC ale v mnoha případech také policisté zásahových jednotek a dalších složek policie. Součástí článku jsou i autentická videa ze samotné realizace. V této rubrice jsme se rozhodli umístit i převzaté články ostatních médií, kde se objevují reakce na aktuální témata v oblasti návykových látek.

Zajímá nás názor občanů na drogovou problematiku a z tohoto důvodu se bude cyklicky objevovat v anketě otázka s aktuálním tématem.

Jak už název aktuality napovídá, zde se snažíme umístit nejpálčivější reakce a postřehy.

Fotogalerie nabízí přehled zajímavých postřehů zpracovaných do fotografické podoby. Postupem času zde naleznete známé i méně známé návykové

látky, jak je zachytili naši detektivové při své nelehké práci. Tato sekce je a bude věnována rovněž všem aktivitám, kterým se věnujeme v oblasti prevence a historie.

Prostor titulní strany je omezený, tak jsme mnoho dalších informací umístili do oddílu odkazy. Zde záleží na každém návštěvníkovi, jaké informace v daném okamžiku hledá, nebo zda se jen zajímá o činnost našeho útvaru. V tom případě je vhodné navštívit stránku o nás, kde současný ředitel NPC SKPV PČR, vrchní rada plk. Mgr. Jakub Frydrych popisuje poslání útvaru. Součástí této informace jsou i zákonné normy, kterými se řídíme v souvislosti s návykovými látkami a historie drog a NPC. V odkazech prevence jsou vyjma preventivních aktivit umístěny praktické rady a postupy pro školská zařízení v případě výskytu návykových látek na jejich půdě. NPC každého čtvrt roku vydává odborný časopis Bulletin. Tomuto periodiku, které je velmi oblíbeno mezi studenty pro své specifické informace, věnujeme samostatný odkaz a každý zájemce zde nalezne všechna doposud vydaná čísla (i ta mimořádná) s roční prodlevou. Návštěvou odkazu návykových látek získáte přehled o nejčastějších drogách, se kterými se lze setkat nejen na našem území. V současné době připravujeme rozšíření této problematiky zásadním způsobem o nové syntetické látky a anabolika. Výroční zprávy popisují činnost útvaru od roku 1993 do současnosti. NPC při své práci spolupracuje s mnoha subjekty a těm je věnován prostor v odkazech.

Internetové stránky v novém kabátě by nebyly tím pravým informačním médiem bez návštěvníků. Pokud se setkáte s informacemi, o kterých si myslíte, že chybí v naší prezentaci, uvítáme je. Člověk se nemůže nikdy spokojit se svým výsledkem, proto se budeme snažit přinášet čerstvé postřehy z oblasti návykových látek a upozorňovat na možná rizika s nimi spojená.

# INTERNETOVÉ STRÁNKY NPC V NOVÉM KABÁTĚ



Naším cílem je  
Vaše bezpečí

Úvod | O nás | Útvary Policie ČR | Informační servis | Dopravní servis | Databáze | Dotazy a stížnosti | Nabídky a zakázky | Prevence | Kontakty

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV Úvodní strana / Útvary Policie ČR / Celorepublikové útvary / Národní protidrogová centrála SKPV



## Národní protidrogová centrála SKPV PČR

MVČR

Hasiči ČR

### ZPRAVODAJSTVÍ

**Nová syntetická droga Spice**  
Takzvaný syntetický kanabinoid představuje velké zdravotní riziko pro uživatele.  
kpt. Bc. Petr Procházka - 21.2.2011

**Šéf protidrogové policie**  
Těší mě nový přístup ke konopí  
kpt. Bc. Petr Procházka - 21.2.2011

**Křeslo pro Fausta**  
V úterý 15. února 2011 se v Akademickém klubu 1. LF UK uskutečnila další beseda z cyklu...  
kpt. Bc. Petr Procházka - 20.2.2011

**Převzatý článek**

**Převzatý článek**

[Další](#)

### ANKETA

Je kouření marihuany nebezpečné?

Ano (145)

Ne (85)

Nevím (16)

Jen ve větším množství (71)

hlasovalo: 317

### AKTUALITY

**Dvojitý trest ve škole**  
Stanovisko odboru bezpečnostní politiky MV k problematice „dvojho trestání“ žáků ve ...

**Kalendář NPC 2011**  
20. let Národní protidrogové centrály SKPV PČR

### ODKAZY

- O nás
- Kontakty
- Zpravodajství
- Fotogalerie
- Prevence
- Bulletin
- Návykové látky
- Výroční zprávy
- Odkazy

### FOTOGALERIE

Vzpomínka na policejního radu Ledová Praha 2011



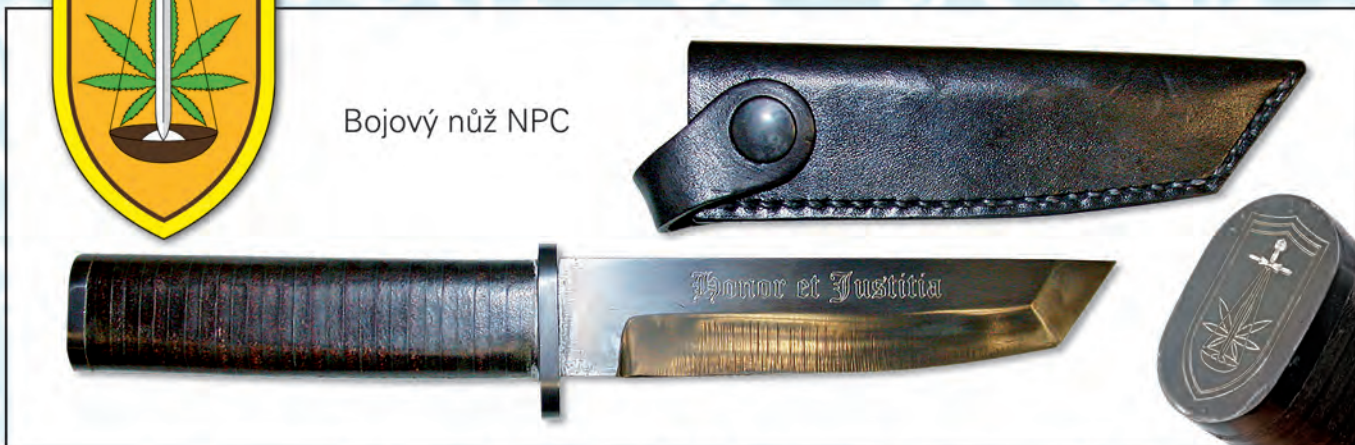
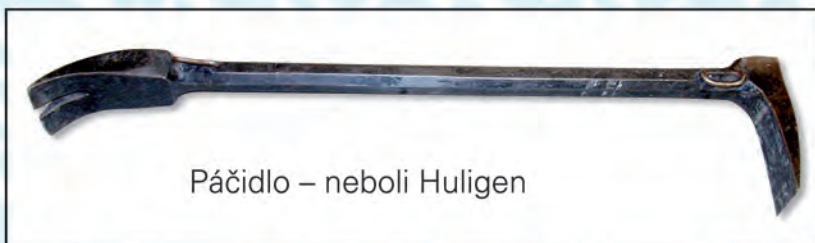
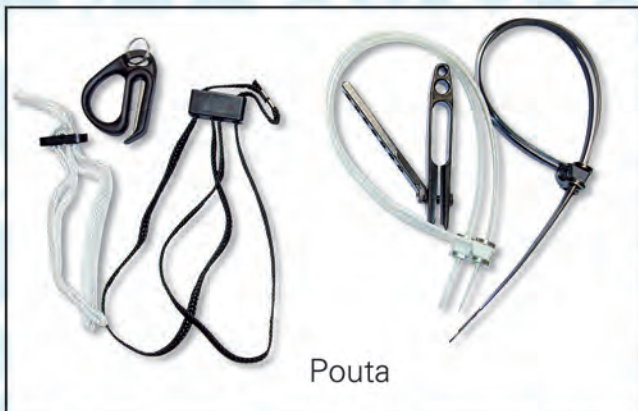
[Detail](#) [Detail](#)

**STOP KORUPCI**

**POLICIE ČR A EU**



# NEJEN ZBRANÍ POLICISTA VLÁDNE







# **VÝSTAVA 20.LET**

## **NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

**MUZEUM POLICIE ČR  
KE KARLOVU Č.1  
PRAHA 2**

**9. 6. – 15. 10. 2011**